

EASO

Praktiline juhend registreerimise kohta

Rahvusvahelise kaitse
taotluste esitamine

*EASO praktiliste
juhendite kogumik*

Detsember 2021

The background image shows a close-up of a form titled 'Personal Information'. A silver and blue pen is resting on the form. The form has several fields with labels and checkboxes. The text is slightly blurred, but the main heading is clear.

Personal Information

03. Name in Full:

04. Father's Name:

05. Candidate CNIC #

EASO

Praktiline juhend registreerimise kohta

Rahvusvahelise kaitse
taotluste esitamine

*EASO praktiliste
juhendite kogumik*

Detsember 2021

Käsikiri koostatud novembris 2021.

Euroopa Varjupaigaküsimuste Tugiamet (EASO) ega ükski tema nimel tegutsev isik ei vastuta käesolevas dokumendis sisalduva teabe kasutamise eest.

Luxembourg: Euroopa Liidu Väljaannete Talitus, 2023

© Euroopa Varjupaigaküsimuste Tugiamet 2021

Print ISBN 978-92-9487-159-6

doi:10.2847/33658

BZ-04-19-325-ET-C

PDF ISBN 978-92-9487-157-2

doi:10.2847/01

BZ-04-19-325-ET-N

Illustratsiooni kaanel Сергей Марков, © iStock, 2018

Paljundamine on lubatud tingimusel, et viidatakse allikale. EASO autoriõigusega hõlmamata fotode või muu materjali kasutamiseks ja taasesitamiseks tuleb küsida luba otse autoriõiguse valdaja käest.

Juhendi tutvustus

Mis on juhendi eesmärk? Euroopa Varjupaigaküsimuste Tugiameti (EASO) missioon on toetada ELi liikmesriike ja assotsieerunud riike (EL+ riigid ⁽¹⁾) ning muu hulgas pakub amet koolitusi, parandab kvaliteedistandardeid ja kogub järjepidevalt teavet päritolumaa kohta. Kooskõlas oma üldise eesmärgiga aidata EL+ riikidel saavutada ühised standardid ja kvaliteetsed protsessid Euroopa ühises varjupaigasüsteemis (CEAS) töötab EASO välja praktilisi abivahendeid ja juhendeid, mida saab kasutada erinevates riikides.

Juhendi „EASO praktiline juhend registreerimise kohta: rahvusvahelise kaitse taotluste esitamine“ keskne eesmärk on nii taotluste koostamine kui ka esitamine, mille eesmärk on anda terviklik ülevaade headest tavadest. Selles praktilises juhendis mõistetakse registreerimismenetlust **kui kogu rahvusvahelise kaitse taotluse vastuvõtmise protsessi, mis hõlmab nii taotluste koostamist kui ka esitamist**, nagu on ette nähtud uuesti sõnastatud varjupaigamenetluse direktiivis.

Kuidas praktiline juhend koostati? Selle juhendi koostasid kogu ELi EL+ riikide eksperdid ning väärtusliku panuse andsid Euroopa Komisjon, ÜRO pagulaste ülemvolinik (UNHCR) ja Euroopa kodakondsusetuse võrgustik ⁽²⁾. Juhendi väljatöötamist toetas ja koordineeris EASO. Enne juhendi viimistlemist korraldati EASO varjupaigamenetluste võrgustiku kaudu konsultatsioon kõigi EL+ riikidega.

Kes peaksid juhendit kasutama? Käesolev praktiline juhend on eelkõige mõeldud kasutamiseks pädevate riigiasutuste töötajatele, kes vastutavad rahvusvahelise kaitse taotluste registreerimise (nii koostamise kui ka esitamise) eest. Peale struktureeritud juhiste andmise võivad seda praktilist juhendit kasutada ka kvaliteedihindamise ja juhendamise vahendina järelevalve tegijad, meeskonnajuhid ja juhid.

Kuidas on see juhend seotud EASO muude abivahenditega? Nagu kõik EASO abivahendid, põhineb ka „EASO praktiline juhend registreerimise kohta: rahvusvahelise kaitse taotluste esitamine“ Euroopa ühise varjupaigasüsteemi standarditel. Seda tuleks kasutada koos teiste kättesaadavate praktiliste vahenditega. Eelkõige löid EASO ja Frontex koos esimeste kontaktisikute jaoks [praktilised vahendid esimestele kontaktisikutele: juurdepääs varjupaigamenetlusele](#). Täiendavad asjakohased juhendid on „[EASO juhend varjupaigamenetluse kohta: tegevusnõuded ja näitajad](#)“, „[EASO praktiline juhend. Isiklik vestlus](#)“, „[EASO praktiline juhend vanuse hindamise kohta](#)“, „[EASO praktiline juhend Dublini III määruse rakendamise kohta: isiklik vestlus ja tõendite hindamine](#)“ ning „[EASO erivajadustega isikute tuvastamise vahend \(IPSN\)](#)“. Kõik EASO praktilised abivahendid on avalikult kättesaadavad [EASO veebilehel](#).

Vastutuse välistamine

See juhend on koostatud, ilma et see piiraks põhimõtet, et ainult Euroopa Liidu Kohus saab anda ELi õigusele autoriteetse tõlgenduse.

⁽¹⁾ EL+ riigid on ELi 27 liikmesriiki ja peale selle Island, Liechtenstein, Norra ja Šveits.

⁽²⁾ NB! Lõplik juhend ei pruugi kajastada ÜRO pagulaste ülemvoliniku või Euroopa kodakondsusetuse võrgustiku seisukohti.

Sisukord

Lühendite loetelu	8
Sissejuhatus	9
I. Varjupaigamenetlusele juurdepääsu kolm etappi	10
A. Soovi avaldamine	10
B. Registreerimine	11
C. Taotluse esitamine	12
II. Registreerimistingimused	15
A. Asutused ja ruumid	15
B. Turvalisus.....	15
C. Konfidentsiaalsus	17
III. Teabe esitamine	19
A. Miks tuleb taotlejatele teavet anda?	19
B. Millal tuleb taotlejatele teavet anda?	19
C. Millist teavet tuleb edastada?.....	20
D. Kuidas tuleb teave edastada?	24
E. Kes teavet edastab?	25
F. Taotlejate küsimustele vastamine	25
IV. Andmete kogumine ja registreerimine	26
A. Registreeriva ametniku roll.....	26
B. Andmete kogumise eesmärk	27
C. Registreerimisvestlus	27
D. Biomeetrilised andmed.....	31
E. Isikuandmete registreerimine.....	32
F. Kodakondsusetus	39
G. Toimikute haldamine.....	42
V. Identifitseerimine ja suunamine	45
A. Võimalikud Dublini määruse kohased juhtumid.....	45
B. Haavatavad taotlejad	48
C. Saatjata lapsed	55
VI. Rahvusvahelise kaitse taotleja staatust tõendav dokument	63
A. Dokumendi andmed	63
B. Dokumendi kehtivus	64
C. Dokumendiga seotud teabe esitamine.....	65
VII. Korduvate taotluste registreerimine	66
VIII. Andmete tõendamine	69
A. Euroopa varjupaigataotlejate sõrmejälgede andmebaas	69
B. Viisainfosüsteem	70
C. Dokumentide kontrollimine.....	73

D.	Politseiandmed	74
E.	Peresidemete kontrollimine	74
F.	Sotsiaalmeedia	75
G.	Keeleanalüüs ja keeleoskuse näitamine	75
IX.	Registreerimisandmete tähtsus läbivaatamisetapis	78
A.	Korraldamine ja kavandamine	78
B.	Juhtumite edasisuunamine	78
C.	Ressursivajaduste kindlakstegemine	79
Lisad	.....	81
1. lisa.	Registreerimisväljad	81
2. lisa.	Esitatud teabe kontrollnimekiri	91
Õigusviited	.....	93

Lühendite loetelu

APD	varjupaigamenetluse direktiiv
EASO	Euroopa Varjupaigaküsimuste Tugiamet
Eurodac	Euroopa varjupaigataotlejate sõrmejälgede andmebaas
Euroopa ühine varjupaigasüsteem	Euroopa ühine varjupaigasüsteem
IPSN	erivajadustega isikute tuvastamine
QD	miinimumnõuete direktiiv
RCD	vastuvõtutingimuste direktiiv
UNHCR	ÜRO Pagulaste Ülemvoliniku Amet
VIS	viisainfosüsteem

Sissejuhatus

Rahvusvahelise kaitse taotluste registreerimine on varjupaigamenetluse esimene samm. See on mitmes mõttes menetluse olulisim etapp. Eelkõige tagab registreerimine kaitse tagasi- ja väljasaatmise eest isikutele, kes soovivad taotleda rahvusvahelist kaitset. Samuti loob see aluse taotluse läbivaatamiseks ja tagab, et taotlused suunatakse tõhusalt õigesse läbivaatamismenetlusse. Usaldusväärne andmete kogumine on võimalik ainult siis, kui taotlejad saavad vajaliku toetuse. Võimalike haavatavate taotlejate tuvastamise kaudu tagab registreerimine ka selle, et taotlejad saavad võimalikult kiiresti vajalikku abi ja saavad varjupaigamenetluses osaleda täiel määral.

Sõna „registreerimine“ kasutatakse varjupaigamenetluste kontekstis sageli kahel viisil: rahvusvahelise kaitse saamiseks soovi avaldamise registreerimine ja taotluse esitamise registreerimine. See praktiline juhend hõlmab mõlemat etappi, mis paljudes EL+ riikides liidetakse üheks menetlustoiminguks. Juhendi eesmärk on aidata registreerivatel ametnikel tagada, et nende igapäevatöö rahvusvahelise kaitse taotluste registreerimisel vastaks ühtsetele Euroopa registreerimisstandarditele.

Pärast õigusraamistiku määratlemist ([I peatükk „Varjupaigamenetlusele juurdepääsu kolm etappi“](#)), kirjeldatakse selles praktilises juhendis esmalt konfidentsiaalsed ja usaldusväärset andmekogumist võimaldava registreerimiskeskonna põhiomadusi ([II peatükk „Registreerimistingimused“](#)).

Registreerimine ise sisaldab kolme põhitegevust: taotlejale teabe andmine ([III peatükk „Teabe esitamine“](#)), taotleja kohta andmete kogumine ([IV peatükk „Andmete kogumine ja registreerimine“](#)) ning lõpuks potentsiaalselt haavatavate taotlejate ja Dublini määruse kohaste juhtumite tuvastamine ning nende suunamine asjakohasele läbivaatamismenetlusele ([V peatükk „Identifitseerimine ja suunamine“](#)). Need moodustavad selle praktilise juhendi kolm peamist peatükki.

Pärast andmete kogumist ja taotlejate suunamist toetuse saamiseks väljastatakse taotlejatele dokument, mis tõendab nende staatust rahvusvahelise kaitse taotlejana ([VI peatükk „Rahvusvahelise kaitse taotleja staatust tõendav dokument“](#)). Registreerimisprotseduuri esitlust täiendab spetsiaalne osa, mis kirjeldab korduvate taotluste registreerimise erinõudeid ([VII peatükk „Korduvate taotluste registreerimine“](#)).

Peale selle käsitletakse juhendis erinevaid meetodeid, mida saab registreerimismenetluse ajal kasutada kogutud andmete kontrollimiseks ([VIII peatükk „Andmete tõendamine“](#)). Juhendi lõpus on teave selle kohta, kuidas kasutatakse registreerimisandmeid kontrollimismenetluse alguses ([IX peatükk „Registreerimisandmete tähtsus läbivaatamisetapis“](#)).

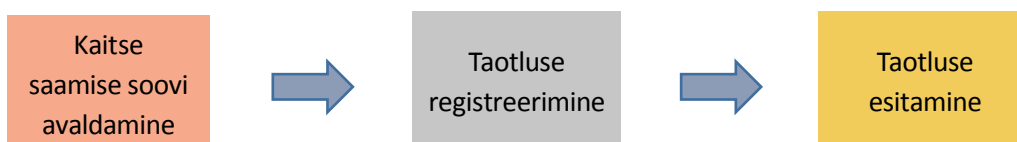
Lisades on toodud ka kaks kasutajasõbralikku kontrollnimekirja. Esimene annab ülevaate registreerimisväljadest, mida taotlejalt registreerimisel regulaarselt küsitakse, teine aga sisaldab teavet, mida tuleks esitada taotlejale Euroopa ühise varjupaigasüsteemi (CEAS) kohaselt.

I. Varjupaigamenetlusele juurdepääsu kolm etappi

ELi varjupaigaküsimusi käsitlev liidu õigustik sisaldab mitmeid registreerimisprotsessiga seotud õiguslikke mõisteid. Eelkõige viitab varjupaigamenetluse direktiivi (APD) artikkel 6 ⁽³⁾ varjupaigamenetlusele juurdepääsu järgmistele etappidele: varjupaigataotluse **sooviavaldus**, **registreerimine** ja **esitamine** (joonis 1).

Olenevalt riiklikust ülesehitusest võib taotluse registreerimine ja esitamine toimuda ühel ajal või eraldi. Kui need kaks etappi toimuvad eraldi, kogutakse põhilisi taustandmeid tavaliselt registreerimise käigus, mis võimaldab praktiliselt korraldada vähemalt esmast vastuvõttu. Täiendavaid üksikasjalikke andmeid kogutakse esitamise ajal.

Joonis 1. Varjupaigamenetlusele juurdepääsu etapid kooskõlas APD artikliga 6 ⁽⁴⁾

A. Soovi avaldamine

Ametiasutusele rahvusvahelise kaitse saamise soovi avaldamiseks on vaja esitada taotlus (APD põhjendus 27 ja artikli 6 lõige 1). Iga isikut, kes on väljendanud oma kavatsust taotleda rahvusvahelist kaitset, peetakse taotlejaks, kellel on kõik selle seisundiga kaasnevad õigused ja kohustused.

Kui taotlus esitatakse asutusele, mis ei vastuta siseriikliku õiguse alusel registreerimise eest, peab see asutus saatma toimiku taotluse registreerimiseks pädevale asutusele, et taotleja saaks kasu materiaaletest vastuvõtutingimustest, nagu on sätestatud vastuvõtutingimuste direktiivi artiklis 17 ⁽⁵⁾.

Millised õigused ja kohustused kaasnevad seoses rahvusvahelise kaitse saamiseks soovi avaldamisega?

Alates sooviavalduse esitamisest saab taotleja:

⁽³⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 26. juuni 2013. aasta [direktiiv 2013/32/EL](#) rahvusvahelise kaitse seisundi andmise ja äravõtmise menetluse ühiste nõuete kohta (uuesti sõnastatud), ELT L 180, 29.6.2013, lk 60–95.

⁽⁴⁾ EASO, Itaalias rahvusvahelise kaitse taotlejate registreerimise koolitajate käsiraamat (piiratud dokument), Rooma, 2020.

⁽⁵⁾ Vaata Euroopa Liidu Kohtu 25. juuni 2020. aasta otsust, [Ministerio Fiscal \[Spain\] vs. VL](#), C-36/20, ECLI:EU:C:2020:495. Kokkuvõtte on saadaval aadressil [EASO kohtupraktika andmebaas](#).

- **viibida** varjupaigamenetluse ajal liikmesriigi **territooriumil**, sealhulgas piiril või transiiditsoonis (APD artikkel 9) ⁽⁶⁾;
- **teavet** keeles, millest ta aru saab (APD artikli 12 lõike 1 punkt a);
- vajaduse korral juurdepääsu **tõlgile** oma juhtumi esitamiseks (APD artikli 12 lõike 1 punkt b);
- suhelda ÜRO Pagulaste Ülemkomissari ametiga (**UNHCR**) ja/või mis tahes muu **õigusnõustamist** pakkuva organisatsiooniga (APD artikli 12 lõike 1 punkt c);
- hinnangu, kas tal on vaja **spetsiaalseid menetlustagatise ja/või vastuvõtu erivajadused** (APD artikli 24 lõige 1 ja RCD artikli 22 lõige 1 ⁽⁷⁾);
- **materiaalsed vastuvõtutingimused**, mis võimaldavad taotlejatele piisava elatustaseme, mis tagab neile toimetuleku ja kaitseb nende füüsilist ja vaimset tervist (RCD artikkel 17) ⁽⁸⁾;
- kindluse, et kõnealune **elatus** vastab haavatavate isikute eriolukorrale ning kinnipeetud isikute olukorrale (RCD artiklid 17 ja 21);
- kinnipidamise korral **õiguslikud tagatised**, sealhulgas eritagatised haavatavatele isikutele ja vastuvõtu erivajadustega taotlejatele (RCD artiklid 8, 9, 10 ja 11);
- kinnipidamise korral tõhusa juurdepääsu nõustavatele organisatsioonidele ja inimestele (APD artikkel 8);
- vajalikke **tervishoiuteenuseid**, mis hõlmab vähemalt vältimatut abi ning haiguste ja raskete vaimsete häirete põhiravi; vastuvõtu erivajadustega taotlejatele tagatakse vajalik arsti- või muu abi, sealhulgas vajaduse korral asjakohane vaimse tervise ravi (RCD artikkel 19);
- saatjata laste puhul abi **perekonnaliikmete otsimisel** võimalikult kiiresti pärast avalduse esitamist, kaitstes samas tema parimaid huvisid (RCD artikkel 24);
- tagatise, et majutuse pakkumisel säilitatakse **perekonna ühtsus** (RCD artikkel 12);
- võimaluse esitada **kaebus** vastuvõtutingimuste hüvede andmise, tühistamise või kitsendamisega seotud otsuste või liikumisvabadust ja elukohta käsitlevate otsuste vastu (RCD artikkel 26);
- teha **koostööd** ametivõimudega, mida temalt ka eeldatakse (APD artikli 13 lõige 1).

B. Registreerimine

Pärast rahvusvahelise kaitse saamiseks soovi avaldamist tuleb see registreerida. Registreerimine tähendab kirje tegemist taotleja kavatsuse kohta kaitset taotleda. EL+ riigid peavad määrama kindlaks, millised asutused vastutavad rahvusvahelise kaitse taotluste registreerimise eest siseriikliku õiguse alusel (APD artikli 6 lõige 1).

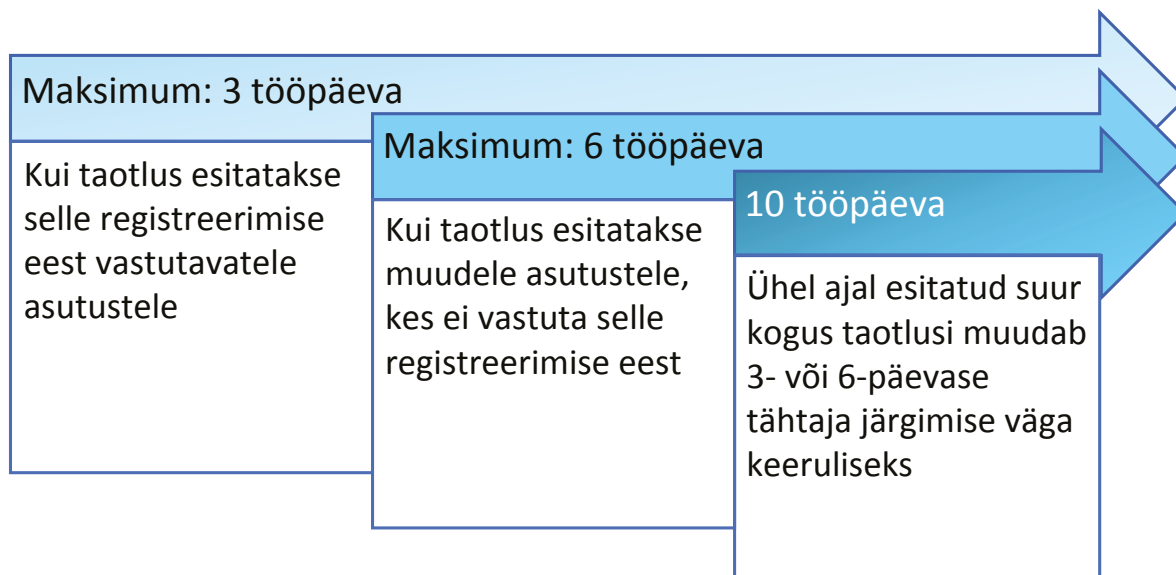
⁽⁶⁾ Kehtivad mõned erandid, nimelt juhul, kui taotlejat peetakse ohuks riigi julgeolekule või kui ta kujutab endast ohtu riigi kogukonnale (miinimumnõuete direktiivi artikli 21 lõige 2), samuti teatavat tüüpi hilisemate taotluste puhul (varjupaigamenetluse direktiivi artikkel 41), väljaandmise kontekstis (varjupaigamenetluse direktiivi artikli 9 lõige 2) ja ainult niivõrd, kui võrd järgitakse tagasi- ja väljasaatmise lubamatuse põhimõtet.

⁽⁷⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 26. juuni 2013. aasta [direktiiv 2013/33/EL](#), millega sätestatakse rahvusvahelise kaitse taotlejate vastuvõtu nõuded, ELT L 180, 29.6.2013, lk 96–116.

⁽⁸⁾ „Materiaalsed vastuvõtutingimused“ on määratletud RCD artikli 2 punktis g: „vastuvõtutingimused, mis hõlmavad majutust, toitu ja rõivaid, mida antakse loonusena või rahaliste toetuste või kupongidena või nende kolme kombinatsioonina, ning päevaraha“.

Millised õigused ja kohustused on registreerimisetapis?

Registreerimisetapis ei ole konkreetseid õigusi või kohustusi peale nende, mis kaasnevad taotluse esitamiseks soovi avaldamisega. Selle etapi eesmärk on luua ametlik dokument, et taotlejad saaksid täita kõnealuseid kohustusi ning võimaluse kasutada kõnealuseid õigusi (APD põhjendus 27). Seepärast tuleks kaitse taotlemise soov registreerida võimalikult kiiresti APD artiklis 6 sätestatud tähtaja jooksul.

C. Taotluse esitamine

EU+ riigid tagavad, et rahvusvahelise kaitse taotluse esitanud isikul on tegelik võimalus esitada see võimalikult kiiresti (APD artikli 6 lõige 2). EL+ riigid peavad määrama kindlaks, millised asutused vastutavad rahvusvahelise kaitse taotluste registreerimise eest siseriikliku õiguse kohaselt (APD artikli 6 lõige 1). Kui isik siiski keeldub oma avaldust esitamast, võib menetlev asutus teha otsuse menetluse lõpetamise kohta (APD artikli 6 lõige 2 ja artikkel 28).

Taotluse ametlik esitamine lõpetab registreerimismenetluse. Sellest hetkest algab taotluse läbivaatamismenetlus.

EL+ riigid võivad kehtestada lisaeeskirjad rahvusvahelise kaitse taotluste esitamiseks. Näiteks võib siseriiklike õigusaktidega nõuda rahvusvahelise kaitse taotluse esitamist isiklikult ja/või kindlaksmääratud kohas (APD artikli 6 lõige 3).

Need varjupaigamenetlusele juurdepääsu kolm etappi – rahvusvahelise kaitse saamiseks soovi avaldamine, taotluse registreerimine ja esitamine – ei pruugi kajastada protsessi kolme eraldiseisvat etappi. Varjupaigamenetluse direktiiv võimaldab koondada registreerimise ja esitamise etapid üheks etapiks seni, kuni on täidetud üldnõuded, sealhulgas registreerimise tähtajad ja taotluse esitamise võimalus. Mitmed EL+ riigid ühendavad need kaks etappi üheks menetlusetapiks, samas kui teised peavad registreerimist ja esitamist erinevateks etappideks, millel on erinevad õiguslikud tagajärjed. Kui taotleja esitab taotluse esimest korda otse taotluse registreerimise ja esitamise eest vastutavatele ametiasutustele, võib need kolm etappi kombineerida isegi üheks etapiks.

Kui taotleja peab taotluse esitama pärast registreerimist, tuleks taotlejat teavitada sellest, kuidas ja kuhu taotlus esitada, ning taotluse esitamata jätmise tagajärgedest. Kui taotlus tuleb esitada konkreetsel taotleja

täidetaval vormil, antakse vorm taotlejale registreerimisel ja selgitades, kuidas edastada vorm menetlevale ametiasutusele. Kui taotlus esitatakse pärast registreerimist isiklikult selleks ettenähtud kohta, on soovitatav kehtestada kohtumiste haldamiseks süsteem, mis võimaldaks ka taotlejale registreerimisel kirjalikult teatada taotluse esitamise täpse koha ja aja. Et esitamine toimuks võimalikult kiiresti, on lisaks soovitatav sisse seada järelevalvesüsteem, et mõõta taotluse registreerimise ja esitamise vahelist aega.

Millised õigused ja kohustused on esitamise etapis?

Rahvusvahelise kaitse taotluse esitamisega kaasnevad täiendavad konkreetsed õigused ja kohustused. Need on muu hulgas järgmised.

- Läbivaatamismenetluse tähtaja algus (APD artikli 31 lõige 3);
- taotluse läbivaatamise eest vastutava EL+ riigi määramistähtaja algus ⁽⁹⁾ (Dublini III määruse artikli 20 lõige 1) ⁽¹⁰⁾;
- järgmised õigused, mis on tagatud vastuvõtutingimuste direktiiviga ja mille kohaselt antakse taotlejatele:
  - o mõistliku aja jooksul, mis ei ületa 15 päeva alates rahvusvahelise kaitse taotluse esitamisest, teavet vähemalt mis tahes kehtestatud hüvitistest ning vastuvõtutingimustega seotud kohustustest, mida nad peavad täitma, samuti organisatsioonide või isikurühmade kohta, kes annavad konkreetset õigusabi, ning organisatsioonide kohta, kes võivad anda neile abi või teavet seoses olemasolevate vastuvõtutingimustega, kaasa arvatud tervishoiuga (RCD artikkel 5) ⁽¹¹⁾;
  - o kolme päeva jooksul pärast rahvusvahelise kaitse taotluse esitamist temanimeline dokument, mis tõendab tema seisundit taotlejana või kinnitab, et tal on tema taotluse menetlemise või läbivaatamise ajal lubatud viibida EL+ riigi territooriumil (vastuvõtutingimuste direktiivi artikkel 6);
  - o võimalus saada reisidokument tõsistel humanitaarsetel põhjustel, mis nõuavad taotleja viibimist mõnes teises riigis (vastuvõtutingimuste direktiivi artikkel 6);
  - o võimalus liikuda vabalt vastuvõtva liikmesriigi territooriumil või kõnealuse EL+ riigilt neile määratud alal (vastuvõtutingimuste direktiivi artikkel 7);
  - o lastele antakse kodakondsetega sarnastel tingimustel juurdepääs haridussüsteemile ja seda ei lükata edasi rohkem kui kolm kuud alates kuupäevast, mil taotlus esitati (vastuvõtutingimuste direktiivi artikkel 14); pakutakse ettevalmistavat koolitust, sealhulgas keelekoolitust, kui see

⁽⁹⁾ Euroopa Liidu Kohus selgitas, et „Dublini III määruse artikli 20 lõiget 2 tuleb tõlgendada nii, et rahvusvahelise kaitse taotlus loetakse esitatuks, kui kirjalik dokument, mille on koostanud riiklik ametiasutus ja mis tõendab, et kolmanda riigi kodanik on taotlenud rahvusvahelist kaitset, on jõudnud kõnealusest määrusest tulenevate kohustuste täitmise eest vastutava asutusele ja vajaduse korral juhul, kui selle asutusele on jõudnud ainult sellises dokumendis sisalduv põhiteave, kuid mitte see dokument või selle koopia“. Vaata Euroopa Liidu Kohtu 26. juuli 2017. aasta otsust, [Tsegezab Mengesteab vs. Bundesrepublik Deutschland](#), C-670/16, ECLI:EU:C:2017:587. Kokkuvõtte on saadaval aadressil [EASO kohtupraktika andmebaas](#).

⁽¹⁰⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 26. juuni 2013. aasta [määrus \(EL\) nr 604/2013](#), millega kehtestatakse kriteeriumid ja mehhanismid selle liikmesriigi määramiseks, kes vastutab mõnes liikmesriigis kolmanda riigi kodaniku või kodakondsuseta isiku esitatud rahvusvahelise kaitse taotluse läbivaatamise eest (uuesti sõnastatud), ELT L 180, 29.6.2013, lk 31–59.

⁽¹¹⁾ Lisateavet vastuvõtul antava teabe ja nõustamise kohta leiab dokumendist „[EASO juhend varjupaigamenetluse kohta: tegevusnõuded ja näitajad](#)“ (september 2016) 6. peatükist „Teave ja nõustamine“: „Et vältida taotleja suure hulga teabega ülekoormamist vastuvõtu algul, peaks teavitamine toimuma õigel ajal või mitmes etapis. Liikmesriike julgustatakse koostama ajakavasid, milles märgitakse, mis liiki teavet taotlejatele riigi tasandil antakse, võttes samas arvesse vastuvõtutingimuste direktiivi artiklis 5 ette nähtud üldist 15-päevast maksimumaega.“

on vajalik, et hõlbustada nende juurdepääsu haridussüsteemile ja nende selles osalemist (vastuvõtutingimuste direktiivi artikkel 14);

- o taotlejale tagatakse juurdepääs tööturule hiljemalt üheksa kuud pärast rahvusvahelise kaitse taotluse esitamise kuupäeva, kui pädev asutus ei ole esimese astme otsust teinud ja seda viivitust ei ole põhjendanud taotluse esitaja (vastuvõtutingimuste direktiivi artikkel 15, võimalusega kehtestada või säilitada soodsamad sätted kooskõlas vastuvõtutingimuste direktiivi artikliga 4); EU+ riigid võivad anda taotlejatele juurdepääsu kutseõppele olenemata sellest, kas neil on või ei ole juurdepääs tööturule (vastuvõtutingimuste direktiivi artikkel 16).

Punktid, mida meeles pidada

- Juurdepääs varjupaigamenetlusele koosneb kolmest etapist: soovi avaldamine rahvusvahelise kaitse taotluse esitamiseks, taotluse registreerimine ja esitamine.
- Taotluse esitamiseks soovi avaldamisega kaasnevad rahvusvahelise kaitse taotleja õigused ja kohustused, sealhulgas õigus jääda riiki.
- Registreerimisega luuakse ametlik kirje taotleja kavatsuse kohta taotleda rahvusvahelist kaitset, märkides sellega, et taotleja on rahvusvahelise kaitse taotleja.
- Taotluse ametliku esitamisega lõppeb registreerimismenetlus ja sellest hetkest algab läbivaatamismenetlus.
- Olenevalt siseriiklikust õigusest ei pruugi need kolm etappi olla eraldi menetlusetapid, kuna neid saab integreerida üheks või kaheks etapiks.

II. Registreerimistingimused

A. Asutused ja ruumid

Registreerimiseks ja ööbimiseks loodud võimalused on olulised menetluse tõhususe eesmärgil nii taotlejate kui ka töötajate jaoks. Olenevalt uute saabujate arvust võivad EL+ riigid otsustada luua oma territooriumil mitu registreerimisbürood või isegi mobiilsed registreerimisüksused, et tegeleda kiireloomuliste vajadustega.

Registreerimis- ja/või majutuskoha valimisel peaksid pädevad asutused võtma arvesse konkreetseid registreerimisvajadusi ja rajatise ühel ajal kasutavate inimeste arvu. Selleks otstarbeks parima saadaoleva koha väljaselgitamiseks peaksid riigid muu hulgas võtma arvesse puuetega inimeste juurdepääsuvõimalusi, ruumide suurust (nimelt selle võimet mahutada palju inimesi) ning et ootealal oleks piisav arv istekohti, piisav ventilatsiooni- või kliimasüsteem, lihtne juurdepääs naiste ja meeste eraldi sanitaarruumidele ning eraldi lastesõbralikud mängualad.

Registreerimisasutus peab olema ühistranspordiga hõlpsasti ligipääsetav, kuid see võib asuda samas majas teiste seotud riiklike haldusasutustega. EL+ riigid on hiljuti alustanud esmase vastuvõtu ning registreerimis- ja/või majutustingimuste integreerimist saabumiskeskustesse.

Saidi kujundus peab võimaldama turvalisuse mõttes sujuvat registreerimis-/majutusprotsessi, sealhulgas selgeid silte ainult töötajatele mõeldud aladel ja tõhusat järjekorrahaldussüsteemi. Samuti peab olema võimalus pidada privaatselt konfidentsiaalseid arutelusid.

B. Turvalisus

Registreerivad ametnikud peaksid olema kursis registreerimisasutuses kehtivate turvaprotseduuridega. Samuti peaksid töötajad olema teadlikud neid endid ja teisi puudutavatest võimalikest turvariskidest. Sellised turvariskid võivad hõlmata vägivaldseid tegusid või ähvardusi, enese vigastamist, terviseriske või tulekahjusid. Registreerimisasutuses peaksid olema esmaabivahendid ja vähemalt üks esmaabioskustega töötaja.

Turvalisus ja ohutus mõjutavad otseselt registreerimismenetluste kvaliteeti. Ebapiisavad või sobimatud turvanõuded võivad muuta registreerimisasutuste poole pöördumise taotlejatele vastumeelseks. Peale selle võivad ebapiisavad turvanõuded takistada registreerimistegevust.

Turvalisust ei taga mitte ainult turvanõuded, vaid ka kvaliteetsed registreerimismenetlused. Ausad ja läbipaistvad menetlused suurendavad usaldust ja leevendavad pingeid. Turvastrateegias on väga tähtis teabe edastamine, mis hõlmab ka taotleja muredele reageerimist, kuna see hoiab ära arusaamatused ja võimaldab tegeleda probleemide või pettumuste õigeaegse lahendamisega.

Hea tava

Allpool loetletud turvameetmed ei ole ammendavad; pealegi on nende eesmärk ennetada või käsitleda eelkõige registreerimistegevusega otseselt seotud turvaprobleeme, mitte tavalisi ohte üldiselt.

Töötajate koolitamine

Registreerimismenetlustega seotud töötajad saavad koolitust selle kohta, kuidas rakendada turvameetmeid ja kuidas intsidentide korral asjakohaselt reageerida. Koolitus hõlmab suhtlustehnikaid turvaintsidentide ennetamiseks, lahendamiseks ja pingete leevendamiseks.

Peamised turvameetmed

Sissepääs

- Registreerimisasutusel on kaks erinevat sissepääsu: ainult töötajatele mõeldud sissepääs ja sissepääs taotlejatele.
- Taotlejatele ette nähtud sissepääsu juures on kehtestatud meetmed rahvahulga kontrollimiseks ja isikute korraldatud sisenemiseks.

Asutuses

- Registreerimisasutuses on kehtestatud taotlejate liikumist reguleerivad meetmed ja selgelt on eristatud:
  - o alad, kuhu taotlejatel on juurdepääs;
  - o alad, kus on vaja saatjat;
  - o alad, kuhu taotlejatel ei ole juurdepääsu.
- Ooteala on vestlusruumist eraldatud.
- Taotlejate liikumine registreerimisbüroo piires korraldatakse otseteed sissepääsust vastuvõtuala, ooteala, vestlusruumi ja väljapääsuni.
- Vastuvõtuala ja vestlusruumi sisseseade peaks võimaldama töötajatel igal ajal hõlpsalt väljuda. Näiteks vestlusruumides istuvad registreerimistöötajad nii, et väljapääs on nende taga.

Turvaintsidentidele reageerimine

- Kehtestatud on meetmed, mis võimaldavad registreerimistöötajatel turvatöötajatele intsidentidest teatada (nt hoiatusnupud vestlusruumides).
- Kehtestatud on kord, kuidas taotlejad ja töötajad teatavad vastutavale ametnikule turvaintsidentidest, mille alusel saab teha järelevalvet, analüüsi ja ettepanekuid turvanõuete parandamiseks.

Väljapääs

- Kui taotlejad on sooritanud ettenähtud toimingud, mille jaoks nad kontorisse tulid, peaks vastutav ametnik tagama, et nad lahkuvad kontorist.
- Taotlejate väljapääs asub sissepääsust eraldi.

C. Konfidentsiaalsus

Rahvusvahelise kaitse taotlejatele tuleb tagada õigus konfidentsiaalsusele (varjupaigamenetluse direktiivi artikkel 48). Konfidentsiaalsus on põhimõte, mida kohaldatakse varjupaigamenetluse kõikides etappides. Kui konfidentsiaalsust ei ole võimalik tagada, ei saa taotlejatel oodata üksikasjade avaldamist oma tagakiusamishirmu või tõsise kahju tekitamise kohta. Konfidentsiaalsuspõhimõtte kehtib ka registreerimismenetluse ja registreerimisel saadud teabe kohta.

Registreerimisasutused ja -menetlused peaksid võimaldama taotlejatel esitada registreerimisega tegelevatele töötajatele dokumente ja isikuandmeid tingimustel, mis ei kahjusta õigust eraelu puutumatusse ja konfidentsiaalsusele.

Registreerimismenetlusega seotud asutused tagavad, et mis tahes teavet ei avaldata väidetava(te)le tagakiusaja(te)le ega suure kahju põhjustaja(te)le (varjupaigamenetluse direktiivi artikkel 30). Samuti ei tohiks registreerimisasutused saada väidetavatelt tagakiusajatelt või tõsise kahju tekitajatelt teavet viisil, mis ohustaks taotleja või nende ülalpeetavate füüsilist puutumatus või nende veel päritoluriigis elavate sugulaste vabadust ja turvalisust.

Registreerimisasutused on kohustatud järgima siseriiklikus õiguses määratletud konfidentsiaalsuse põhimõtet (varjupaigamenetluse direktiivi artikkel 48). Kui registreerimismenetluse käigus on vaja tõlketeenust, peaks ka tõlk järgima konfidentsiaalsuse põhimõtet.

Taotlejaid tuleks varjupaigamenetluse registreerimisetapis teavitada nende õigusest konfidentsiaalsusele.

Hea tava

Registreerimismenetluse ajal konfidentsiaalsuse säilitamiseks võib olla asjakohane järgmine praktiline meede.

- Vältida tuleb taotleja nime nimetamist teiste inimeste juuresolekul või nimesiltide kasutamist ootealadel. Vastuvõtu-/ootealadel taotlejatega suhtlemisel või nende kohta teabe küsimisel saab kasutada alternatiivseid meetodeid, näiteks järjekorranumbreid ja värvilisi žetoone.

Konkreetne probleem: perekonnaliikmete päringud taotleja kohta teabe saamiseks

Perekonnaliikme päringut taotleja kohta teabe saamiseks tuleks käsitleda ülimalt ettevaatusega.

Sellised olukorrad võivad registreerimismenetluse käigus tekkida erineval viisil. Näiteks võib keegi paluda registreerimisasutusel kinnitada, kas üks tema perekonnaliikmetest on registreerinud rahvusvahelise kaitse taotluse. Teise võimalusena võib keegi paluda registreerimisasutusel võtta ühendust perekonnaliikmega, kes teadaolevalt on taotlenud rahvusvahelist kaitset.

Konfidentsiaalsuse põhimõtte kohaselt ei tohi teavet kellelegi avaldada, välja arvatud juhul, kui asjaomane perekonnaliige on andnud kirjaliku nõusoleku. See hõlmab teavet selle kohta, kas perekonnaliige on tõepoolest taotlenud rahvusvahelist kaitset või mitte.

Hea tava on küsida päringu esitanud isiku andmeid ja väidetavat seost perekonnaliikmega ning teavitada taotlevat isikut esitatud päringust ja edastada leitud taotleva isiku nõusolekul tema kontaktandmed sellele perekonnaliikmele. Taotlejale tuleb teatada, et tema perekonnaliige ise otsustab, kas võtta temaga ühendust võtta või mitte.

Punktid, mida meeles pidada

- Registreerimisasutused ja ruumid tuleb kujundada nii, et need vastaksid registreerimismenetluse erivajadustele, nagu uute saabujate arv, ligipääs puuetega inimestele, sootundlik ja lapsesõbralik korraldus ning juurdepääs ühistranspordiga.
- Ohutus ja turvalisus mõjutavad otseselt registreerimisprotsessi kvaliteeti, mida saab lahendada võimalike turvariskide teadvustamise ja standardse töökorra kaudu, aga ka ausa ja läbipaistva registreerimismenetluse kaudu.
- Konfidentsiaalsus tuleb tagada kogu registreerimisprotsessi vältel, nii et registreerimisasutused kui ka ruumid tagavad konfidentsiaalsuse ning kogutud andmeid hallatakse konfidentsiaalsusstandardite kohaselt.

III. Teabe esitamine

Isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 12 lõike 1 punkti a kohaselt esitatakse taotlejatele teave vähemalt järgneva kohta:

- i) millist menetlust tuleb järgida;
- ii) õigused ja kohustused menetluse ajal;
- iii) millised on võimalikud tagajärjed kohustuste täitmata jätmise ja ametiasutustega koostööst keeldumise korral;
- iv) läbivaatamismenetluse tähtaeg;
- v) millised on taotleja käsutuses olevad vahendid rahvusvahelise kaitse taotluse põhjendamiseks vajalike asjaolude esitamiskohustuse täitmiseks;
- vi) millised on avalduse otsese või kaudse tagasivõtmise tagajärjed.

Teave esitatakse keeles, millest taotleja aru saab või millest ta mõistlike eelduste kohaselt aru saab.

Teave esitatakse piisavalt aegsasti, et taotlejad saaksid oma õigusi kasutada.

A. Miks tuleb taotlejatele teavet anda?

Õigus teabele on üks varjupaigamenetluse direktiiviga sätestatud põhitagatise (artikli 12 lõike 1 punkt a).

Õiglase ja tõhusa varjupaigamenetluse tagamiseks on oluline, et taotlejatele antakse teavet. Taotlejad peaksid teadma oma õigusi ja kohustusi ning mõistma menetluse erinevaid etappe, et esitada oma nõuded võimalikult täielikult ja täita oma kohustusi. Nii taotlejate kui ka riikliku ametiasutuse huvides, eriti EL+ riikides, on pidada taotleja kohuseks esitada niipea kui võimalik kõik andmed, mis on vajalikud rahvusvahelise kaitse taotluse põhjendamiseks (kvalifitseerumist käsitleva direktiivi artikli 4 lõige 1).

Taotlejate teavitamine on seda olulisem, et enne registreerimisbüroosse pöördumist teavad nad sageli varjupaigamenetlusest vähe. See võib tähendada, et nad saavad kolmandatelt isikutelt valet või vastuolulist teavet.

B. Millal tuleb taotlejatele teavet anda?

Varjupaigamenetluse direktiivis sätestatakse, et EL+ riigid peaksid andma taotlejatele õigel ajal teavet, et nad saaksid kasutada varjupaigamenetluse direktiivis sätestatud õigusi ja täita kohustusi.

Kuna osa neist õigustest ja kohustustest kehtivad rahvusvahelise kaitse taotluse esitamise hetkest alates, tuleks teavet anda kohe menetluse alguses.

Hea tavana on soovitatav edastada teave hiljemalt taotluse esitamise etapis ja igal juhul õigel ajal enne vestlust.

C. Millist teavet tuleb edastada?

Taotleja peab eelkõige aru saama, mis on rahvusvaheline kaitse ja mida temalt registreerimismenetluse ja vestluse ettevalmistamise käigus oodatakse. Oluline on tagada, et teave oleks ajakohane.

Selle teabe esitamise kaitsemeetmete üksikasjaliku kirjelduse täiendamiseks varjupaigamenetluse direktiivi artikli 12 lõike 1 punkti a kohaselt leiate teabe esitamise kontrollnimekirja käesoleva juhendi [2. lisast](#).

i) Teave järgitava menetluse kohta

On äärmiselt oluline, et taotlejaid oleks teavitatud varjupaigamenetluse erinevatest etappidest ja et nad mõistaksid neid. Siiski tuleb erilist tähelepanu pöörata varjupaigamenetluse igas etapis esitatava teabe hulgale ja üksikasjalikkuse tasemele. Varjupaigamenetluse kõigi võimalike etappide ja alaetappide liiga üksikasjalik kirjeldamine registreerimisjärgus võib taotleja segadusse ajada. Registreerimisetapis võiks esitatav teave piirduda varjupaigamenetluse iga etapi lühiülevaatega (registreerimine, vestlus, teavitamine ja edasikaebamine) ja põhjalikumalt võiks kirjeldada registreerimismenetlust.

Teave registreerimismenetluse kohta peaks sisaldama alljärgnevat punkte.

- **Registreerimise eesmärk ja eeldatav tulemus.** Taotlejat tuleb teavitada, miks ta tuleb registreerida, mida registreerimine tähendab ja millised on registreerimata jätmise tagajärjed.
- **Varjupaigamenetluse konfidentsiaalsus** Kogu varjupaigamenetlus tugineb konfidentsiaalsuse põhimõttel (vt [II peatükk, jaotis C „Konfidentsiaalsus“](#)) ning taotlejad peavad mõistma, et see on tagatud ja kuidas seda tehakse. Kui siseriiklike õigusaktide kohaselt jagatakse andmeid teiste riiklike ametiasutustega, tuleb taotlejat sellest teavitada.
- **Registreerimisprotseduur on tasuta.** See teave on oluline selleks, et vältida olukorda, kus teatavad isikud võivad taotlejate teadmatuset ära kasutada ja neilt raha välja petta. Samuti tuleb selgeks teha, et varjupaiga taotlemine sõltub täielikult taotlejast.
- **Registreerimise praktiline käik.** Taotlejat tuleb teavitada kõigist tegevustest, mida temalt registreerimisetapis oodatakse. See hõlmab andmete kogumist, registreerimisvestlust, sõrmejälgede võtmist ja võimalike muude biomeetriliste andmete, näiteks näofoto ja allkirja võtmist.
- **Menetlus rahvusvahelise kaitse taotluse läbivaatamise eest vastutava EL+ riigi kindlaksmääramiseks.** Taotlejat tuleb teavitada, et hinnatakse seda, kas rahvusvahelise kaitse taotluse läbivaatamise eest vastutab mõni muu EL+ riik. Seetõttu on oluline, et taotlejad esitaksid ühtset, üksikasjalikku ja kontrollitavat teavet oma perekonnaliikmete kohta EL+ riikide territooriumil, mis tahes viisa või elamisloa kohta, mille on neile välja andnud EL+ riik, sisenemise kohta teise EL+ riiki või seal viibimise kohta, läbisõitmise või varasema EL+ riigis esitatud rahvusvahelise kaitse taotluse kohta. Teabeleht pealkirjaga „Olen palunud ELis varjupaika – milline riik hakkab minu taotlust käsitlema?“⁽¹²⁾, mis on ühine kõikidele liikmesriikidele, tuleks anda taotlejale keeles, millest ta aru saab või millest ta mõistlike eelduste kohaselt aru saab

⁽¹²⁾ [Komisjoni 30. jaanuari 2014. aasta rakendusmäärus \(EL\) nr 118/2014](#), millega muudetakse määrust (EÜ) nr 1560/2003, millega kehtestatakse üksikasjalikud rakenduseeskirjad määrusele (EÜ) nr 343/2003, millega kehtestatakse kriteeriumid ja mehhanismid selle liikmesriigi määramiseks, kes vastutab mõnes liikmesriigis kolmanda riigi kodaniku esitatud varjupaigataotluse läbivaatamise eest, X lisa, A osa (ELT L 39, 8.2.2014, lk 1–43).

- **Taotleja seisundit tõendav dokument** Taotlejaid tuleks teavitada pärast registreerimist väljastatud dokumendi suhtes kohaldatavatest reeglitest, sealhulgas kehtivusajast ja aegunud või kaotatud dokumentide uuendamismenetlustest.
- **Kuidas ja kuhu taotlus esitada, kui registreerimine ja esitamine toimub eraldi.** Taotlejale tuleks anda kirjalik teave, kuidas ja kus taotlust esitada, samuti taotluse esitamata jätmise tagajärgede kohta. Kirjalikku teavet täiendavad vajaduse korral suulised selgitused, et tagada, et taotleja mõistab teavet.
- **Laste olemasolu korral on lapsel õigus esitada rahvusvahelise kaitse taotlus.** Vajaduse korral tuleks taotlejat teavitada, et lapsel on õigus esitada taotlus enda nimel, kui ta on siseriikliku õiguse kohaselt õigus- ja teovõimeline, või oma vanemate, teiste perekonnaliikmete, nende eest vastutava täiskasvanu või esindaja kaudu.
- **Vajaduse korral ülalpeetavale täiskasvanule antav teave.** Kui taotlus esitati ülalpeetava täisealise õigusvõimelise isiku nimel, tuleb ülalpeetavat täisealist eraviisiliselt teavitada tema nimel avalduse esitamise tagajärgedest ja tema õigusest esitada eraldi avaldus enne taotluse esitamist või enne vestlust. Samuti tuleb tema nimel tehtud avalduse esitamiseks küsida ülalpeetava täiskasvanu kirjalikku nõusolekut, kui ta ise avaldust esitada ei soovi.

ii) Teave taotleja õiguste ja kohustuste kohta menetluse ajal

Registreerimisetapis tuleb taotlejat teavitada õigustest ja kohustustest, mis tulenevad rahvusvahelise kaitse taotluse esitamisest.

Kohustused

- Kohustus teha koostööd ametivõimudega (varjupaigamenetluse direktiivi artikli 13 lõige 1). See hõlmab eelkõige kohustust esitada rahvusvahelise kaitse taotluse põhjendamiseks vajalikud andmed olenevalt liikmesriikide tavadest esimesel võimalusel või hiljemalt vestluse ajal. See võib hõlmata ka kohustust vastata teabepäringutele, nagu on sätestatud siseriiklikes õigusaktides.
- Kohustus anda endast pädevatele ametiasutustele teada või tulla isiklikult kohale viivitamata või kindlaksmääratud ajal (varjupaigamenetluse direktiivi artikli 13 lõike 2 punkt a).
- Kohustus anda üle taotluse läbivaatamise seisukohalt olulised taotleja valduses olevad dokumendid, näiteks pass (varjupaigamenetluse direktiivi artikli 13 lõike 2 punkt b).
- Kohustus esitada tähtajaks kõik taotluse põhjendamiseks vajalikud andmed, nagu on sätestatud siseriiklikes õigusaktides (miinimumnõuete direktiivi artikli 4 lõige 1).
- Kohustus teatada pädevatele ametiasutustele oma elukoht või aadress ning teavitada neid selle muutumisest võimalikult kiiresti (varjupaigamenetluse direktiivi artikli 13 lõike 2 punkt c). Olenevalt siseriiklikest õigusaktidest ja taotleja olukorrast võib tekkida kohustus teatada pädevatele asutustele elukoha aadressi või kontaktandmete muutumisest. Taotlejale võib olla pandud muid kohustusi, näiteks kohustus korrapäraste ajavahemike järel endast märku anda või elada ametivõimude määratud kohas.

- Kohustus võtta võimalikult kiiresti sõrmejäljed ja edastada need Euroopa sõrmejälgede võrdlemise süsteemi (Eurodac) 72 tunni jooksul pärast rahvusvahelise kaitse taotluse esitamist vähemalt 14-aastaste taotlejate puhul (Eurodaci määruse artikli 9 lõige 1 ⁽¹³⁾).

Õigused

- Õigus jääda liikmesriiki kuni taotluse läbivaatamiseni (varjupaigamenetluse direktiivi artikkel 9).
- Õigus materiaalsetele vastuvõtutingimustele, mis tagavad piisava elatustaseme ⁽¹⁴⁾ (vastuvõtutingimuste direktiivi artikkel 17). Samuti on taotlejatel õigus saada teavet menetlustagatiste kohta, millele neil on õigus.
- Õigus kasutada tõlgi abi (varjupaigamenetluse direktiivi artikli 12 lõike 1 punkt b). Taotlejaid teavitatakse nende õigusest saada tasuta tõlgi teenuseid, et esitada oma juhtum ametiasutusele, kui see on vajalik, et tagada suhtlemine keeles, millest taotleja on kõigi eelduste kohaselt võimeline aru saama.
- Õigus õigusabile ja esindamisele varjupaigamenetluses (varjupaigamenetluse direktiivi artikkel 22) Taotlejat teavitatakse võimalusest saada õigusabi ja esindamist. See teave sisaldab õigusabi ja esindamise osutamise tingimusi, pärast nõude esitamist järgitavaid samme ja taotluste menetlemise reegleid.
- Õigus võtta ühendust ÜRO Pagulaste Ülemvoliniku Ameti või mõne muu organisatsiooniga, kes pakub rahvusvahelise kaitse taotlejatele õigusnõustamise või nõustamise teenust (varjupaigamenetluse direktiivi artikli 12 lõike 1 punkt c).
- Õigus piisavale toele juhul, kui taotleja vajab spetsiaalseid menetlustagatise, mis tulenevad taotleja võimalusest saada oma õigustest kasu ja täita individuaalsetest asjaoludest tulenevaid kohustusi (varjupaigamenetluse direktiivi artikkel 24).
- Õigus piisavale toetusele haavatavate inimeste eriolukorrast tulenevate vastuvõtu erivajaduste korral (vastuvõtutingimuste direktiivi artikkel 21).
- Tagatised kinnipeetud taotlejatele (vastuvõtutingimuste direktiivi artikli 9 lõige 4). Kinnipeetavat taotlejat teavitatakse kirjalikult kinnipidamise põhjustest ja siseriiklikus õiguses sätestatud menetlustest kinnipidamiskorralduse vaidlustamiseks. Taotlejat teavitatakse samuti võimalusest saada tasuta õigusabi ja esindamist.

⁽¹³⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 26. juuni 2013. aasta [määrus \(EL\) nr 603/2013](#), millega luuakse sõrmejälgede võrdlemise Eurodac-süsteem määruse (EL) nr 604/2013 (millega kehtestatakse kriteeriumid ja mehhanismid selle liikmesriigi määramiseks, kes vastutab mõnes liikmesriigis kolmanda riigi kodaniku või kodakondsuseta isiku esitatud rahvusvahelise kaitse taotluse läbivaatamise eest) tõhusaks kohaldamiseks ning mis käsitleb liikmesriikide õiguskaitseasutuste ja Europoli taotlusi sõrmejälgede andmete võrdlemiseks Eurodac-süsteemi andmetega õiguskaitse eesmärgil ning millega muudetakse määrust (EL) nr 1077/2011, millega asutatakse Euroopa amet vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajaneva ala suuremahuliste IT-süsteemide operatiivjuhtimiseks (uuesti sõnastatud) (ELT L 180, 29.6.2013, lk 1–30).

⁽¹⁴⁾ Lisateavet vastuvõtutingimuste kohta leiate väljaandest „[EASO juhend vastuvõtutingimuste kohta: tegevusnõuded ja näitajad](#)“, september 2016.

iii) Teave võimalike tagajärgede kohta kohustuste täitmata jätmise korral ja ametiasutustega koostööst keeldumise korral

Kuna kohustuste täitmata jätmise võib mõjutada läbivaatamise korda ja vastuvõtutingimusi, on oluline, et taotlejat teavitataks ametiasutustega koostööst keeldumise võimalikest tagajärgedest, eelkõige järgmistest punktidest.

- Läbivaatamismenetlus võidakse lõpetada (varjupaigamenetluse direktiivi artikkel 28). Taotlejat tuleks teavitada, et kui ta soostu andma taotluse seisukohalt olulist teavet, ei ilmu isiklikule vestlusele või hoiab muul viisil varjupaigamenetlusest eemale, võidakse läbivaatamismenetlused lõpetada.
- Varjupaigataotluse asjakohaste tõendite hindamist võib mõjutada asjaolu, kui taotleja ei esita dokumente, mis on vajalikud rahvusvahelise kaitse taotluse põhjendamiseks (miinimumnõuete direktiivi artikli 4 lõige 1). Taotlejale tuleks teatada, et tema kohustus on rahvusvahelise kaitse taotlust põhjendada. Taotlejate ütlusi ei pruugi olla vaja toetada dokumentide kujul või muude tõenditega, kui nad on koostöös menetleva asutusega teinud tõsiseid jõupingutusi taotluse põhjendamiseks ja kõigi nende käsutuses olevate asjakohaste dokumentide esitamiseks.
- Varjupaigamenetlust võib kiirendada kooskõlas siseriiklike õigusaktidega juhul, kui taotleja on ametiasutusi eksitanud, esitades valeandmeid või -dokumente või jättes esitamata tema isikut ja/või rahvust käsitleva asjaomase teabe või dokumendid (varjupaigamenetluse direktiivi artikli 31 lõike 8 punkt c). Kui taotleja keeldub andmast sõrmejälgi, võib see samuti kiirendada varjupaigamenetlust kooskõlas siseriiklike õigusaktidega (varjupaigamenetluse direktiivi artikli 31 lõike 8 punkt i).
- Taotlejaid võib kinni pidada selleks, et teha kindlaks nende isik või kodakondsus või määrata kindlaks tema taotluse aluseks olevad asjaolud, mida ilma kinnipidamiseta ei olnud võimalik kindlaks teha, eelkõige juhul, kui on olemas põgenemise oht (vastuvõtutingimuste direktiivi artikli 8 lõike 3 punktid a ja b).
- Materiaalseid vastuvõtutingimusi võib kitsendada või äärmisel juhul tühistada, kui taotleja lahku määratud elukohast või ei täida kohaleilmumise kohustusi või teabe andmise nõuet või nõuet ilmuda isiklikele vestlustele (vastuvõtutingimuste direktiivi artikli 20 lõike 1 punktid a ja b).

iv) Teave läbivaatamismenetluse puhul kohaldatava tähtaja kohta

Taotlejat tuleb teavitada läbivaatamismenetluse tähtajast. Varjupaigamenetluse direktiivi artikli 31 kohaselt viiakse läbivaatamismenetlus lõpule kuue kuu jooksul alates taotluse esitamisest. Teatavatel asjaoludel (nt olukordades, kus ühel ajal esitatakse palju taotlusi või eriti keeruka juhtumi puhul) võib tähtaega pikendada, kuid sellisel juhul teavitatakse taotlejat viivitusest.

v) Taotleja käsutuses olevad vahendid rahvusvahelise kaitse taotluse põhjendamiseks vajalike asjaolude esitamise kohustuse täitmise eesmärgil

Taotlejaid tuleb teavitada, et korraldatakse isiklik vestlus, kus nad saavad esitada taotluse põhjendamiseks vajalikke asjaolusid (st sedastada, miks nad on kodumaalt põgenenud ja miks nad ei saa tagasi pöörduda).

Taotleja võib taotluse põhjendamiseks esitada ka dokumente ja muid tõendeid. Seega antakse taotlejale teavet tõendite esitamise viiside kohta ja aja kohta, millal saab tõendeid liikmesriigi tavade kohaselt esitada. Kui taotleja peab siseriiklike õigusaktide kohaselt esitama kõik tõendid pärast taotluse esitamist võimalikult kiiresti, tuleb see teave taotlejale esitada menetluse alguses.

vi) Avalduse otsese või kaudse tagasivõtmise tagajärjed

Taotlejat tuleb teavitada tõsiasjast, et kui ta oma rahvusvahelise kaitse taotluse tagasi võtab, siis läbivaatamismenetlus lõpeb (varjupaigamenetluse direktiivi artikkel 27 taotluse selgesõnalise tagasivõtmise kohta). Menetluse lõppemisega lõpeb ka juurdepääsu varjupaigataotlejatele antud õigustele, sealhulgas õigusele jääda liikmesriiki, välja arvatud juhul, kui riigis viibimiseks on muid põhjuseid.

Samuti tuleb taotlejaid teavitada sellest, et kui nad annavad ametiasutustele mõjuva põhjuse arvata, et nad on oma taotlusest loobunud, võib läbivaatamismenetluse katkestada või taotluse tagasi lükata (varjupaigamenetluse direktiivi artikkel 28 taotluse kaudse tagasivõtmise kohta). Põhjendatud põhjusteks võib pidada seda, kui taotlejad ei vasta nõudmistele esitada taotluse seisukohalt olulist teavet, ei ilmu isiklikule vestlusele või põgenevad või lahkuvad kohast, kus nad elasid või kus neid hoiti ilma loata ja ametiasutusega ühendust võtmata. Olenevalt siseriiklikest õigusaktidest võib läbivaatamismenetluse teatava aja jooksul uuesti alustada, kui taotleja annab oma tegevuse kohta ametiasutustele aru.

D. Kuidas tuleb teave edastada?

Teabe edastamine peab toimuma nii individuaalselt kui ka üldteabe kättesaadavaks tegemise teel kohtades, kus taotlejatel ja muudel sidusrühmadel on see hõlpsasti juurdepääsetav.

Taotlejatele individuaalse teabe edastamine

Teave tuleb edastada kirjalikult selges ja lihtsas keeles. Standardne teabematerjal (nt teabelehed) tuleb teha kättesaadavaks mitmes asjaomases keeles.

Kirjalikku teavet tuleb täiendada suuliste selgitustega. See on eriti tähtis, kuna tuleb arvestada taotlejate erinevat kirjaoskuse taset ja võimaldab kohandada teavet taotleja konkreetsete asjaoludega.

Teave tuleb esitada keeles, millest taotleja saab aru või mida ta kõigi eelduste kohaselt mõistab, ja mis võib olla ka muu keel kui taotleja emakeel.

Teave kohandatakse taotleja vanuse/arusaamise taseme järgi, võttes arvesse taotleja erivajadusi ja individuaalseid asjaolusid.

Oluline on tagada, et taotleja mõistab kogu esitatud teavet. Kahtluse korral on hea tava paluda taotlejatel esitatud teavet korrata või võtta kokku oma sõnadega.

Hea tava on pakkuda taotlejatele erinevaid võimalusi oma rahvusvahelise kaitse taotluse staatuse kontrollimiseks, sealhulgas veebiplatvormide abil.

Teabe levitamine

Teave standardsete registreerimismenetluste kohta peaks olema alati kättesaadav, võttes arvesse taotlejate põhikeeli ning erinevat kirjaoskuse ja hariduse taset.

Levitamisviisid võivad hõlmata erinevat tüüpi teabe edastamise vahendeid, nagu illustratsioonidega plakatid, teabevoldikud, videod, mobiilirakendused ja spetsiaalsed veebisaidid.

Veebisaitide ja mobiilirakenduste eelis info taotlejatele kättesaadavamaks muutmisel on see, et nad pääsevad sellele ligi otse oma telefonis ja samuti saab teavet ka uuendada otse digitaalses meediavormingus.

E. Kes teavet edastab?

Teabe edastamise tagamise ja koordineerimise eest vastutavad ametiasutused (varjupaigamenetluse direktiivi artikkel 12). Oluline on mõista, et te ei ole ainus, kes taotlejale teavet jagab, kuna varjupaigavaldkonnas töötavad teised ametiasutused ja organisatsioonid, kes saavad teavet edastada teiega koostöös. Olenevalt liikmesriikide suunistest võivad teavet edastada registreerimise ja majutuse eest vastutavad asutused, menetlev asutus, vastuvõtuasutused, õigusnõustajad ja kodanikuühiskonna organisatsioonid. Mõnes riigis on kodanikuühiskonna organisatsioonidel loodud teabe edastamiseks ametlik partnerlus ametiasutustega. Sellisel juhul on vaja tegevus kooskõlastada, et tagada taotlejale antava teabe järjepidevus.

F. Taotlejate küsimustele vastamine

Pärast teabe edastamist peab taotlejatel olema lubatud esitada küsimusi registreerimise ja üldisemalt rahvusvahelise kaitse ja varjupaigamenetluse kohta.

See on eriti oluline, kuna see võimaldab taotlejatel lahendada kõik nende kahtlused ja annab võimaluse ümber lükata kõik kuulujutud või kogu valeteabe, mida taotleja on kuulnud või saanud. Vastuste andmise käigus on oluline edastada ainult selline teave, milles olete kindel, ning suunata taotleja kolleegide ja/või muude ametiasutuste poole küsimustega, mille kohta te kindlat vastust ei tea.

Punktid, mida meeles pidada

- Õigus teabele on rahvusvahelise kaitse taotlejate üks põhitagatise, mis on oluline õiglase ja tõhusa varjupaigamenetluse tagamiseks.
- Teave tuleks taotlejatele edastada piisavalt aegsasti, et nad saaksid kasutada oma õigusi ja täita oma kohustusi, ja see võib toimuda nii individuaalselt kui ka taotlejatele kogu aeg kättesaadavate standardsete teabematerjalide kaudu.
- Teavet tuleb edastada vähemalt selle kohta, mida rahvusvahelise kaitse all mõeldakse, registreerimisel ja läbivaatamismenetluses järgitava korra kohta, taotleja õiguste ja kohustuste ning läbivaatamismenetluse tähtaja kohta.
- Teave kohandatakse taotleja vanuse ja/või arusaamise taseme järgi, võttes arvesse taotleja individuaalseid asjaolusid.
- Teave tuleb teha taotlejatele kättesaadavaks teabe erinevate kanalite, vormingute ja keelte kaudu levitamise teel.

IV. Andmete kogumine ja registreerimine

A. Registreeriva ametniku roll

Teie ülesanne on **koguda ja salvestada täpseid ja usaldusväärseid andmeid**. See põhiroll hõlmab kohustust aidata taotlejal selgitada võimalikke lahknevusi või ebaselgeid väiteid. Peaksite olema ennetav ja aitama taotlejaid, et nad saaksid esitada selgeid, täielikke ja täpseid andmeid. Samas **ei kuulu** kohustuste hulka taotleja esitatud andmete **usaldusväärse hindamine**. Usaldusväärset hindab pädev asutus või üksus hiljem, tavaliselt läbivaatamisetapis. Mõned riiklikud ametiasutused on loonud spetsiaalse väljaõppega üksused, et kontrollida konkreetseid andmeid, näiteks hinnata vanust või isikut tõendavate dokumentide usaldatavust või usaldusväärset.

Isegi kui taotleja esitatud andmed tunduvad väga ebatõenäolised, tuleks andmed siiski registreerida sellisena, nagu need on esitatud. Siiski on teil kohustus märgistada vastav(ad) tähelepanek(ud) faktilisel ja objektiivsel viisil ja/või pöörduda probleemiga pädeva üksuse või asutuse poole. Näiteks kui taotleja näeb välja nagu täiskasvanu, kuid väidab, et on saatjata laps, peaksite esmalt kontrollima, kas taotlejal on oma vanuse osas mingeid arusaamatusi või ebakindlust. Kui taotleja väidab, et ta ei ole täisealine, märkige üles taotleja väidetav vanus. Siiski peaksite ka selle kahtluse üles märkima ja/või suunama juhtumi saatjata alaealiste eest vastutavale üksusele. Kahtluste ülesmärkimisel tuleks seda teha neutraalselt ja objektiivselt ning panna kirja oma tähelepanekud. Näiteks selle asemel, et öelda, et taotleja jätab teile pigem täiskasvanu või küpse inimese mulje, kirjeldage tähelepanekuid, mis teile sellise mulje jätsid, näiteks et taotleja vastused registreerimisvestlusel esitatud küsimustele olid nüansirohked ja keskendusid iga küsimuse tuumale. Olenevalt liikmesriikide suunistest hindab taotleja väidetava vanuse usaldusväärset saatjata laste eest vastutav üksus või (spetsialiseerunud) ametnikud.

Samad soovitusel kehtivad ka siis, kui taotleja esitab dokumente, mis näivad olevat võltsitud. Peaksite need dokumendid registreerima ja esitama dokumentidega seotud küsimusi, nagu on sätestatud teie riiklikus registreerimismenetluses, näiteks küsima, millal ja kuidas taotleja dokumendid hankis. Samuti peaksite märkima üles oma tähelepanekud dokumendi kohta ja suunama dokumendid dokumentide autentsuse kontrollimise eest vastutavale asutusele või üksusele.

Täpsus ja tõhusus on registreerimismenetluses keske tähtsusega. Kogutud andmed peavad olema õiged ja usaldusväärsed, nii et vestlust juhtiv ametnik saaks tugineda registreerimisel kogutud põhilistele isikuandmetele ega peaks samu küsimusi uuesti esitama. Õiged ja usaldusväärsed registreerimisandmed on olulised ka taotluse algusest peale õige läbivaatamisprotsessini suunamiseks (Dublini süsteem, kiirendatud ja eelisjärjekorra menetlused, suunamine haavatavuse tuvastamiseks jne). Registreerimismenetlusega kiirustamine võib hilisemas etapis osutada kahjulikuks. Täpsuse tagamiseks tuleb võtta aega nime õigekirja kontrollimiseks ja kirjutada üles, mida taotleja ütleb, mitte seda, mida te arvate, et taotleja kavatses ütelda, märkida üles kuupäevad taotleja kasutatavas kalendris Gregoriuse (lääne) kalendrisse üle võetud kuupäeva kõrvale ning kontrollida, kas teave on täielik ja et saite taotleja väidetest õigesti aru.

Registreerimisprotsessi saab tõhusalt korraldada taotlejaid eelnevalt teavitamise abil selle kohta, mida neilt registreerimisel oodatakse ja mida mitte, ning hästi struktureeritud andmekogumisprotsessi abil.

B. Andmete kogumise eesmärk

Registreerimisel kogutavaid andmeid on vaja erinevatel eesmärkidel. Olenevalt liikmesriikide suunistest saab kogutud andmeid kasutada järgmistel põhjustel:

- et aidata kindlaks teha või kontrollida taotleja isikut ja kodakondsust isikuandmete, biomeetriliste andmete ja isikut tõendavate dokumentidega seotud teabe salvestamise teel;
- et aidata varjupaigaasutusel vestluseks valmistuda – selleks, et olla vestluseks võimalikult hästi ette valmistatud, on esmatähtis usaldusväärsete isikuandmete olemasolu ning hea ülevaade taotleja profiilist, taustast ja perekondlikest sidemetest, mis võimaldab määrata juhtumi kõige sobivamale vastutavale ametnikule, kuna mõned ametnikud võivad olla spetsiaalselt koolitatud või spetsialiseerunud teatavat tüüpi taotluste läbivaatamisele;
- et teavitada menetlevat asutust varjupaigataotluse liigist, mis võimaldab varjupaigamenetluse alguses määrata taotluse sobivale menetlusele, näiteks tava-, eelisjärjekorra-, kiirendatud või vastuvõetavusmenetlusele;
- et tuvastada võimalikud Dublini määruse kohased juhtumid õigel ajal, mis võimaldab nende kiiret suunamist Dublini üksusele, et määrata kindlaks taotluse läbivaatamise eest vastutav riik;
- et selgitada välja spetsiaalseid menetlustagatise vajavad taotlejad ja suunata nad vajaduse korral spetsialiseeritud üksuste ja/või organisatsioonide poole – spetsiaalsete menetlustagatiste vajaduse tuvastamise korral peab registreeriv ametnik registreerimisenetluse käigus sellega arvestama;
- et tuvastada olenevalt liikmesriikide suunistest vastuvõtu erivajadustega taotlejad, keda on seejärel lihtsam suunata hindamisele, et määrata konkreetne toetus, mida taotleja võib vastuvõtul vajada.

C. Registreerimisvestlus

Menetluse alguses korraldatakse registreerimisvestlus taotlejalt usaldusväärsete andmete kogumiseks. Kuna võite olla esimene varjupaigamenetlusega tegelev isik, kellega taotleja kohtub, on koostöö töhustamiseks, usaldusliku õhkkonna loomiseks ja õige teabe saamiseks oluline eelistada vestlusel neutraalset suhtumisviisi.

Vestluse alguses peate taotlejale selgitama vestluse eesmärki ja konteksti. Soovitav on anda taotlejale enne vestlust teavet varjupaigamenetluse kohta. Seda teavet võiks täiendada selgete ja mittetehniliste suuliste selgitustega intervjuu alguses. Peate alati tegema kindlaks, kas taotlejad on esitanud teabest aru saanud, ja lubama neil esitada täiendavaid varjupaigamenetlusega seotud küsimusi. Kui on vaja tõlget, peaksite tagama, et tõlk ja taotleja üksteist mõistaksid. Julgustage taotlejat ütleva, kui ta ei saa teie esitatud küsimusest aru või kui ta ei oska vastata.

Kuna registreerimisvestlus on isikliku vestluse alus, on oluline koguda usaldusväärseid andmeid, et samu küsimusi ei oleks vaja isikliku vestluse alguses korrata. Ärge unustage üles kirjutada, mida taotleja ütleb, isegi kui see võib tunduda ebajärjekindel või ebatõenäoline, paluge selgitust, kui midagi, mida taotleja ütleb, jääb teile ebaselgeks, vormistage võimalikult lihtsad küsimused, andke taotlejale võimalus vestluse analüüsi kommenteerida ja veenduda, et kõik tõlgid mõistavad oma kohustusi ja rolli vestluse ajal. Võite salvestada taotleja suulisi ütlusi tingimusel, et teda on sellest enne vestluse toimumist teavitatud (varjupaigamenetluse direktiivi artikli 13 lõike 2 punkt f). Regulaarne suhtlemine registreerimis- ja menetlevate asutuste vahel on hea tava, kuna see võimaldab anda vastastikku tagasisidet selle kohta, kuidas registreerimisprotsess saaks isiklikule vestlusele kaasa aidata.

Kõik EL+ riigid koguvad taotlejatelt registreerimisetapi ajal põhilisi isikuandmeid. Selliste põhiandmete hulka kuuluvad taotleja nimi, sünniaeg ja -koht, kodakondsus, teave isikut tõendavate dokumentide kohta, sugu, perekonnaseis ja kontaktandmed, samuti andmed etnilise päritolu, usutunnistuse, tervise, hariduse ja ameti kohta. Tavaliselt kogutakse ka andmeid iga taotleja päritolu, reisimarsruudi ja EL+ riiki saabumise viisi kohta. Samuti on hea tava selles etapis registreerida kõik riigid, kus taotleja on varem peatunud või elanud. Registreerimisetapis registreeritakse sageli ka andmed perekonna koosseisu ja varjupaigataotluse kohta.

Taotluse registreerimise ja/või esitamise etapis kogutud teabe ulatus võib eri EL+ riikides olla väga erinev. Üldiselt koguvad riiklikud süsteemid, mis on oma varjupaigamenetluses kasutusele võtnud suunamis- ja triaazisüsteemid, registreerimisel rohkem andmeid kui riigid, kus selliseid süsteeme pole. Seda seetõttu, et neid andmeid on vaja selleks, et määrata kindlaks, millise esimese astme menetluse raames taotlus edastatakse, kas tava-, esmajärjekorra-, kiirendatud, piiri-, vastuvõetavusmenetluse või Dublini süsteemi raames.

Hea tava

Kui andmete kogumine on lõppenud ja registreerimis-/esitamisvorm on täidetud, kontrollib ja kinnitab taotleja andmed tõlgi abiga. Seda tehakse selleks, et oleks võimalik teha parandusi või täiendusi ning selgitada võimalikke lahknevusi.

See tagab, et registreerimismenetluse väljund on usaldusväärne. See väldib tarbetuid arusaamatusi ja segadust edasises varjupaigamenetluses, tõhustab vestluse ettevalmistamist ja vähendab vajadust isikliku vestluse käigus uuesti läbi vaadata registreerimise põhiküsimused.

Pärast esitatud andmete kinnitamist peab taotleja allkirjastama registreerimis-/esitamisvormi, mis tuleb seejärel üles laadida taotleja faili ja salvestada füüsilisse faili koos muude asjakohaste dokumentidega, mis esitati menetluse käigus olenevalt liikmesriikide suunistest.

Tuleb märkida, et olenevalt liikmesriikide tavadest peab iga perekonnaliikme, sealhulgas laste kohta olema eraldi registreerimis-/esitamisvorm, isegi kui taotlus esitatakse perekonnana.

Intervjuu lõpus peaksite andma teavet järgmiste sammude ja läbivaatamisprotseduuri võimaliku tähtaja kohta. Samuti peaksite esitama teabe selle kohta, kuidas taotlejaga isiklikuks vestluseks ühendust võetakse, ja võimalusel ütleva eeldatava aja, millal vestlus toimub.

Hea tava

Norra immigratsioonidirektoraadi väljatöötatud iseregistreerimise süsteem on hea tava, mis täiendab registreerimisvestlust ja võimaldab rahvusvahelise kaitse taotlejatel eelregistreerida oma isikuandmed riiklikus andmebaasis kontrollitud keskkonnas. Süsteem on välja töötatud selleks, et tulla toime rahvusvahelise kaitse taotluste võimaliku ulatusliku sissevooluga ja aidata ametiasutustel registreerida massiliselt saabuval inimesi, ilma et see tõkestaks suulise tõlke kättesaadavust ja muid inimressursse. See aitab vältida tüüpilist kitsaskohta varjupaigamenetluse algfaasis.

Kõnealune vahend põhineb tarkvaral, mis töötab arvutites, tahvelarvutites ja tulevikus ilmselt ka mobiiltelefonides. Taotlejad järgivad ekraanil kuvatavaid juhiseid, mis selgitavad nende õigusi ja kohustusi seoses registreerimisprotsessiga; juhised on saadaval 16 keeles, mis hõlmab 90% Norrasse saabuval taotlejate emakeeltest. Esmalt sisestavad taotlejad kasutatavale keelele kohandatud virtuaalsel klaviatuuril oma isikuandmed, reisimarsruudi ja andmed perekonna kohta. Taotlejad pildistavad tarkvara abil ennast ise. Enne registreerimisvormi elektroonilist esitamist vaatavad taotlejad oma esitatud andmed üle ja pärast vormi esitamist genereeritakse automaatselt kordumatu juhtuminumbrer. Pärast iseregistreerimise vormi täitmist tuvastavad taotlejad end täiendavalt, esitades oma isikut tõendavad dokumendid ja andes ametiasutustele isiklikult sõrmejäljed.

Iseregistreerimise süsteemi saab kasutada juhtumite profiilide koostamiseks, et suunata varjupaigamenetluse alguses taotlusi tõhusalt otse asjakohastesse läbivaatamismenetlustesse. See on muudetava mahuga võimalus, mis tähendab, et see võib toimida erakorralise meetmena tagamaks, et varjupaigataotlus esitatakse õigusaktides sätestatud tähtaegade jooksul, säästes samal ajal märkimisväärselt inimressursse. Iseregistreerimist nähakse ka võimalusena panna taotlejad aktiivsemalt panustama oma kandideerimisprotsessi.

[Annex 1 'Registration fields'](#) gives an extensive overview of the data that can be collected during the registration and/or lodging phase.

1. lisa „Registreerimisväljad“ annab põhjaliku ülevaate andmetest, mida saab koguda registreerimis- ja/või esitamisfaasis.

Seonduv EASO abivahend

Juhendis „[EASO praktiline juhend. Isiklik vestlus](#)“ kehtestatakse struktureeritud vestluse meetod, mis võib mingil määral olla kasulik ka registreerimisvestluste puhul. Järgnevat jaotisi peetakse registreerimisetapi jaoks eriti oluliseks.

- 2. osas „Vestluse alustamine“ esitatakse meetodeid vestluse alustamiseks viisil, mis loob usaldusliku õhkkonna, ametnik tervitab taotlejat ja annab teavet.
- 3. osas „Vestlemine“ esitatakse meetodeid vestluse juhtimiseks ja koostöö tõhustamiseks sobiva suhtumise valimiseks; see annab ka nõu, kuidas rakendada eri tüüpi küsimusi ja kasutada ära võimalused vastuolulise teabe täpsustamiseks.
- 5. osas „Vestluse lõpetamine“ pakutakse välja viise, kuidas intervjuu lõpetada, anda teavet läbivaatamismenetluse järgmiste etappide kohta ja lubatakse taotlejal kommenteerida vestluse analüüsi.

Tõlked ja juhendid on kättesaadavad [EASO veebilehel](#).

Taotlejate käsutuses olevad dokumendid

Peaksite julgustama taotlejaid esitama ametiasutustele kõik nende valduses olevad dokumendid, et teha kindlaks või kontrollida nende isikut ja kodakondsust, teha kindlaks nende isiklik olukord ja taust ning põhjendada rahvusvahelise kaitse taotlust (¹⁵). Selliste dokumentide hulka kuuluvad isikut tõendavad ja reisidokumendid (nimelt isikutunnistus ja/või pass), perekonna dokumendid (nt perekonnaraamat, sünditunnistused, surmatunnistused ja/või abielutunnistused), elukoha ja reisimarsruutidega seotud dokumendid ning kõik varjupaigataotlust toetavad tõendavad dokumendid (nt poliitilise või kodanikuühiskonna organisatsiooni liikmekaart või vahistamismäärus).

Taotlejatel palutakse esitada originaaldokumendid, kuna need tõendavad isikut või tema tausta ning võivad olla varjupaigataotluse põhjendamiseks kaalukamad tõendid kui koopiad. Kui taotlejal ei ole originaaldokumente, kuid koopiad on olemas, peaksite uurima põhjust, miks taotleja ei saa esitada originaale ja kuidas tal oli võimalik hankida koopiad.

Peaksite märkima üles, milliseid dokumente taotleja ei ole esitanud, eriti reisi- ja isikut tõendavate dokumentide puhul. Peaksite küsima selgitust puuduvate dokumentide kohta ja uurima, kas taotlejal on kunagi olnud isikut tõendavaid dokumente. Kui taotlejal on isikut tõendavad dokumendid olemas, tuleks uurida, kus need dokumendid asuvad ja kas neid oleks võimalik toimetada varjupaigaasutustesse. Kui taotlejal isikut tõendavaid dokumente ei ole, peaksite välja selgitama, miks ja kuidas õnnestus taotlejal reisida oma päritoluriigist väljaspool ja teie EL+ riiki ilma selliste dokumentideta.

Peaksite julgustama taotlejat hankima kõik puuduvad dokumendid, kui see on antud olukorras võimalik. Peaksite siiski väga selgelt väljendama, et taotlejad ei seaks dokumente hankida püüdes end või teisi isikuid ohtu ega võtaks näiteks ühendust päritoluriigi ametiasutustega, kui sellega kaasneb oht.

Hea tava

Et julgustada taotlejaid esitama isikut tõendavaid dokumente, on Rootsi Migratsiooniamet võtnud kasutusele nn identifitseerimisülesanded taotlejatele, kes ei suuda majutusprotsessi ajal oma isikut tõendada. Ülesanded on iga taotleja jaoks spetsiifilised ja nende eesmärk on lasta taotlejal hankida täiendavaid dokumente, mis kinnitavad või selgitavad taotleja isikut või päritoluriiki. Kui taotleja ülesannet ei täida, võib ta kaotada osa rahalisest hüvitisest. Ülesandeid antakse ainult varjupaigamenetluse raames ja rahalise hüvitise vähendamise otsuse saab edasi kaevata halduskohtusse.

Kõik dokumendid tuleks nõuetekohaselt registreerida – teha neist koopiad ja märkida üles kõik tehnilised andmed, sealhulgas esitamise kuupäev, dokumendi nimetus, dokumendi tüüp ja kas dokument on originaal või koopia. Muud dokumendi standardelemendid, mis tuleks registreerida, on väljaandmise kuupäev, väljastanud asutus või autor ja põhiteema.

Tavaliselt esitavad taotlejad skaneeritud või digitaalsed dokumendid, mis on neile e-postiga saadetud. Skaneeritud ja digitaalseid dokumente tuleks käsitleda samamoodi nagu dokumentide koopiasid.

⁽¹⁵⁾ Varjupaigamenetluse direktiivi artikli 13 lõike 2 punkti b kohaselt peab taotleja andma üle taotluse läbivaatamise seisukohalt olulised tema valduses olevad dokumendid, näiteks passi. miinimumnõuete direktiivi artikli 4 lõike 1 punkti 2 kohaselt võivad liikmesriigid pidada taotleja kohuseks esitada kõnealused dokumendid varjupaigamenetluses niipea kui võimalik.

Kui taotleja soovib esitada palju dokumente, on soovitatav need koos taotlejaga läbi vaadata, et teha koos kindlaks, millised dokumendid on varjupaigamenetluse jaoks olulised. Taotlejale tuleks esitada peamiselt küsimus, et mida ta kavatseb konkreetse esitatud dokumendiga näidata.

Võõrkeelsete asjakohaste dokumentide puhul on vajalik tõlge. Soovitatav on hankida vähemalt kõige olulisemate dokumentide, sealhulgas isikut tõendavate dokumentide ja dokumentide kõige olulisemate elementide tõlked, võttes arvesse seda, mida taotleja kavatseb dokumentidega näidata. Üldjuhul on menetleva asutuse huvides lasta dokumente võimalikult suures ulatuses tõlkida, kuna dokumendi mis tahes element võib osutuda asjakohaseks taotluse järjepidevuse ja põhjendatuse kontrollimisel.

Üldiselt on hea tava tagada, et menetlev asutus tõlgib (olulised) dokumendid (ja/või nende olulised osad) enne vestlust. See võimaldab vastutaval ametnikul vestlust paremini ette valmistada ja valmistada ette kõik küsimused, mida esitada taotlejale vestluse ajal avalduste ja dokumentide võimalike vastuolude kohta.

Et saada lisateavet selle kohta, kuidas saab kontrollida dokumendi ehtsust ja kuidas seda registreerimisprotsessiga siduda, vaadake täiendavaid selgitusi [VIII peatüki jaotisest E „Dokumentide kontrollimine“](#).

D. Biomeetrilised andmed

Registreerimise/esitamise etapis kogutavad biomeetrilised andmed hõlmavad fotosid ja sõrmejälgi. Olenevalt liikmesriikide suunistest võib koguda ka muud tüüpi biomeetrilisi andmeid, näiteks skannida vikerkest või salvestada hääl. Taotleja hääl salvestatakse sageli selleks, et määrata dialekt ja/või sotsialiseerumispiirkond, mitte taotleja isiku tuvastamiseks.

Arvestades sõrmejälgede võtmise ja salvestamise tehnilist laadi, viivad seda enamikus EL+ riikides läbi spetsialiseerunud üksused või ametiasutused.

Sõrmejälgi kasutatakse Eurodac-süsteemi kontekstis. Eurodaci keskandmebaasisüsteemi lisatakse sõrmejäljed selleks, et teha kindlaks, kas taotleja on varem varjupaika taotlenud või on mõnes teises EL+ riigis kinni peetud seoses välispiiri ebaseadusliku ületamisega.

Lisateavet sõrmejälgede kogumise ja Eurodac-süsteemi kohta leiate [VIII peatüki jaotisest A „Eurodac“](#).

Sõrmejälgi saab võrrelda ka viisainfosüsteemi (VIS) andmebaasis. VIS on süsteem otsuste tegemiseks seoses lühiajaliste viisade taotlustega Schengeni ala külastamiseks või läbimiseks. Süsteem sisaldab teavet lühiajaliste viisade taotluste kohta Schengeni riikidesse. Riiklikud varjupaigaasutused võivad taotluse läbivaatamise eest vastutava EL+ riigi määramiseks tutvuda andmebaasiga.

Lisateavet sõrmejälgede kogumise ja viisainfosüsteemi kohta leiate [VIII peatüki jaotisest B „Viisainfosüsteem“](#).

Hea tava

Pettuste vältimiseks, aga ka tagamaks, et taotleja näofoto on värske ja kvaliteetne, võiks foto teha registreerimisasutuses, selle asemel, et nõuda taotlejalt foto saatmist.

Kuna kõigil biomeetrilistel süsteemidel on omad puudused, võib hea strateegia olla mitme mudeli kasutamine, mis põhineb erinevate biomeetriliste andmete kogumisel.

E. Isikuandmete registreerimine

Kuigi on äärmiselt oluline, et registreerimise käigus kogutud teave oleks õige ja usaldusväärne, tuleb varjupaigamenetluse käigus ette mitmeid takistusi, mistõttu võivad kogutud andmed muutuda ebatäielikuks või ebatäpseks. Need võivad olla keelebarjäärid, kultuurinormid ja/või taotleja vanus.

Teie ülesanne on abistada taotlejat tema ütluste selgitamisel ja tagada, et esitatud andmed oleksid täielikud ja täpsed.

Selles jaotises on esitatud juhised, näited heade tavade kohta ja nõuanded praktiliste küsimuste kohta, millega võite kokku puutuda taotlejalt teabe kogumise ja registreerimise käigus. Peale nende üldiste nõuannete on ametiasutustel äärmiselt soovitatav anda riiklikke suuniseid, et tagada isikuandmete registreerimise järjepidevus ja võtta arvesse päritoluriigi konkreetseid tavasid.

Taotleja nimi

Kui taotleja esitab passi või sellega seotud isikut tõendava dokumendi, märkige üles taotleja nimi nii, nagu see on dokumendis kirjas. Passi puudumise korral ja olenevalt päritoluriigist võivad muud allikad taotleja nimekuju ja kirjapildi kohta olla riiklikud isikut tõendavad dokumendid ja sünnitunnistused. Kui taotlejal puuduvad isikut tõendavad dokumendid, märkige nimi üles sellisena, nagu taotleja on selle esitanud.

Soovitatav on, et riiklikud ametiasutused annaksid päritoluriigi puhul spetsiifilisi suuniseid selle kohta, kuidas taotleja nime registreerida, et tagada nimekuju ja kirjapildi järjepidevus. Suunistes võib päritoluriigi alusel märkida eri liiki isikut tõendavate dokumentide tähtsusjärjestus. Tüüpilised nimekujud ja kirjaviisid on päritoluriigiti erinevad. Mitmetes Kesk-Aasia, Lähis-Ida ja osades Aafrika riikides koosnevad nimed traditsiooniliselt sündides saadud eesnimest ja perekonnanimest, mis koosneb esiteks isa nimest ja teiseks vanaisa nimest. Traditsiooniliselt mitmest osast koosnevate nimede puhul võib juhendis märkida, millist osa tuleks registreerimisvormil pidada eesnimeks ja millist osa perekonnanimeks.

Taotlejal on mitu nime

Taotlejatel võib olla mitmel põhjusel rohkem kui üks nimi. Mõnes riigis võib passi või muusse isikut tõendavasse dokumenti kantud nimi erineda traditsioonilisest nimest. Näiteks traditsiooniliselt kasutatakse perekonnanimena isa ja vanaisa nime, samas kui passis on perekonnanimena märgitud hõimu nimi. Seega võib taotlejal olla kaks nime – ühte kasutatakse tavaolukordades ja teist ametlikel eesmärkidel.

Taotlejad võivad olla ametlikes andmebaasides ja registrites identifitseeritud erinevate nimedega või nad võivad ise esitada erinevaid nimesid, mille järgi neid päritoluriigis tuntakse. Taotleja võib olla tahtlikult

kasutanud vale nime või ebaseaduslikult kellegi teise identiteeti. Sellisel juhul tuleks muud nimed registreerida varjunimedena.

Samamoodi tuleks eri nimevariandid, nimelt viis, kuidas nimi on eri isikut tõendavates dokumentides kirjas, üle võetud või registreeritud, registreerida varjunimena, et oleks võimalik isikut hiljem andmebaasist leida, kui ainult üks isikut tõendavatest dokumentidest on kättesaadav. Samuti tuleb ära kuulata taotleja seisukohad selliste lahknevuste võimalike põhjuste kohta, mille järel peaksite taotleja selgitused registreerimisvormile kirja panema ja märkima kõik lahknevused tuvastava asutuse jaoks.

Translitereerimine: taotleja nimi on kirjutatud ladina tähestikust erinevas tähestikus.

Translitereerimine on nime kirjutamine algselt kasutatud tähestikust erinevas tähestikus.

Translitereerimist kasutatakse siis, kui taotleja nimi on kirjutatud mõnes muus tähestikus, näiteks araabia keeles, kirillitsas või amhara keeles. Kuna sõnade translitereerimiseks ladina tähestikku ei ole kõikide keelte jaoks standarditud viise, võivad mõned tähed, tähemärgid või foneemid olla erinevad olenevalt keelest, mida sõna translitereerimisel kasutatakse. Näiteks foneem /u/ translitereeritakse prantsuse keeles „ou“, inglise keeles „oo“ ja saksa keeles „u“.

Hea translitereerimise reguleerimisviis võib koosneda alljärgnevatest etappidest.

1. Märkige translitereeritud nimi üles nii, nagu see on esitatud taotleja passis.
2. Kui taotlejal ei ole passi, märkige translitereeritud nimi üles nii, nagu see on esitatud muudes ametlikes dokumentides.
3. Kui taotlejal ei ole ühtegi ametlikku dokumenti, kus tema nimi on märgitud ladina tähestikus, kasutage olemasolevaid riiklikke translitereerimisjuhiseid.
4. Kui ametlikud translitereerimisjuhised puuduvad ja ainult juhul, kui taotleja valdab piisavalt hästi ladina tähestikku kasutatavat keelt, paluge taotlejal esitada oma nimi translitereeritud kujul.
5. Kui taotleja ei suuda oma nime translitereerida, kasutage tõlgi teenuseid. Igal juhul märkige võrdluseks üles, kuidas nime originaalkeeles kirjutatakse.

Hea tava

Saksamaa Föderaalne Migratsiooni- ja Pagulasamet kasutab araabia tähestikus kirjutatud nimede ladina tähestikku translitereerimiseks tõlketööriista. Taotlejad sisestavad oma nime araabia klaviatuuri abil ja süsteem translitereerib selle nime ladinakeelseteks tähtedeks. Seda vahendit kasutatakse varjupaigamenetluse varajases etapis, sealhulgas rahvusvahelise kaitse taotluse registreerimisel, kui taotleja nimi kantakse individuaalsesse toimikusse. Tõlketööriist sisaldab ka lisafunktsioone, mis toetavad taotleja päritolu uurimist.

Taotleja sünniaeg ja -koht

Et tagada sünnikoha andmete registreerimise järjepidevus, on hea tava süstemaatiliselt registreerida samal tasandi koht (küla, omavalitsus, alampiirkond jne) ja peale selle provints, piirkond või kubermang, kuhu sünnikoht kuulub. Asukohtade ühtse õigekirja kasutamiseks võiks võtta kasutusele piirkondade, provintside, kubermangude ja/või peamiste asukohtade päritoluriigipõhised nimekirjad.

Taotleja ei tea oma sünniaega

Kui taotleja väidab, et ta ei tea oma sünnikuupäeva, peate uurima, mida taotleja oma sünnikuupäeva kohta teab, sealhulgas sünniaasta, aastaaeg ja/või -kuu.

Laste või peagi täisealiseks saavate taotlejate puhul on oluline, et täieliku sünnikuupäeva registreerimisel võetaks alati viimane võimalik kuupäev sellest perioodist, mil taotleja võib eeldatavasti olla sündinud. Näiteks kui taotleja teab oma sünnikuud, märgitakse selle kuu viimane päev eeldatavaks sünnikuupäevaks. Kui taotleja teab, mis aastaajal või perioodil aastast ta sündis, märgitakse selle veerandaasta viimane päev. Kui taotleja teab ainult sünniaastat, märgitakse selle aasta viimane päev. Perioodi viimane võimalik päev valitakse nii, et last ei käsitletaks täiskasvanuna, sest ta võib olla veel laps.

Mõnes EL+ riigis, kus täpne sünniaeg ei ole teada, määratakse hinnanguline sünniaeg, mis sisaldab päeva ja kuud, sest see aitab vajalike asjatoimetuste puhul ametiasutustes ja teenusepakujate juures. Tuleks kehtestada kaitsemeetmed, millega täpsustatakse, et antud sünniaeg on ainult hinnanguline kuupäev ja et see ei põhjustaks valeidentiteedi loomist. Taotlejate esitatud dokumendid võivad olla abiks nende vanuse või sünniaja hindamisel. Sünniaega või -aastat või vanusevahemikku saab täiendavalt hinnata ajaliste võrdluspunktide alusel tehtava vestlusega (nt küsides taotlejatelt, kas neil on mälestusi teatavatest olulistest sündmustest, mis toimusid nende riigis). Peaksite töötama selle nimel, et saavutada taotlejaga kahepoolne kokkulepe. Veenduge, et taotleja mõistab, milline kuupäev märgitakse lõpuks eeldatava sünnikuupäevana, ja selgitage, et seda saab tulevikus korrigeerida, kui taotleja saab hiljem esitada oma päritoluriigi isikut tõendavad dokumendid. Kui luuakse hinnanguline sünniaeg, tuleb registreerimismvormil ja/või andmebaasis selgelt märkida, et tegemist on hinnangulise kuupäevaga, ning kirjeldada, kuidas kuupäev kindlaks määrati.

Üldiselt ei ole soovitatav märkida taotleja sünniajaks „teadmata“, sest oluline on viidata, millisesse vanuserühma taotleja kuulub – kas ta on laps, nooruk, noor täiskasvanu, täiskasvanu või eakas.

Taotleja riigis kasutatakse sünniaja märkimiseks teistsugust kalendrit

Mõned riigid kasutavad muid kalendrid kui Gregoriuse kalender, näiteks Afganistanis ja Iraanis kasutatakse Pärsia kalendrit, Etioopias ja Eritreas Etioopia kalendrit ning Nepalil ja mitmes India osariigis Vikram Samvati kalendrit. Islami ja heebrea kalendrit kasutatakse religioosetel eesmärkidel, kuid araabia maades ja Iisraelis kasutatakse Gregoriuse kalendrit tsiviilotstarbel. Hiina kalendri järgi arvestatakse tähtsate pühade toimumisega, samas kui Hiina tsiviilhaldussüsteem tugineb Gregoriuse kalendrile.

Soovitatav on paluda taotlejal esitada sünniaeg päritoluriigis kasutatava kalendri järgi. Märkige registreerimismvormile sünnikuupäev nii päritoluriigis kasutatava kalendri kui ka Gregoriuse kalendri järgi. See kehtib ka muude kuupäevade kohta, mida kasutatakse registreerimisprotsessis, näiteks päritoluriigist lahkumise kuupäev.

Kui taotleja täpne sünniaeg ei ole teada, määratakse hinnanguline sünniaeg ka päritoluriigis kasutatava kalendri alusel, näiteks selles kalendris märgitud kuude, aastaegade ja aastate abil.

Internetis on mitmeid häid kalendriteisendajaid, näiteks:

- [Pärsia kalendri teisendaja](#),
- [Etioopia kalendri teisendaja](#),
- [Nepaali kalendri teisendaja](#).

Taotleja esitab sünnikoha, mida on päritoluriigis raske leida.

Kui taotleja väidab, et ta on sündinud kohas, mida teil on päritoluriigis raske tuvastada või leida, peate seda täiendavalt uurima, esitades küsimusi näiteks riigi osa, provintsi/valitsuse, linnade, valdade ja sünnikoha lähedal asuvate tuntud paikade kohta.

Hea tava on kasutada veebipõhist kaarditeenust (mida on kontrollinud päritoluriigi teabeüksus), et registreerimise ajal peale päritoluriigi elukoha registreerimise leida sünnikoht kaardil. Mõnikord ei sisalda kõige sagedamini kasutatavad kaarditeenused, näiteks Google Maps, konkreetseid asukohti mitmes tüüpilises päritoluriigis.

Alljärgnevalt on toodud häid näiteid spetsiaalsetest kaarditeenustest internetis.

- [OpenStreetMap](#) on interaktiivne avatud lähtekoodiga kaart.
- [WeGo](#) on kujuteldav satelliitkaart.
- Toiduga kindlustatuse ja toitumise analüüsiüksus ([FSNAU](#)) pakub konkreetset Somaalia halduskaarte.

Taotleja ei tea oma sünnikohta ega -riiki

Kui taotleja teab oma sünniriiki, kuid mitte täpset sünnikohta, võite küsida lisateavet, esitades küsimusi kõigepealt suuremate ja seejärel väiksemate geograafiliste piirkondade kohta ning uurida samal ajal, kust taotleja on selle teabe saanud.

Sünniriik määratletakse kui ema elukohariik sünni ajal või selle puudumisel riik, kus sünd toimus (rändestatistikat käsitleva määruse artikli 2 punkt e ⁽¹⁶⁾). Nii et kui taotleja sünnikoht on teadmata või ebaselge, võib taotlejatelt küsida, kus nende ema elas oma erinevates eluetappides.

Kui sünnikohaga seoses jääb siiski midagi ebaselgeks, on hea tava uurida, kust taotleja vanemad ja teised perekonnaliikmed on pärit ja kus nad praegu elavad. See võimaldab teil saada täielikuma pildi perekonna päritolust ja praegusest olukorrast, näiteks seoses võimaliku ümberasumisega.

Kui sünniriik on teadmata, märkige see kui „teadmata“. Peaksite koguma andmeid põhjuste kohta, miks taotleja ei tea oma sünniriiki, ja kandma registreerimisvormile/andmebaasi nende kommentaarid.

Perekonna koosseis

Perekonna koosseisu ei tohiks kunagi võtta iseenesestmõistetavalt. Iga seost tuleb kontrollida. Näiteks kui paaril on üks või mitu last, tuleb eraldi kontrollida, kas mees ja naine on iga lapse bioloogiline isa ja ema.

⁽¹⁶⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. juuli 2007. aasta [määrus \(EÜ\) nr 862/2007](#), mis käsitleb ühenduse rände- ja rahvusvahelise kaitse statistikat ja millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrus (EMÜ) nr 311/76 võõrtöötajaid käsitleva statistika koostamise kohta (ELT L 199, 31.7.2007, ja selle muutmismäärus, Euroopa Parlamendi ja nõukogu 18. juuni 2020. aasta [määrus \(EL\) 2020/851](#), millega muudetakse määrust (EÜ) nr 862/2007, mis käsitleb ühenduse rände- ja rahvusvahelise kaitse statistikat (ELT L 198, 22.6.2020).

Taotleja on polügaam

Mõnes ühiskonnas võib inimene olla seaduslikult abielus korraga rohkem kui ühe inimesega, kuid EL+ riikide õigusaktides on lubatud abielluda korraga ainult ühe inimesega. Polügaamiat ehk abielus olemist rohkem kui ühe inimesega korraga peetakse mitmes EL+ riigis ka kuriteoks, mistõttu pole võimalik tunnustada rohkem kui ühte abikaasat seadusliku abikaasana. Seega võib polügaamia puhul pidada ainult ühte abikaasat seaduslikuks abikaasaks.

EL+ riikides on erinevad tavad selle kindlaksmääramiseks, keda peetakse liikmesriigi õiguse alusel seaduslikuks partneriks polügaamses abielus. Mõnes EL+ riigis peetakse seaduslikuks partneriks esimest abikaasat, teistes aga partnerit, kes saabus riiki esimesena.

Olenevalt seaduslikus abielus oleva abikaasa riiklikust määratlusest võite registreerimisvormile kanda kas selle abikaasa, kes abiellus taotlejaga esimesena, või selle abikaasa, kes saabus riiki esimesena seadusliku partnerina. Kui riiki saabus korraga rohkem kui üks abikaasa, peab iga abikaasa, kes ei ole seaduslikult abielupartner, esitama eraldi rahvusvahelise kaitse taotluse. Teised abikaasad peale seadusliku abikaasa kantakse registreerimisvormil eraldi lahtrisse, kus on märgitud nende isikuandmed ja abielu sõlmimise kuupäev.

Taotleja väidab, et ta on abielus või lahutatud, kuid abielu või abielulahutust ei ole välja kuulutanud ametiasutus.

Paljud abielud sõlmitakse traditsiooniliste tavade või religioossete tavade kohaselt traditsioonilise või religioosse juhi juuresolekul, ilma et riik oleks neid alati seaduslikult kinnitanud. Teised paarid võivad jälle elada koos seaduslikku abielu või traditsioonilist või religioosset abielu sõlmimata. Viimane kooselu vorm võib mõnes riigis olla seaduslikult tõendatud.

See, kas abielu või abielulahutus on seaduslikult tõestatud või mitte, on reguleeritud selle riigi õigusega, kus on taotleja alaline elukoht, või kui taotlejal puudub alaline elukoht, siis selle riigi õigusega, kus taotleja parajasti asub. Seega tunnustatakse pagulase varem omandatud ja abieluseisundist tulenevaid õigusi, ning vajaduse korral järgib selle riigi seaduses ette nähtud formaalsusi eeldusel, et riik tunnustanuks seda õigust siis, kui isik ei oleks pagulaseks saanud (pagulasseisundi konventsiooni artikkel 12 ⁽¹⁷⁾).

Saate registreerida taotleja avaldused tema abielu või abielulahutuse kohta, sealhulgas selle, et abielu või abielulahutust ei ole välja kuulutanud ametiasutus. Samuti võite küsida, mida taotleja mõtleb, kui ta ütleb, et ta on abielus või lahutatud, ja mis põhjusel ei ole ametivõimud seda kinnitanud.

Täiskasvanud taotlejal on lapsendatud või kasulaps, kelle kohta puudub seaduslik või tavakohane otsus

Tähtis on kontrollida lapse ja vanema(te) vahelisi seoseid ja sidemeid, tagamaks, et selline suhe on lapse parimates huvides. Te peaksite taotlejalt küsima lapsendamise ja/või kasuperekonnaks saamise korralduse aluseid ja olukorda, mille tõttu nad lapse eest hoolitsema hakkasid. Registreerimisvormile tuleb märkida ka see, kes lapsega kaasas on, näiteks mitme lapsega perekond, paar, üksikvanem või eakas isik, samuti lapse ja teda saatva(te) täiskasvanu(te) sugu.

Kui lapsendamise ja/või kasuperekonna määramiskorralduse alus on tavakohane või mitteametlik otsus, peaksite suunama lapse eestkostja määramise eest vastutavasse asutusse. Samuti tuleb suunata laps lastekaitseasutustesse, mis vastutavad lapse parimate huvide hindamise eest. Selle eesmärk on teha

⁽¹⁷⁾ ÜRO Peaassamblee, [pagulasseisundi konventsioon](#), ÜRO lepingute sari, 1951, 189. kd, lk 137.

kindlaks saatva(te) täiskasvanu(te) sobivus ja valmisolek saada lapse võimalikuks hooldajaks ning lapse heaolu koos saatva(te) täiskasvanu(te)ga.

Kui puuduvad märgid väärkohtlemise või hooletussejätmise kohta, ei ole vaja last lapse parimate huvide hindamise ja otsuse tegemise ajaks saatva(te)st täiskasvanu(te)st eraldada.

Laps tuleb registreerida eraldi saatva(te)st täiskasvanu(te)st, kuid saatva(te) täiskasvanu(te) ja laste juhtumid tuleb ühendada. Olenevalt teie riigi tavast kaaluge registreerimisvestluse läbiviimist määratud kutselise eestkostja juuresolekul.

Kui laps ja teda saatev (saatvad) täiskasvanu(d) viitavad, et perekonnaliikmete otsimine oleks vajalik või teretulnud, võite suunata lapse perekonnaliikmete otsimise menetlusse.

Kodakondsus

Kodakondsus on eriline õiguslik side üksikisiku ja tema riigi vahel, mis on omandatud sünnijärgselt või naturalisatsiooni korras kas avalduse või valiku alusel, abielludes või mõnel muul viisil siseriiklike õigusaktide kohaselt (rändestatistikat käsitleva määruse artikli 2 punkt d). Kodakondsus on rahvusvahelise kaitse võtmemõiste, sest rahvusvahelise kaitse vajaduse hindamine on suunatud kodakondsusjärgse riigi või kodakondsusjärgsete riikide suhtes. Kui taotleja on kodakondsuseta, tehakse hindamine seoses riigiga, kus oli tema viimane alaline elukoht. Paljudel taotlejatel ei ole kodakondsust tõendavaid dokumente ja seetõttu peate nende kodakondsuse tuvastama muul viisil.

Riiklikud juhised selle kohta, millal võib kodakondsuse lugeda „tuvastatuks“ (vaatamata dokumentaalsete tõendite puudumisele), võivad erineda, nagu ka meetodid, mida kasutatakse taotleja kodakondsuse kindlaks tegemiseks. Meetodid hõlmavad kodakondsusintervjuud, dokumentide autentimist, taotleja tausta kontrollimist või keeleoskuse hindamist. Neid korraldavad sageli spetsialiseerunud töötajad või üksused või isikliku vestluse eest vastutavad ametnikud. Registreeriva ametniku ülesanne on anda usaldusväärseid andmeid taotleja kodakondsuse kohta ja märkida ära kõik ebaselgused ja/või võimalikud kodakondsusetuse tunnused.

Taotlejal on või võib olla mitu kodakondsust

Taotlejal võib olla mitu kodakondsust ja kõik väidetavad kodakondsused tuleb registreerida. Hea tava on küsida süstemaatiliselt kõigilt taotlejatelt, kas neil on rohkem kui üks kodakondsus, sest taotlejad ei pruugi seda teavet spontaanselt anda. Soovitav on kehtestada riiklik protokoll nende juhtumite jaoks, kus taotlejal on rohkem kui üks kodakondsus, et määrata kindlaks, millise kodakondsusega oleks taotleja statistilistel eesmärkidel loetletakse. Selliste eeskirjade puudumisel soovitatakse statistilistel eesmärkidel registreerida kõige viimasena omandatud kodakondsus „peamise“ kodakondsusena. Taotleja toimikusse tuleks lisada ka teave teiste kodakondsuste kohta.

Taotleja ei tea oma kodakondsust või ei ole selles kindel

Taotlejad võivad olla ebakindlad oma kodakondsuse suhtes. Kui puuduvad isikut tõendavad dokumendid, milles on märgitud taotleja kodakondsus, peaksite esitama küsimusi, et teha kindlaks taotleja väidetav kodakondsus, või uurima võimalikke viiteid kodakondsusetuse kohta. Nende küsimuste eesmärk ei ole hinnata väidetava kodakondsuse usaldusväärsust, vaid **teha kindlaks, kas on kahtlusi, millest tuleks teavitada menetlevat asutust.**

Kui taotleja vastused ei hajuta ebamäärasust, peaksite oma tähelepanekud asjaomasele asutusele teatavaks tegema.

Kui taotleja kodakondsus jääb ebamääraseks, peaksite registreerimisvormil märkima tema kodakondsuse kui „väidetav/oletatav kodakondsus“. Kui taotleja väidab, et ta on kodakondsuseta, kuid tal puuduvad ametlikud dokumendid, peaksite registreerima teabe samuti kui „väidetavalt/eeldatavalt kodakondsuseta“. Kui taotlejal on dokumendid, mis tõendavad, et ta on kodakondsuseta, peaksite registreerima kodakondsuse kui „kodakondsuseta“.

Et vältida taotluste suunamist valesse menetlusse ja võimaldada isikliku vestluse nõuetekohast ettevalmistamist, on oluline tuvastada kodakondsusega seotud ebakindlus ja kodakondsuseta isikutega seotud asjaolud varakult varjupaigamenetluse käigus ning registreerimisetapis need süstemaatiliselt üles märkida. On soovitatav, et kõik kodakondsused, mis on registreeritud varjupaigamenetluse mis tahes etapis, säilitatakse varjupaigataotleja toimiku varasemates versioonides.

Tingimused, mille alusel taotleja võib varem esitatud andmeid muuta

Enamikus EL+ riikides võib isikuandmeid muuta pärast taotluse esitamist eritingimustel. Mõnes riigis nõutakse, et taotleja esitaks isikuandmete muutmiseks autentse isikut tõendava dokumendi, samas kui teistes riikides on lubatud teha muudatusi muudel tingimustel, sealhulgas taotleja enda teatamise alusel.

Soovitatav on, et riiklikud ametiasutused annaksid juhiseid tingimuste kohta, mille alusel taotleja võib muuta taotluse esitamise etapis esitatud andmeid.

Soovitatav on eristada isikuandmetes tehtud olulisi muudatusi ja inimlikust eksimusest tingitud väiksemaid muudatusi. Registreerimisetapis tehtud inimlike vigade hulka kuuluvad näiteks õigekirjavead, sünnikuupäevad, mis on faktiliselt esitatud muu kui Gregoriuse kalendri kuupäevana, ja sünnikohad, mis on sama nimega, kuid mis asuvad päritoluriigi erinevas haldusüksuses. Heaks tavaks peetakse seda, et kõik isikuandmetes tehtud muudatused on andmebaasis kättesaadavad, sealhulgas teave selle kohta, kes, millal ja mille alusel muudatused tegi.

Isikuandmed, mida võib pidada taotleja, väliste andmebaaside ja muude usaldusväärsete allikate esitatud andmetest oluliselt erinevateks, võib registreerida varjunimede all. Varjunimede all olevad andmed hõlmavad kõiki nimesid või muid isikuandmeid, mille all taotleja on tuntud, sealhulgas neiu põlvnimesid või mitteametlikes funktsioonides kasutatavaid nimesid. Heaks tavaks peetakse, et andmebaasis on spetsiaalne varjunimede väli, mis võimaldab otsingumootoril otsida ühel ajal praeguseid nimesid, varjunimesid ja varasemaid nimesid.

F. Kodakondsusetus

Mis on kodakondsusetus ja miks see on tähtis?

Kodakondsuseta isikute seisundi 1954. aasta konventsioonis sätestatakse, et „kodakondsuseta isik“ on „inimene, keda ükski riik ei pea oma õiguse kohaselt enda kodanikuks“⁽¹⁸⁾. See määratlus on siduv kõikidele lepinguosalistele riikidele ja mõistet „oma õiguse kohaselt“ tuleks tõlgendada laialt, et hõlmata mitte ainult õigusakte, vaid ka ministri käskkirju, määrusi, korraldusi, kohtupraktikat ja vajaduse korral tavapraktikat⁽¹⁹⁾.

Kodakondsusetus võib tekkida erinevates olukordades, nii rände- kui ka muus kui rändeolukorras, ning seda võivad põhjustada mitmed tegurid. Nende hulka kuuluvad diskrimineerimine kodakondsusseadustes ja liikmesriikide tegevuses (näiteks rassi, usutunnistuse või soo alusel), lüngad kodakondsusseadustes, riigi õigusjärglusega või välismaalaste ja/või nende laste puhul, kes võivad kaotada oma kodakondsuse, ilma et nad oleksid saanud oma alalise elukohariigi kodakondsuse.

Õigus kodakondsusele on põhiline inimõigus. Peale kodakondsuse kaotamise puutuvad kodakondsuseta inimesed sageli kokku ka muude diskrimineerimise ja inimõiguste rikkumiste vormidega, mis võivad olla nii sundrände põhjus kui ka tagajärg. Kuigi enamik kodakondsuseta inimesi jääb oma sünniriiki/alalisse elukohariiki, lahkuvad mõned neist ja otsivad kaitset muudes riikides. Viimasel juhul võib kodakondsuseta isik saada miinimumnõuete direktiivi kohaselt rahvusvahelise kaitse saaja seisundi pagulasena või täiendava kaitse saajana.

Kui kodakondsuseta isik tunnistatakse rahvusvahelist kaitset vajavaks isikuks, on oluline käsitleda tema kodakondsusetust. Võib esineda juhtumeid, kus pagulasseisund või täiendav kaitse lõpeb, ilma et isik oleks saanud kodakondsust. Sellisel juhul vajab isik endiselt kaitset kui kodakondsuseta isik. Peale selle võivad rahvusvahelise kaitse saajate kodakondsuseta jätmisel olla tagajärjed neile ja nende lastele. Näiteks kodakondsuseta rahvusvahelise kaitse saajate lastel, see tähendab neil, kes on sündinud vastuvõtvast riigis ja kes ei saa mingit muud kodakondsust, on rahvusvahelise õiguse (ja paljude EL+ riikide kodakondsusseaduste) kohaselt õigus saada selle riigi kodakondsus, kus nad on sündinud⁽²⁰⁾.

Kodakondsusetuse tunnused

Kodakondsusetust ei pruugi alati olla lihtne tuvastada. Kodakondsuseta inimestel on harva tõendeid selle kohta, et nad on kodakondsuseta, nad ei pruugi olla kindlad, kas nad on kodakondsuseta, või ei pruugi olla teadlikud, et neid võib tagasipöördumise korral ohustada kodakondsuseta jäämine. Kodakondsusetuse ohus olevate inimeste hulka võivad olenevalt olukorrast päritoluriigis kuuluda inimesed piiriladelt, kus kodanikutunnistuse puudumine võib tekitada segadust, kas nad on ühe või teise riigi kodanikud; vähemused ja need, kellel on tajutavad või tegelikud sidemed teise riigiga; rändrahvad; ja

⁽¹⁸⁾ [Kodakondsuseta isikute seisundi konventsioon](#), ÜRO lepingute sari, 189. kd, lk 150, 28. juuli 1951 (jõustumiskuupäev: 22. aprill 1954)(1951. aasta pagulasseisundi konventsioon, pagulasseisundi protokoll, 606 UNTS 267, 31. jaanuar 1967 (jõustumiskuupäev: 4. oktoobril 1967. a), millele ELi varjupaika käsitlevates õigusaktides viidatakse kui „Genfi konventsioonile“.

⁽¹⁹⁾ UNHCR, [kodakondsusetuse juhised nr 1: 1954. aasta kodakondsuseta isikute staatust käsitleva konventsiooni artikli 1 lõikes 1 esitatud mõiste „kodakondsuseta isik“](#), HCR/GS/12/01, 2012, lõige 15.

⁽²⁰⁾ UNHCR, [1961. aasta kodakondsusetuse vähendamise konventsioon](#), HCR/GS/12/01, 2012; Euroopa Nõukogu [kodakondsuse Euroopa konventsioon](#), Strasbourg, Euroopa Nõukogu lepingute sari, nr 166, 1997.

keerulise sundrändeajalooga elanikkonnad, kelle jaoks võib päritoluriigi kodakondsuse tõendamine olla keeruline, kuna mitu põlvkonda järeltulijaid on viibinud välismaal.

Euroopa kontekstis on kodakondsusetust taotlevate inimeste profiilid sageli järgmised:

- Lähis-Ida ja Põhja-Aafrika riikide palestiinlased;
- Süüriast ja Iraagist pärit kurdi elanikkond;
- Kuveidi ja Iraagi bidoon;
- Myanmaris rohingjad;
- Etioopia somaalid.

Samuti võib taotleja ebakindlus oma kodakondsuse suhtes registreerimisprotsessi ajal olla märk sellest, et teda võib ohustada kodakondsuseta jäämine.

Kodakondsuseta isikute ja kodakondsuseta jäämise ohus olevate isikute registreerimine

On ülimalt oluline tuvastada kodakondsuseta inimesed võimalikult varakult, et tagada neile kodakondsusetuse tõttu vajalik kaitse. Rahvusvahelise kaitse vajaduse hindamisel on vaja kindlaks teha, kas taotlejad on kodakondsuseta.

Registreerimisel on oluline koguda teavet ja tuvastada võimalikud kodakondsuseta isikute juhtumid. Kõigi taotlejate puhul peaksite koguma teavet nende kodakondsuse või kodakondsuste, võimaliku kodakondsuse puudumise, sünnikoha ja sünniriigi kohta. Kui taotlejad ei ole oma kodakondsuse osas kindlad, tuleks see ära märkida ja registreerida endised alalise elukoha riigid ⁽²¹⁾. Perede registreerimisel on oluline koguda need andmed **iga perekonnaliikme**, nii vanemate kui ka laste kohta. See teave on oluline mis tahes hilisema otsuse tegemisel selle kohta, kas mõni riik tunnustab isiku kodakondsust oma õiguse alusel. Isikuandmete kogumine iga perekonnaliikme kohta on samuti tähtis, sest mõned lapsed võivad olla kodakondsuseta, kuigi nende vanematel on kodakondsus. Näiteks on maailmas 25 riiki, kus naine ei saa oma kodakondsust oma lastele edasi anda samadel alustel kui mehed soolise diskrimineerimise tõttu õigusaktides. See võib tähendada, et lapsed on kodakondsuseta, kui isa ei tunnista last või on tundmatu, surnud, ei ole oma pere juures või on ise kodakondsuseta ⁽²²⁾.

Mõnel juhul, kui inimesed esitavad end kodakondsuseta isikutena, võib seda kinnitada objektiivne teave (nt nad kuuluvad hästi dokumenteeritud kodakondsuseta vähemusrahvuste hulka, neil on kodakondsusetust tõendavad dokumendid või tõendid kodakondsuse ära võtmise või kaotamise kohta). Kui on olemas selline objektiivne teave, mis kinnitab, et taotleja on kodakondsuseta, tuleb kodakondsuseks registreerida **kodakondsuseta** (või **väidetavalt/eeldatavalt kodakondsuseta** isik, kui teie riigi õigusaktides on sätestatud, et kodakondsusetust peab kõigepealt hindama ja kinnitama ametliku

---

⁽²¹⁾ Kui kodakondsuseta isikul on „alaline elukoht“ või „elukoht“, tähendab see, et ta elab riigis pidevalt ja püsivalt. „Alalise elukoha“ all tuleb mõista püsivat, tegelikku elukohta. See hõlmab neid kodakondsuseta isikuid, kellele on antud alaline elamisluuba, ning kehtib ka isikute kohta, kellel puudub elamisluuba, kes on elanud riigis juba mitu aastat ja kes eeldavad, et nad jäävad sinna elama (vt ÜRO Pagulasameti [käsiraamatut kodakondsuseta inimeste kaitse kohta](#), Genf, 2014, lõige 139).

⁽²²⁾ Need riigid on Bahama, Bahrein, Barbados, Brunei, Burundi, Eswatini, Iraan, Iraak, Jordaania, Katar, Kiribati, Kuveit, Liibanon, Libeeria, Liibüa, Malaisia, Mauritaania, Nepal, Omaan, Saudi Araabia, Somaalia, Sudaan, Süüria, Togo ja Araabia Ühendemiraadid.

menetlusega mõni muu asutus või kohus või kui taotleja on kodakondsuseta isik ilma igasuguste ametlike dokumentideta). Samuti tuleb märkida nende alaline elukohariik.

Muudel juhtudel ei pruugi üksikisikud olla teadlikud oma kodakondsusseisundist või nad ei ole selles kindlad. Sellistel juhtudel tuleks eeldatavalt kodakondsuseta isiku individuaalses registreerimisvormis selgelt märkida ka asjaolu, et isik **võib olla kodakondsuseta** või teda ähvardab **kodakondsusetuse risk**. Samuti tuleks üles märkida endise alalise elukoha riik või riigid, et hõlbustada järelmeetmete võtmist ja suunamist spetsiaalsesse kodakondsusetuse tuvastamise menetlusse. Isiku kodakondsusetust ei ole kohane määrata registreerimisetapis. Kodakondsusetuse kindlakstegemine nõuab aega, võib olla keerukas ja probleemne ning võib nõuda ulatuslikke järelepärimisi riigiasutustelt riikides, millega isikul on asjakohased sidemed. Seda peaks tegema ainult pädev otsustav asutus sobival ajahetkel pärast varjupaigataotluse lõplikku hindamist.

Varasema alalise elukoha riik on riik, kus taotleja on elanud kas seaduslikult või ebaseaduslikult. See erineb tavaliselt pelgalt transiidiriikidest. Olulised elemendid on viibimise kestus ja see, kui hiljuti isik seal viibis. Taotlejal võib olla ka mitu varasema alalise elukoha riiki. Registreerimisetapis ei pruugi olla lihtne määrata kindlaks alalise elukoha riiki; seetõttu on soovitatav, et loendatakse kõik riigid, kus taotleja viibis ja mis ei olnud pelgalt transiidiriigid, kõige hilisemast kõige varasemani.

Selleks, et aidata kindlaks teha, kas isik **võib olla kodakondsuseta** või teda ähvardab **kodakondsusetuks jäämise oht**, ja et registreerida õiged andmed, võib registreerimisel esitada täiendavaid küsimusi, et toetada kontrollimenetlust, eriti kui taotlejad ei ole oma kodakondsuses kindlad.

Allpool on esitatud mittetäielik loetelu küsimustest ja päringutest, mis koos asjakohaste dokumentidega võivad aidata tuvastada kodakondsuseta taotlejaid, kui nad ei ole oma kodakondsuses kindlad.

Kodakondsus

- Mida teie peate oma kodakondsuseks?
- Kas teil on varem olnud mõni või mõni muu kodakondsus?
- Mis kodakondsusega on teie vanemad?
- Palun kirjeldage põhjused, miks te ei ole kindel oma kodakondsuses.
- Kas teil on kunagi olnud mingeid isikut tõendavaid dokumente, nagu pass, kodakondsust tõendav kaart või registreerimiskaart?
  - o Kas olete kunagi püüdnud saada mõne riigi isikut tõendavat dokumenti?
  - o Kui teil oleks vaja esitada ametiasutustele dokument selle kohta, kes te olete, siis millist dokumenti te näitaksite või püüaksite hankida?

Sünnikoht

- Kus te sündisite?
- Kas teie sünd registreeriti?
- Kas teil on sünnitunnistus?
- Kus teie vanemad sündisid?

Varasem alaline elukohariik

- Millistes riikides elasite enne Euroopasse saabumist?
  - o Millal täpselt te nendes kohtades elasite?
  - o Mis oli sellesse riiki kolimise põhjus?
  - o Kas teid registreeriti selle riigi ametiasutustes?
  - o Kas teil oli elamisluba?
  - o Millises majutusasutuses te elasite?
  - o Kellega koos te selles riigis elasite?
  - o Millised olid teie sissetulekuallikad selles riigis?
  - o Kas teie või mõni teie perekonnaliige käis selles riigis koolis?
  - o Kui abiellusite või sündisite selles riigis, kas teil oli võimalik registreerida abielu või sünd selles riigis?
  - o Kas te tegite selles riigis ka midagi muud?

G. Toimikute haldamine

Pärast andmete kogumise lõppu edastatakse kogu taotlust puudutav teave õigel ajal menetlevale asutusele, et tagada, et asutuse käsutuses oleks kogu asjakohane teave. Seega koostatakse elektrooniline ja/või füüsiline toimik, mis sisaldab taotleja isikuandmeid, taotleja esitatud dokumentide koopiaid ja biomeetrilisi andmeid. Toimik võib sisaldada ka teie enda tähelepanekuid, millest tuleb teavitada menetlevat asutust ja teisi ametiasutusi. Toimikusse tuleks lisada ka teave kõigi tehtud suunamiste kohta. Soovitav on, et teil oleks olemas juhtumi toimiku haldamise süsteem, mis võimaldab mis tahes teabe seostada nõuetekohaselt toimikuga.

Igale taotlejale antakse individuaalne registreerimisnumber, kusjuures igale juhtumile võib määrata eraldi numbrilise. Pärast seda on taotlus seotud ja/või ühendatud teiste sarnaste juhtumitega.

Individuaalne registreerimisnumber

Hiljemalt selles etapis tuleks igale taotlejale määrata **individuaalne ja kordumatu registreerimisnumber**. Kui see number on määratud, on soovitatav, et taotlejale jääb sama registreerimisnumber kõikide rahvusvahelise kaitsega seotud menetluste või muude elamislubade taotluste puhul. See võimaldab menetleval asutusel hõlpsasti leida ja kasutada kogu teavet, mis on seotud ühe konkreetse taotlejaga, näiteks teavet varasemate taotluste või perekonna taasühinemise menetluste kohta.

Juhtumid

Peale individuaalse registreerimisnumbrilise on hea tava määrata igale rahvusvahelise kaitse taotlusele **individuaalne juhtumi number**. Sageli antakse ühe ja sama (tuumik)perekonna liikmetele, kes taotlevad varjupaika koos, üks ja sama juhtumi number. See aitab tagada, et nende taotlusi hinnatakse koos. On soovitatav, et sama juhtumiga liidetakse tuumikperekonna nende liikmete taotlused, kes saabusid hiljem, kuid siiski enne juba riigis viibivate perekonnaliikmete taotluse kohta otsuse langetamist.

Seotud juhtumid

Teistele perekonnaliikmetele, näiteks täiskasvanud lastele ja vanavanematele, ei anta sama juhtumi numbrit, kuna nende juhtumeid uuritakse nende individuaalsete asjaolude alusel. Siiski on oluline, et menetlev asutus võtaks arvesse nende taotlejate omavahelist seost, nende ühist tausta ja võimalikke seoseid nende varjupaigataotlustes, ning seeläbi seoks sellised juhtumid. Oluline on, et isikliku vestluse ettevalmistamisel oleks olemas ülevaade kõigist seotud juhtumitest.

Samuti peetakse heaks tavaks ühendada juhtumid, millel on sarnasusi peale perekonnaliikmete, näiteks taotlejad, kes põgenesid oma päritoluriigist koos, et põgeneda sama tagakiusamisohu või tõsise hädaohu eest.

Huvitav on märkida, et juhtumite numbrid on sageli koostatud nii, et need sisaldavad vihjeid varjupaigamenetluse kohta, näiteks taotluse esitamise aasta, taotluse esitamise koht, taotluste vahelised seosed või hilisemad taotlused.

Suunamise vajadus

Kui on viiteid sellele, et taotleja kuulub haavatavasse rühma või vajab oma õiguste kasutamiseks ja kohustuste täitmiseks spetsiaalseid menetlustagatisi, peaksite elektroonilisse toimikusse lisama kõik tähelepanekud, mis tulenevad konkreetsetest menetlus- ja vastuvõtuvajadustest. Samuti tuleks toimikus mainida, kui on viide sellele, et taotluse läbivaatamise eest vastutab mõni teine EL+ riik.

Lisateavet suunamisvajaduste ja protseduuride võimalike viidete kohta leiate [V peatükist „Identifitseerimine ja edasisuunamine“](#).

Statistilise teabe koostamine

Taotluse registreerimine ja esitamine on varjupaigamenetluse nurgakivid. Need menetlused tagavad taotlejale esialgse kaitse ning juurdepääsu õigustele ja soodustustele. Samuti annavad nad varjupaigaasutustele ainulaadse ja kontrollitava andmestiku taotleja kohta ning põhiteabe, mida on vaja, et suunata taotlus algusest peale õigesse allmenetlusse.

Kogutud andmeid saab kasutada ka statistilistel eesmärkidel, et anda ülevaade varjupaigamenetluste olukorrast teataval ajavahemikul EL+ riikide, riigi või piirkondlikul tasandil. Andmete põhjal saab varjupaigamenetlust nõuetekohaselt jälgida seoses järgmiste valdkondadega:

- **demograafilised andmed**, nimelt taotlejate päritoluriik ja -piirkond, räägitav keel, bioloogiline sugu, vanus, sotsiaalne sugu, lennumustrid ja reisimarsruudid ning terviseküsimumused;
- **varjupaigataotlused**, nimelt varjupaigaprofiilid ja spetsiaalsed menetlustagatised / haavatavus;
- **menetlemisaeg**, nimelt registreerimis-/taotlemisprotsessi sisenemise kuupäev, registreerimise/taotlemise kestus ja isikliku vestluseni kuluv ajavahemik;
- **menetlustüübid**, sealhulgas hilisemad taotlused, Dublini määruse kohased juhtumid ja kiirendatud menetlused;
- **suundumused või aspektid**, mis ei pruugi olla otseselt seotud varjupaigaga, näiteks inimkaubandusvõrgustike kasutatavad meetodid või võltsitud dokumentide liigid.

Registreerimisandmete kogumine võimaldab menetleval asutusel saada ülevaadet menetluses olevate juhtumite arvust läbivaatamisetapi alguses. Registreerimisandmed hõlmavad isiklikku vestlust ootavate juhtumite arvu päritoluriigi, soo, taotleja profiili, taotluse liigi, kõneldava keele, haavatavuse või menetlustüübi kaupa. Sellised andmed hõlmavad ka hilisemate taotluste ja kiirendatud menetlustele suunatud juhtumite arvu.

Peale selle, et registreerimisandmed annavad ülevaate menetluses olevate juhtumite arvust, saab neid kasutada ka statistilistel eesmärkidel ja registreerimissuundumuste väljatoomiseks (nt päritoluriigi, profiili ja taotluse liigi kaupa). Kõnealused suundumused võivad hõlmata aspekte, mis ei ole otseselt seotud varjupaigaga, näiteks inimkaubandusvõrgustike kasutatavad meetodid või võltsitud dokumentide liigid.

Punktid, mida meeles pidada

- Teie ülesanne on koguda taotlejatelt täpseid ja usaldusväärseid andmeid ning need registreerida, aidates taotlejatel selgitada ebaselgeid väiteid. Te ei tohiks hinnata kogutud andmete usaldusväärset.
- Andmeid kogutakse mitmel eesmärgil, sealhulgas selleks, et aidata kontrollida taotleja isikusamasust ja kodakondsust, aidata varjupaigaasutusel valmistuda isiklikuks vestluseks, teha kindlaks spetsiaalsed menetlus- ja/või vastuvõtuvajadused ning tuvastada võimalikud Dublini määruse kohased juhtumid.
- Dokumentaalsete tõendite abil saab kontrollida taotlejate isikusamasust ja kodakondsust, tuvastada nende isiklike asjaolusid ja põhjendada nende rahvusvahelise kaitse taotlusi. Seega peaksite julgustama taotlejaid esitama kõik nende käsutuses olevad tõendid.
- Biomeetrilisi andmeid koguvad nende tehnilise olemuse tõttu sageli spetsialiseerunud töötajad. Olenevalt liikmesriikide suunistest võib olla teie kohus kontrollida, kas biomeetrilised andmed on juba kogutud, või hoolitseda selle eest, et taotleja suunatakse biomeetriliste andmete esitamiseks asjaomaste asutuste juurde.
- Taotleja isikuandmed tuleb registreerida täpselt, kusjuures tähelepanu tuleb pöörata täielike andmete kogumisele teemade kohta, mida on üksikasjalikult kirjeldatud teie liikmesriigi tavades või juhistes.
- Pärast andmete kogumise lõppu koostatakse toimik, mis sisaldab kogu taotlust puudutavat teavet ja teie enda tähelepanekuid, mis tuleb menetleva asutuse jaoks ära märkida.
- Toimiku haldamissüsteemis tuleks igale taotlejale määrata kordumatu registreerimisnumber ja igale taotlusele saab määrata eraldi juhtumi numbri, misjärel saate taotlusi siduda või ühendada muude sarnaste juhtumitega.

V. Identifitseerimine ja suunamine

Varjupaigamenetluse käigus on tähtis võimalikult vara tuvastada võimalikud Dublini määruse kohased juhtumid, haavatavad taotlejad ja saatjata lapsed, et suunata nad asjakohasesse uurimismenetlusse ja pakkuda taotlejatele vajalikku tuge. Teie kui registreeriva ametniku ülesanne on tuvastada võimalikud Dublini määruse kohased juhtumid või potentsiaalselt haavatavad taotlejad ja suunata nad asjakohastesse asutustesse või sidusrühmadesse.

A. Võimalikud Dublini määruse kohased juhtumid

Dublini süsteemi ülevaade

Dublini III määrusega kehtestatakse kriteeriumid ja mehhanismid selle liikmesriigi või assotsieerunud riigi (Island, Liechtenstein, Norra või Šveits) määramiseks, mis vastutab rahvusvahelise kaitse taotluse läbivaatamise eest. Määrusega nähakse ette mehhanism, millega tagatakse, et rahvusvahelise kaitse taotlus vaadatakse läbi ja et selle vaatab läbi ainult üks EL+ riik.

Dublini süsteemi pädevad asutused Igal EL+ riigil on konkreetne pädev asutus, mis vastutab Dublini süsteemi korraldamise eest, mida nimetatakse Dublini üksuseks.

Kuigi Dublini süsteemi korraldab Dublini üksus, vastutavad kõik varjupaigamenetlusega seotud asutused võimalike Dublini määruse kohaste juhtumite tuvastamise ja Dublini üksusele suunamise eest.

Rahvusvahelise kaitse taotluse läbivaatamise eest vastutava EL+ riigi määramise mehhanism ⁽²³⁾. Kui kirjalik dokument taotluse registreerimise kohta on jõudnud Dublini üksusesse, algab kindlaksmääratud ajavahemik, mille jooksul tuleb määrata taotluse läbivaatamise eest vastutav EL+ riik (Dublini III määruse artikli 20 lõike 2 kohaselt). Kui taotluse läbivaatamise eest loetakse vastutavaks mõni teine EL+ riik, palutakse sellel riigil Dublini III määruses sätestatud kriteeriumide tähtsusjärjestuse alusel võtta isiku taotlus menetlusse või võtta isik tagasi. Tagasivõtmis- ja vastuvõtmistaotlused tuleb esitada 1, 2 või maksimaalselt 3 kuu jooksul alates ajavahemiku algusest, olenevalt sellest, kas tegemist on kiireloomulise juhtumiga ja millist Dublini III määruse kriteeriumi kohaldatakse.

Kui vastutavaks määratud EL+ riik kiidab taotluse heaks, viiakse taotleja sellesse riiki üle. Dublini süsteemi kohane menetlus lõpetatakse ja vastutav EL+ riik vaatab isiku rahvusvahelise kaitse taotluse läbi.

Võimalike Dublini määruse kohaste juhtumite tuvastamine

Registreerimismenetluse käigus esineb hulk elemente, mis võivad viidata võimalikule Dublini määruse kohasele juhtumile. Need tunnused on seotud Dublini III määruse erinevate kriteeriumidega. Oluline on tuvastada need tunnused õigel ajal ja suunata Dublini üksusele, sest iga juhtum nõuab Dublini üksuse edasist uurimist ja menetlust, et määrata kindlaks vastutav EL+ riik.

Võimaliku Dublini määruse kohase juhtumi tuvastamiseks on rahvusvahelise kaitse taotlust registreerides oluline pöörata erilist tähelepanu järgmistele tunnustele:

⁽²³⁾ Dublini III määrusega kehtestatud rahvusvahelise kaitse taotluse läbivaatamise eest vastutava EL+ riigi määramise mehhanismid, Dublini rakendusmäärus ja Eurodaci määrus, mis koos moodustavad Dublini süsteemi.

- isik on saatjata laps, kellel on perekonnaliikmed või sugulased teistes EL+ riikides;
- isikul (täiskasvanul) on perekonnaliikmeid EL+ riikides;
- isikule on väljastanud viisa, elamisloa või muu dokumendi mõni teine EL+ riik;
- isik reisis läbi teiste EL+ riikide;
- isik taotles rahvusvahelist kaitset mõnes muus EL+ liikmesriigis.

Mõne juhtumi puhul ei ole näitajad selged või ilmsed. Isegi juhul, kui teave on ebapiisav, võib olla võimalik, et taotleja juhtum on Dublini määruse kohane juhtum ja kooskõlas liikmesriigi eeskirjadega võib siiski olla oluline suunata juhtum Dublini üksusele.

Te võite saada asjakohast teavet andmete registreerimisel, isikliku vestluse käigus või sõrmejälgede salvestamisel, kui tehakse otsing Eurodaci või viisainfosüsteemi andmebaasis. Võimalik, et asjakohane teave on olemas taotleja esitatud dokumentides või seda kinnitavad dokumendid. Te peaksite ennetavalt arvesse võtma järgmisi teabeallikaid.

- **Taotlejate ütlused**, mille kohaselt on neil perekonnaliikmeid mõnes teises EL+ riigis või et nad on saabunud mõnda muusse EL+ riiki või seal viibinud.
- **Eurodaci** otsingutulemus. Märge „Hit 1“ tõendab, et eelmine taotlus on esitatud EL+ riigis. Märge „Hit 2“ tõendab, et isik on ebaseaduslikult ületanud ELi välispiiri.
- Viisainfosüsteemi **VISi andmebaasi** otsingutulemus. Nagu on ette nähtud [VIII peatükis „Andmete tõendamine“](#), võimaldab VISi andmebaas pädevatel asutustel näha, kas taotlejale väljastati viisa või keelduti viisa andmisest või kas viisa tühistati, tunnistati kehtetuks või seda pikendati teistes EL+ riikides. Kui viisa väljastas mõni muu EL+ riik, võib see olla oluline taotluse eest vastutava riigi määramisel.
- **Dokumendid** Vastutuse kindlaksmääramise protsessis võivad asjakohased olla isiku käsutuses olevad mis tahes dokumendid ⁽²⁴⁾. Olulised dokumendid, mida tuleb arvesse võtta, on järgmised:
  - o isikut tõendav dokument või pass,
  - o sünnitunnistus,
  - o abielutunnistus,
  - o perekonnaraamat/register,
  - o juhiluba,
  - o (väljastatud või aegunud) viisad teistesse EL+ riikidesse,
  - o elamisluba teistes EL+ riikides,
  - o elamisõigus teistes EL+ riikides,
  - o riiki sisenemise ja/või riigist lahkumise templid (isegi kui need on osaliselt võltsitud või võltsitud passis),
  - o muud dokumendid.

⁽²⁴⁾ „EASO praktiline juhend Dublini III määruse rakendamise kohta: isiklik vestlus ja tõendite hindamine“, Euroopa Liidu Väljaannete Talitus, Luxembourg, 2019, lk 21.

Seotud EASO abivahend

[„EASO Praktiline juhend Dublini III määruse rakendamise kohta: isiklik vestlus ja tõendite hindamine“](#) aitab esmakontakti ametnikel ja varjupaiga- või vastuvõtuvaldkonnas töötavatel ametnikel õppida tundma Dublini määruse näitajaid.

Käesolevas praktilises juhendis antakse ülevaade Dublini süsteemist ja selle praktilisest kohaldamisest seoses Dublini süsteemi raames toimuva küsitluse, teabe esitamise ja olemasolevate tõendite hindamisega, ja selgitatakse Dublini III määruse erinevaid vastutuskriteeriume.

Selles keskendutakse muu hulgas taotlejaga läbiviidud (Dublini määruse kohasele) vestlusele. Eelkõige antakse praktilise juhendi lisades teemal „Valdkonnad, mida vestluse käigus uurida“ kasulikke juhiseid Dublini määruse kohase isikliku vestluse ja küsimuste kohta, mis võivad aidata juhtumikorraldajaid vastutava EL+ riigi määramisel. Juhendis on selgitatud ka Dublini süsteemi kohta teabe jagamisega seotud kohustusi. Samuti selgitatakse juhendis Dublini määruse kohastes juhtumites kasutatavate tõendite hindamise põhimõtteid ning Dublini süsteemis kasutatavaid erinevaid tõendamisevahendeid ja kaudseid tõendeid.

Selle praktilise juhendi tõlked on kättesaadavad [EASO veebilehel](#).

Võimalike Dublini määruse kohaste juhtumite edasisuunamine

Kui ilmneb teave isiku ja mõne teise EL+ riigi vahelise seose kohta, on oluline suunata juhtum viivitamatult Dublini üksusele. Dublini üksus jätkab isiku toimiku uurimist, kontrollib vajaduse korral ja uurib edasi, enne kui saadab vastutavaks määratud EL+ riigile vastuvõtmis- või tagasivõtmistaotluse. Isegi juhul, kui on ebaselge, tuleks juhtumi toimik suunata riiklikele suuniste kohaselt võimalikult kiiresti Dublini üksusele.

Pidage meeles, et teie ülesanne on otsida Dublini näitajaid ja vajaduse korral suunata taotleja toimik Dublini üksusesse. Teie roll on Dublini süsteemi puhul äärmiselt oluline.

Riiklikud suunised seoses Dublini süsteemi rakendamisega on erinevad. Soovitatavalt võik olla kehtestatud menetlus juhtumite suunamiseks Dublini süsteemi kohaldamise eest vastutavale asutusele.

Registreeriva ametniku roll

Seoses Dublini süsteemiga on teie ülesanne:

- **olla teadlik määruse kohastest Dublini näitajatest ja otsida neid aktiivselt**, et tuvastada rahvusvahelise kaitse taotlejad, kes võivad kuuluda Dublini süsteemi alla;
- **anda taotlejale põhiteavet** kriteeriumide kohta, mille alusel määratakse kindlaks rahvusvahelise kaitse taotluse läbivaatamise eest vastutav EL+ riik, et ta mõistaks vajadust esitada mis tahes teavet, mis võiks aidata seda kindlaks määrata ⁽²⁵⁾;
- **suunata nende juhtumid viivitamatult Dublini üksusele.**

⁽²⁵⁾ Kooskõlas Dublini III määruse artikliga 4 on Dublini süsteemi kohta olemas riiklikud teabevoldikud, mida saab taotlejatele kätte jagada.

Eespool nimetatud ülesannete täitmiseks peaksid teil olema järgmised teadmised:

- piisav arusaamine Dublini III määrusest;
- piisav arusaam sellest, milliseid viiteid tuleb otsida, kui hinnatakse, kas peaks kohaldama Dublini III määrust;
- kelle poole pöörduda lisateabe saamiseks või võimaliku Dublini süsteemi käivitamiseks – hea tava on, et Dublini määruse kohaste juhtumite eest vastutaval pädeval asutusel on spetsiaalne telefoninumber ja/või kasutajatugi, mille kaudu saavad varjupaiga-, migratsiooni-, õiguskaitse- või muude asjaomaste asutuste töötajad ühendust võtta;
- kuidas suunata toimik (Dublini üksusele) edasiseks hindamiseks.

Seotud EASO abivahend

Väljaannet „[EASO juhend Dublini süsteemi kohta: tegevusnõuded ja näitajad](#)“ saavad kasutada juhtivad ametnikud Dublini süsteemi kvaliteedi hindamiseks. Käesolevas juhendis käsitletakse Dublini süsteemiga seotud teabe esitamise aspekte ja võimaliku Dublini määruse kohase juhtumi tuvastamist. Juhid, juhtivtöötajad ja poliitilised nõustajad saavad seda vahendit kasutada enesehindamiseks, et hinnata oma üksuse suutlikkust nendes valdkondades või parandada menetluskäiku.

Juhendi tõlked on kättesaadavad [EASO veebilehel](#).

Seotud EASO abivahend

EASO-I on **koolitusmoodul võimalike Dublini süsteemi juhtumite tuvastamiseks**. Taotluse registreerimise või esitamise ajal võivad registreerivad ametnikud kokku puutuda võimaliku Dublini määruse kohase juhtumiga. Sellistes olukordades on oluline suunata need juhtumid õigel ajal Dublini üksusele. Dublini määruse kohaste juhtumite paremaks tuvastamiseks ja äratundmiseks on olemas EASO koolitusmoodul, mis aitab ametnikel otsustada, kuidas nende juhtumitega edasi toimida ja suunata need Dublini üksusele.

B. Haavatavad taotlejad

Õiguslikud määratlused ja mõisted

Isiklike asjaolude tõttu võib mõnel taotlejal olla piiratud võime kasutada oma õigusi või täita oma kohustusi. Sellistel juhtudel tuleb kehtestada kaitsemeetmed varjupaigamenetluse spetsiaalsete menetlustagatiste ja, olenevalt haavatavuse laadist, erilise toetuse näol vastuvõtmise ajal.

Varjupaigamenetluse direktiivis ⁽²⁶⁾ on sätestatud tagatised taotlejatele, kes vajavad kontrollimenetluses menetluslikke tagatisi. Vastuvõtutingimuste direktiivis ⁽²⁷⁾ viidatakse tagatistele nende taotlejate jaoks, kellel on sotsiaalsed, materiaalsed või meditsiinilised erivajadused. Euroopa ühist varjupaigasüsteemi käsitlevates õigusaktides on esitatud loetelud näidetest nende kohta, keda võib pidada haavatavaks inimeseks; ükski neist loeteludest ei ole aga ammendav. Peamine küsimus, mida tuleb käsitleda, on see, kas taotleja vajab oma haavatavuse tõttu spetsiaalseid menetluslikke tagatisi või kas tal on seoses vastuvõtuga erivajadused. Kui hinnatakse taotlejate võimet kasutada oma õigusi ja täita oma kohustusi, tuleks arvesse võtta nende konkreetset olukorda. Tuleb meeles pidada, et haavatavust võib esineda erineval määral ja kujul ning ametiasutuste vastuseid tuleb kohandada taotleja individuaalsete asjaolude järgi.

Kuigi spetsiaalsed menetlus- ja vastuvõtuvajadused on omavahel seotud, ei ole need identsed. Näiteks võib kirjaoskamatul mehel olla varjupaigamenetluse kontekstis erivajadusi, kuid teda ei pruugita pidada vastuvõtuvajaduste seisukohalt samamoodi haavatavaks.

Haavatavuse eri vormid

Oluline on tuvastada spetsiaalsete menetlusvajaduste ja/või vastuvõtu erivajadustega taotlejad võimalikult varakult, et tagada, et neil on taotluse põhjendamiseks vajalikud vahendid ja et kõiki vajadusi võetakse nõuetekohaselt arvesse.

Registreeriva ametnikuna on teie roll väga tähtis, sest olete üks esimesi taotlejaga suhtlevaid ametnikke. Erivajadustega taotlejaid võib tuvastada varjupaigamenetluse mis tahes etapis, kuid registreerimisprotsess on endiselt eriti oluline etapp varajase tuvastamise tagamisel.

Spetsiaalsete menetlus- ja vastuvõtuvajaduste kindlakstegemisel ja hindamisel tuleks arvesse võtta varjupaigamenetluse direktiivis ja vastuvõtutingimuste direktiivis näidetena loetletud haavatavusi (tabel 1). Haavatavuse liik ja taotleja individuaalsed asjaolud määravad kindlaks, milliseid eritagatisi on vaja kehtestada.

⁽²⁶⁾ Varjupaigamenetluse direktiivi artikli 2 punktis k sedastatakse järgmist: „spetsiaalseid menetluslikke tagatisi vajav taotleja – taotleja, kelle võime kasutada käesolevas määruses sätestatud õigusi ja täita selles sätestatud kohustusi on tema konkreetse olukorra tõttu piiratud.“ Varjupaigamenetluse direktiivi põhjendusega 29 sedastatakse järgmist: „Teatud taotlejad võivad vajada spetsiaalseid menetluslikke tagatisi muu hulgas oma vanuse, soo, seksuaalse sättumuse, soolise identiteedi, puude, raske haiguse, vaimuhaiguse või kogetud piinamise, vägistamise või muu jõhkra psühholoogilise, füüsilise või seksuaalse vägivalla tõttu. Liikmesriigid peaksid enne esimese astme otsuse tegemist püüdma teha kindlaks spetsiaalseid menetlustagatisi vajavad taotlejad. Sellistele taotlejatele tuleb pakkuda piisavat tuge, sealhulgas piisavalt aega, et luua tingimused nende tegelikuks juurdepääsuks menetlustele ja rahvusvahelise kaitse taotluse põhjendamiseks vajalike dokumentide esitamiseks.“

⁽²⁷⁾ Vastuvõtutingimuste direktiivi artikli 2 punktiga k sedastatakse järgmist: „vastuvõtu erivajadustega taotleja“ – artikli 21 kohaselt haavatav isik, kes vajab käesolevas direktiivis sätestatud õiguste kasutamiseks ja selles sätestatud kohustuste täitmiseks spetsiaalseid tagatisi.“ Vastuvõtutingimuste direktiivi artiklis 21 on sätestatud järgmine: „Liikmesriigid võtavad siseriiklikus õiguses, millega rakendatakse käesolevat direktiivi, arvesse haavatavate isikute, nagu alaealiste, saatjata alaealiste, puudega inimeste, eakate inimeste, rasedate, alaealiste lastega üksikvanemate, inimkaubanduse ohvrite, raske haigusega isikute, vaimse tervise probleemidega isikute ning piinamise või vägistamise ohvrite või isikute, kelle suhtes on tarvitatud muud jõhkrat psühholoogilist, füüsilist või seksuaalset vägivalda, nagu naiste suguelundite moonutamine, eriolukorda.“

Tabel 1. Ülevaade näidetest haavatavate isikute kohta või põhjustest, miks taotlejad võivad vajada varjupaigamenetluse direktiivis ja vastuvõtutingimuste direktiivis loetletud spetsiaalseid menetluslikke tagatisi.

Vastuvõtutingimuste direktiivi artikkel 21	Identne	Varjupaigamenetluse direktiivi põhjendus 29
Lapsed		Vanus
Saatjata lapsed		
Eakas		
Puue		
Raske haigus		
Vaimsed häired		
Piinamise, vägistamise või muu raske psühholoogilise, füüsilise või seksuaalse vägivalda ohvrid		
Naiste suguelundite moonutamine, rasedad naised, sooline vägivald ^(e)		Sugu, seksuaalne orientatsioon, sooline identiteet
Alaealiste lastega üksikvanemad		
Inimkaubanduse ohvrid		
Muu		

^(e) Soolise vägivalda ennetamise meetmeid on mainitud vastuvõtutingimuste direktiivi artiklis 18 vastuvõtutingimuste all.

Mõned haavatavused võivad olla otseselt nähtavad (nt teatud puuded), teised aga tuvastatakse tõendavate dokumentide kaudu (nt teatud tervises seisundid). Taotlejal võivad olla ka varjatud haavatavused (nt varasemad traumaatilised kogemused), mis võivad ilmnedas alles põhjalikuma vestluse käigus. Kui on vajalik suunamine spetsiaalsele hindamisele ja/või tugiteenusesse, on seda kõige parem alustada võimaluse korral varjupaigamenetluse esimeste etappide ajal.

On mitmeid põhjusi, miks erivajadustega taotleja ei pruugi neid haavatavusi ise otse välja tuua. Nende hulka kuuluvad teadmatus selle kohta, et nad kuuluvad haavatavasse rühma, või selle kohta, et neil on võimalik saada asjakohast abi, ebamugavustunne oma erivajadustest rääkides või end üldiselt ohustatuna tundmine. Ka muud tegurid, nagu vanus, sugu, stress, füüsiline ja vaimne tervis ning keskkonnatingimused, võivad mõjutada taotlejate suutlikkust end väljendada. Samuti peaksite silmas pidama võimalikke keele-, kultuuri- ja elukogemuste erinevusi, mis võivad tekitada suhtlemistõkkeid.

Registreeriva ametniku roll

Seoses haavatavate taotlejatega on teie ülesanne:

- teha kindlaks taotlejad, kellel on spetsiaalsed menetlus- ja/või vastuvõtuvajadused;
- pakkuda viivitamatut tuge, kui see on selles etapis olemas ja kättesaadav;
- suunata taotleja edasi täiendava hindamise ja/või toetuse saamiseks.

Eespool nimetatud ülesannete täitmiseks peaksid teil olema teadmised järgmistest aspektidest:

- haavatavused ja erivajadused;

- riiklikud mehhanismid, meetodid, meetmed ja sammud haavatavate taotlejate tuvastamiseks, näiteks siseprotokollid, suunised ja kontrollnimekirjad sõelumiseks, kui see on asjakohane;
- riiklikud suunamismehhanismid ja -menetlused, sealhulgas spetsialiseerunud lastekaitseteenistused, ÜRO pagulaste ülemvolinik ja muud organisatsioonid, kes pakuvad taotlejatele õigusabi või nõustamist;
- suhtlemine haavatavate taotlejatega, sealhulgas keele kohandamine konkreetsete vajadustega, rohkem aega suhtlemiseks, empaatilise, kultuuritundliku ja sootundliku suhtlusstiili valimine ning oma kehakeele jälgimine, et väljendada avatust ja rahulikkust.

Registreeriv ametnik peab looma usaldusliku keskkonna, et erivajadustele viitavaid asjaolusid oleks lihtsam tuvastada. Sellise keskkonna loomisele võivad kaasa aidata järgmised tegurid:

- asjakohane ja tundlik suhtlusstiil, näiteks pöördumine taotleja poole tema eelistatud asesõnaga („sina/teie“);
- tundlikkus iga üksiku olukorra suhtes;
- lihtne keelekasutus;
- teabe esitamine selle kohta, mida taotlejalt oodatakse;
- rangest konfidentsiaalsusest kinnipidamine, eriti perekonnaliikmete suhtes, kes ei pruugi olla teadlikud haavatavusest;
- taotleja julgustamine kirjeldama sündmusi oma tempos ilma teda katkestamata;
- sobivad ja avameelsed küsimused.

Tehke kindlaks taotlejad, kellel on spetsiaalsed menetlus- ja/või vastuvõtuvajadused

Peaksite ennetavalt vaatlama ja uurima taotleja avaldusi ja dokumente, et teha kindlaks võimalikud erivajadused. Taotleja ei pruugi omal algatusel oma vajadusi väljendada.

Vaatlus on oluline meetod võimalike haavatavate taotlejate väljaselgitamiseks. Vaatlemine ei ole lihtsalt „vaatamine“, vaid hõlmab pigem aktiivset teabe vastuvõtmist, mis aitab teil kiiremini ja täpsemalt hinnata inimesi ja nende olukorda. Võimalikult suure hulga teabe saamiseks ja meelespidamiseks peate inimesi hoolikalt jälgima ja kuulama ning märkima saadud teabe üles ⁽²⁸⁾.

Pidage meeles, et erivajadused võivad olla kohe nähtavad, kuid need võivad ilmned ka hiljem registreerimis- või läbivaatamismenetluse käigus. Ehkki füüsiline välimus võib viidata teatud erivajadustele ja taotleja võib esitada dokumente, milles on sätestatud konkreetsed vajadused, peate olema teadlik, et erivajadused võivad ilmned ka kaudselt taotlejaga suhtlemise käigus. Näiteks võib taotleja oma avaldustes väljendada erivajadusi kaudselt hirmu või häbi kaudu (nt tõsise vägivalga või soolise erivajadusega seotud kogemused). Raskused taotlejaga suhtlemisel või tema mõttekäigu jälgimisel võivad viidata haavatavusele (nt psüühikahäired või vaimne puue). Taotleja käitumine või emotsioonid võivad samuti viidata erivajadustele (nt tõsise vägivalga või psüühikahäiretega seotud kogemused).

⁽²⁸⁾ EASO ja Frontex, „[Varjupaigamenetlusele juurdepääsu praktiline juhend](#)“, Euroopa Liidu Väljaannete Talitus, Luxembourg, 2016, lk 7.

Erivajaduste **kindlakstegemiseks** on vaja teada, millised märgid võivad viidata haavatavusele. Euroopa Varjupaigaküsimuste Tugiameti (EASO) erivajadustega isikute tuvastamise vahend (IPSN) pakub loetelu tunnustest, mida registreerimisprotsessi ajal jälgida ja mis on rühmitatud järgmiselt:

- vanus,
- sugu,
- sooidentiteet ja seksuaalne sättumus,
- perekonnaseis,
- füüsilised tunnused,
- psühhosotsiaalsed tunnused,
- keskkonnatunnused.

Iga rühma kohta on antud konkreetsemad tunnused, mis on seotud näiteks taotleja käitumise, suhtumise, mõtteviisi, suhetega teiste inimestega ja välimusega.

Selleks, et siduda tunnused konkreetsete erivajadustega, pakub vahend IPSN välja konkreetseid vajadused, millega iga tunnus võib olla seotud. Erivajaduste kategooriad on järgmised:

- saatjata alaealised;
- saatjaga alaealised;
- eakad;
- puudega inimesed;
- rasedad;
- alaealiste lastega üksikvanemad;
- inimkaubanduse ohvrid;
- raske haigusega isikud;
- vaimse tervise probleemidega isikud;
- piinamise, vägistamise või muu jõhkra vaimse, kehalise või seksuaalse vägivalla ohver;
- inimesed, kes määratlevad end kui lesbid, geid, biseksuaalid, transseksuaalid ja/või intersoolised (LGBTI);
- sooga seotud erivajadustega isikud.

Kui te ei ole kindel, kas teatavad tunnused on seotud teatatavate erivajadustega, peaksite koguma täiendavaid andmeid võimaliku haavatavuse kohta. Pidage meeles, et teie ülesanne ei ole tuvastada konkreetseid erivajadusi, mis taotlejal võivad olla. Selle asemel on teie ülesanne koguda andmeid võimalike vajaduste kohta, et taotlejat saaks suunata edasisesse tuvastamismenetlustesse ja asjakohase abi saamiseks nii varakult kui võimalik varjupaigamenetluse käigus.

Seotud EASO abivahend

EASO vahendi IPSN põhieesmärk on hõlbustada menetluslike ja/või vastuvõtuga seotud erivajadustega isikute õigeaegset tuvastamist. Seda vahendit saab kasutada varjupaigamenetluse igas etapis, sealhulgas rahvusvahelise kaitse taotluste registreerimisel ja esitamisel. Vahend IPSN on praktiline abivahend varjupaiga- ja vastuvõtumenetluse kaasatud ametnikele ning see ei eelda meditsiini, psühholoogia ega muu valdkonna eriteadmisi väljaspool varjupaigamenetlust.

Vahend IPSN on saadaval paljudes ELi ja muudes kui ELi keeltes [EASO IPSNi veebilehel](#).

Viivitamatu toe pakkumine

Kui registreerimisfaasis tuvastatakse mõni erivajadus, peaksite viivitamatult muutma oma suhtlusstiili, kohandades vastavalt oma keelekasutust ja tempot. Mõistmise tagamiseks võib osutada vajalikuks rääkida aeglasemalt, korrata esitatud teavet ja/või selgitada teavet erinevate sõnadega. Vajaduse korral peaksite tegema ka lühikesi pause.

Võimaluse korral planeerige registreerimisvestlus koos spetsialiseerunud ametnikuga, kui konkreetse haavatavuse tunnused on varases etapis nähtavad, või vahetage vajaduse korral registreerivat ametnikku ja/või tõlki.

Vajaduse korral saate teha asjakohaseid logistilisi korraldusi, tagamaks, et taotluse esitamise koht oleks taotlejale juurdepääsetav tema erivajaduste järgi. Leidke taotluse registreerimiseks ja esitamiseks sobiv ruum, mis tagab konfidentsiaalsuse ja kus ei ole häirivaid tegureid, ning vajaduse korral korraldage muude isikute kohalolek.

Pidage meeles kinnitada taotlejale taotluse registreerimise ja esitamise ajal, et kõiki avaldusi, tõendavaid dokumente ja muid taotluse toetuseks kogutud andmeid käsitletakse konfidentsiaalsena. Järgige hoolikalt konfidentsiaalsuse põhimõtet kogu taotleja toimikuga seotud suhtluses, sealhulgas taotleja võimalike perekonnaliikmetega, kes ei pruugi olla teadlikud taotleja erivajadustest.

Andke taotlejatele teavet viisil, mis võtab arvesse nende erivajadusi, mis võib hõlmata nende kuulmis-, nägemis- või arusaamisvõimega arvestamist, samuti nende vanuse, soo ja kultuurilise tausta arvessevõtmist. Teie suhtlusstiil, teabematerjalid ja olemasolevad suhtlusvahendid peaksid olema kohandatud taotleja erivajadustele vastavaks.

Ärge unustage tagada, et ülalpeetavatel täiskasvanutel oleks võimalus esitada eraldi rahvusvahelise kaitse taotlus ja et taotleja annaks teadliku nõusoleku taotluse esitamiseks tema nimel, juhul kui ta ei soovi eraldi taotlust esitada.

Lisateavet saatjata lastele kohese abi andmise kohta leiate [V peatüki jaotisest C „Saatjata lapsed“](#).

Suunake taotleja edasi täiendava hindamise ja/või toetuse saamiseks

Kui on tuvastatud, et taotlejal on spetsiaalsed menetlus- või vastuvõtuvajadused, peaksite suunama taotleja edasi täiendavale hindamisele ja/või toetuse saamiseks.

Pakutava toetuse liik võib hõlmata mitmesuguseid meetmeid, olenevalt tuvastatud haavatavusest ja liikmesriigi suunistest.

Kui on tuvastatud, et taotlejal on erivajadused, tuleb võtta alljärgnevatid meetmeid.

1. Märkige taotleja isiklikku toimikusse liikmesriigi tava kohaselt üles erivajadus(ed), sealhulgas kõik haavatavuse tunnused. Edastage see teave asjaomastele sidusrühmadele, et pakkuda vajalikke tagatisi ja toetust.
Hea tava on, et varjupaiga- ja vastuvõtavad asutused jagavad üksteisega kõiki taotleja haavatavusega seotud tähelepanekuid. Kõnealune teave peaks siiski olema asjakohaselt sõnastatud, et tagada teabe objektiivsus ja neutraalsus ning taotleja konfidentsiaalsuse ja eraelu puutumatus austamine.
2. Olenevalt liikmesriigi suunistest ja taotleja erivajadustest kaaluge järgmisi meetmeid, mis on seotud teabe edastamise, abi saamiseks suunamise ja asjakohase teabe märkimisega menetlevale asutusele.

Taotlejale

- o Andke taotlejale teavet kohaldatava abi, sealhulgas õigusabi, asjakohaste tugirühmade, meditsiinilise abi, puuetega inimestele kättesaadavate teenuste ja muude eriteenuste kohta.
- o Kui olete suunanud isiku saama teatavaid teenuseid, tehke kindlaks, et ta teab, kuidas nendele teenustele juurde pääseda.

Menetlevale asutusele

- o Märkige üles kõik täheldatud erivajadused, esitades üksikasjad haavatavusele viitavate tunnuste ja kõnealuste vajadustega seotud tõendavate dokumentide kohta.
- o Märkige ära, et võib olla vaja algatada täiendav haavatavuse hindamine, et varjupaigataotlejale saaks varjupaigamenetluse ajal pakkuda asjakohast toetust.
- o Märkige ära võimalik vajadus kohandada menetlust, näiteks pikendada tähtaegu, vajadus isikliku vestluse erikorralduse ja/või eksperdiabi järele.
- o Märkige ära võimalik vajadus teha läbivaatamismenetlus eelisjärjekorras.
- o Märkige ära võimalik kaalutlus jätta kohaldamata piiril tehtavad /kiirendatud menetlused juhul, kui piisavat abi ei ole võimalik pakkuda.

Vastuvõtivatele asutustele või sidusrühmadele

- o Märkige ära, et võib olla vaja algatada täiendav haavatavuse hindamine, et taotlejale saaks seoses vastuvõtutingimustega pakkuda asjakohast toetust.
- o Märkige asjaomaste sidusrühmade jaoks ära perekonna ühtsuse ja/või taotleja erivajadustega seotud kaalutlused, et tagada vajaduse korral asjakohane majutus.

Vastutavale asutusele või teenuseosutajale

- o Kui see on vajalik ja kui taotleja on sellega nõus, suunake taotleja saama olemasolevat abi.
- o Vajaduse korral korraldage taotleja suunamine inimkaubanduse ohvrite riiklikku suunamismehhanismi, järgides rangelt riiklikke suuniseid.
- o Märkige vajaduse korral, et vaimupuude või muude terviseseisundite, näiteks raske vaimuhaiguse korral on vaja määrata esindaja.

3. Taotlejad, kellel on tõsised terviseprobleemid (sealhulgas tõsised vaimse tervise probleemid), rasedad/ imetavad naised, vahetus ohus olevad inimkaubanduse ohvrid ning saatjata ja eraldatud lapsed vajavad erilist tähelepanu ja neid tuleb viivitamatult suunata edasi järelmeetmete võtmiseks järgnevatel juhtudel.
- o **Otsesed ohutusprobleemid.** Võtke viivitamatult ühendust õiguskaitseasutustega, kui teil on tõsine mure, et taotleja võib ennast kahjustada või olla ohtlik ümbritsevatele inimestele, sealhulgas oma perekonnaliikmetele.
  - o **Vajadus kiire arstiabi järele.** Kutsuge viivitamatult kiirabi, kui see on taotleja füüsilise või vaimse tervises seisundi tõttu hädavajalik.
  - o **Tõsine vajadus lastekaitse järele.** Võtke viivitamatult ühendust õiguskaitseasutustega, kui täheldate lapse heaoluga seotud tõsist probleemi.
  - o **Inimkaubanduse ohvrite konkreetsed ohutusprobleemid.** Võtke viivitamatult ühendust õiguskaitseasutustega, kui teil on muresid taotleja turvalisuse pärast, et tagada tema kaitse ja võimaluse korral ka inimkaubitseja kinnipidamine.

Kaaluge logistilise abi osutamist taotlejale, et pärast registreerimist oleks lihtsam kiirelt tegutseda, sealhulgas otsida talle turvaline koht, kus ta saaks oodata asjaomaste ametiasutuste esindajate saabumist, privaatne koht, kus ta saaks kiireloomulist meditsiinilist abi või transporditeenust.

C. Saatjata lapsed

Määratlus

[Saatjata laps](#) on alaealine, kes saabub EL+ riigi territooriumile tema eest asjaomase riigi õiguse või tavade kohaselt vastutava täiskasvanuta, niikaua kui selline täiskasvanu ei ole teda tegelikult oma hoole alla võtnud. See mõiste hõlmab ka alaealist, kes on jäänud saatjata pärast sisenemist liikmesriikide territooriumile; (miinimumnõuete direktiivi artikli 2 punkt l ja vastuvõtutingimuste direktiivi artikli 2 punkt e).

Nii varjupaigamenetluse direktiivis kui ka vastuvõtutingimuste direktiivis on sätestatud konkreetsed tagatised, et saatjata lastel et oleks võimalik kasutada varjupaigamenetluses sätestatud õigusi ja täita kohustusi (vastuvõtutingimuste direktiivi artikkel 24 ja varjupaigamenetluse direktiivi artikkel 25).

Tuleks võimalikult kiiresti võtta meetmeid, millega tagatakse, et pädev asutus nimetab esindaja, kes abistab ja esindab saatjata last varjupaigamenetluses, et tagada lapse parimate huvide kaitse ja vajaduse korral kasutada lapse õigus- ja teovõimet. Määratakse kvalifitseeritud esindaja, kes tagab, et lapse huve, sealhulgas lapse õiguslikke, sotsiaalseid, meditsiinilisi ja psühholoogilisi vajadusi, võetakse täielikult arvesse kogu varjupaigamenetluse jooksul ja kuni lapse jaoks püsiva lahenduse leidmiseni. Esindajat (nimetatakse ka eestkostjaks) ei tohi segi ajada õigusabi andja / õigusnõustaja või juristiga. Ametiasutused peavad esindaja võimalikult kiiresti ametisse määrama. See tähendab, et ideaaljuhul on esindaja kohal juba rahvusvahelise kaitse taotluse registreerimise ajal, et kaaluda lapse parimaid huve menetluse varajases etapis. Mõnes EL+ riigis on esindaja kohalolek taotluse esitamise eeltingimuseks ⁽²⁹⁾.

⁽²⁹⁾ EASO, „[Aruanne laste varjupaigamenetluste kohta](#)“, Euroopa Liidu Väljaannete Talitus, Luxembourg, 2019.

Kuigi laps saabus saatjata, võivad tema perekonnaliikmed juba viibida mõnes muus EL+ riigis. Seetõttu tuleks kaaluda, kas lapsel on juba perekonnaliikmed, õed-vennad või muud sugulased, kes saavad lapse eest hoolitseda ja kes viibivad seaduslikult mõnes muus EL+ riigis. Sellisel juhul võib kohaldada Dublini III määrust, tingimusel et üleandmine on lapse parimates huvides. Samuti võib laps olla EL+ riiki reisisid oma perekonnaliikmetest eraldatud ja need perekonnaliikmed võivad olla veel EL+ riikide territooriumile saabumas.

Kuna laps on loomult haavatav, on väga oluline, et oleksite erivajadustele osutavate täiendavate tunnuste suhtes eriti tähelepanelik. Need tunnused võivad olla näiteks lapse suhtumine teistesse lastesse ja/või täiskasvanutesse ning suhted nendega. Tähelepanu tuleks pöörata ka kaasasolevatele lastele, eriti kui on märke, et vanematena nimetatud isikud ei pruugi tegelikult olla lapse vanemad. Hirm ametlikult vanematena nimetatud täiskasvanute juuresolekul võib olla inimkaubanduse või muud liiki väärkohtlemise tunnus. Oluline on arvestada võimalusega, et laps on kannatanud muude psühholoogilise, kehalise või seksuaalse vägivalda vormide, sealhulgas naiste suguelundite moonutamise/lõikamise tõttu.

Saatjata laste õigused varjupaigaküsimustes

Registreeriva ametnikuna saate tuvastada alaealised ja nende erivajadused ning nii on teil keskne roll lapse õiguste (loetletud allpool) varjasel realiseerimisel.

Üldiseid varjupaiga andmisega seotud teemasid reguleerivad õigused

- Eelkõige lapse parimate huvide arvestamine kõikides lastega seotud meetmetes, sealhulgas riigiasutuste ja eraõiguslike institutsioonide meetmetes (lapse õiguste direktiivi artikli 25 lõige 6, miinimumnõuete direktiivi artikli 20 lõige 5, vastuvõtutingimuste direktiivi artikli 23 lõige 1, põhiõiguste harta artikli 24 lõige 2 ja ÜRO lapse õiguste konventsiooni artikli 3 lõige 1).
- Arvamuste vaba avaldamine ja nende arvamuste arvestamine lapse vanuse ja küpsuse järgi teda puudutavates küsimustes (vastuvõtutingimuste direktiivi artikli 23 lõike 2 punkt d, põhiõiguste harta artikli 24 lõige 1 ja ÜRO lapse õiguste konventsiooni artikkel 12).

Läbivaatamismenetlusega seotud õigused

- Võimalikult kiiresti seadusliku esindaja / eestkostja määramine (varjupaigamenetluse direktiivi artikli 25 lõige 1).
- Tasuta õigusliku ja menetlusteabe andmine saatjata lapsele ja tema esindajale (varjupaigamenetluse direktiivi artikli 25 lõige 4).
- Kõigi nõutavate spetsiaalsete menetlustagatiste kindlaksmääramine laste jaoks (varjupaigamenetluse direktiivi artikkel 24).
- Võimalus vaadata saatjata laste varjupaigataotlused läbi eelisjärjekorras (varjupaigamenetluse direktiivi artikli 31 lõike 7 punkt b).
- Perekonnaliikmete otsimine ja perekonna taasühinemine, sealhulgas arvestamine, et perekonnaliikmed võivad laste saabumise ajal juba viibida liikmesriikides (miinimumnõuete direktiivi artikli 31 lõige 5 ja vastuvõtutingimuste direktiivi artikli 23 lõike 2 punkt a).

Vastuvõtutingimustega seotud õigused

- Saatjata alaealise vastuvõtu erivajaduste hindamine, sealhulgas registreerimise käigus suunamine sellisele hindamisele (vastuvõtutingimuste direktiivi artikkel 22).
- Turvalisuse ja ohutuse kaalumise, eriti kui on olemas igasuguse väärkohtlemise, sealhulgas inimkaubanduse ohvriks langemise oht (vastuvõtutingimuste direktiivi artikli 23 lõike 2 punkt c).
- Juurdepääs rehabilitatsiooniteenustele ja asjakohastele vaimse tervise teenustele mis tahes väärkohtlemise vormi ohvritele (vastuvõtutingimuste direktiivi artikli 23 lõige 4).
- Lapse heaoluks ja sotsiaalseks arenguks vajalik kaitse ja hoolitsus, võttes eelkõige arvesse lapse tausta (varjupaigamenetluse direktiivi põhjendus 33, vastuvõtutingimuste direktiivi artikli 23 lõige 2, põhiõiguste harta artikli 24 lõige 1 ja ÜRO lapse õiguste konventsiooni artikli 3 lõige 2).
- Juurdepääs haridusele riigi kodanikega sarnastel tingimustel (vastuvõtutingimuste direktiivi artikkel 14).

Saatjata laste tuvastamine

Tunnused, mille alusel saab taotleja lapseks lugeda

Järgmised elemendid võivad olla olulised taotleja lapseks lugemise puhul.

Dokumendid (nt isikut tõendavad dokumendid) võib esitada taotleja ise, taotleja nimel edastada mõni teine isik või võivad koguda asutused teenuseosutajatelt ja teistelt asutustelt.

Siinkohal on abiks ka taotleja **ütlused**, tema enda avaldused vanuse ja peresuhete kohta ning teiste isikute ütlused. Kõik teised isikud (nt perekonnaliikmed, õpetajad, sotsiaaltöötajad ja majutuskeskuse töötajad) võivad anda teavet taotleja vanuse, teiste perekonnaliikmete ja täiendavate erivajaduste kohta.

Teie tähelepanekud võivad olla olulised laste tuvastamisel. Olge ettevaatlik, kui teie tähelepanekud ei lange kokku taotleja esitatud võimalike tõenditega (sealhulgas taotleja ütlustega). Taotleja võib väita, et ta on täisealine (nt abielu või inimkaubanduse puhul), kuigi ta on laps. Kui tuvastate selliseid probleeme, peaksite tegema sellekohase märke või uurima taotleja vanusega seotud elemente riiklike tavade kohaselt.

Teavet taotleja vanuse kohta võivad sisaldada üldised **andmebaasid**, näiteks Schengeni infosüsteem, Eurodac, VIS või Interpoli varastatud ja kaotatud reisidokumentide andmebaas.

Muud tõendid (nt fotod) võivad viidata taotleja vanusele. Oluline on registreerida kõik dokumendid, mida taotleja esitab taotluse põhjendamiseks. Mõned dokumendid (nt koolitunnistused, vaksineerimistõendid ja muud ravidokumendid) võivad viidata taotleja hinnangulisele vanusele, kuigi need ei pruugi sisaldada otsest viidet vanusele.

Vanuse hindamine (kui on kahtlus väidetava vanuse kohta)

Vanuse hindamine on protsess, mille käigus püüavad ametiasutused kindlaks teha isiku kronoloogilise vanuse või vanusevahemiku, et otsustada, kas isik on laps või täiskasvanu.

Vanuse hindamine ei tohiks olla tavapärane praktika. Selliseid hindamisi tuleks läbi viia ainult põhjendatud kahtluste korral (nt kui puuduvad kehtivad dokumendid või kui (taotleja ütlustes) väidetav vanus ei leia kinnitust või on vastuolus ametiasutuste kogutud mitmete tõenditega).

Vanuse hindamisel tuleb võtta arvesse lapse parimaid huve. See peaks hõlmama terviklikku ja multidistsiplinaarset lähenemist ning austama inimväärikust. Vanuse hindamise protsessis kohaldatakse mitmeid menetluslikke kaitsemeetmeid, sealhulgas konfidentsiaalsuse põhimõtet ja taotleja õigust saada eakohast teavet.

Vanuse hindamine peaks toimuma kõige vähem invasiivse uurimise teel. Eelistada tuleks mittemeditsiinilisi meetodeid, sealhulgas vanuse hindamise vestlust.

Vanuse hindamise vestluse viiksid peamiselt läbi varjupaigaasutuste ametnikud, kellel on kogemusi laste küsitlemisel varjupaigamenetluses ja kes on kursis päritoluriigi teabega. Sellise vestluse käigus kogutakse ja analüüsitakse selle isiku seletusi, kelle vanus on vaidlustatud. Intervjuu käigus püüab intervjuuerija rekonstrueerida lapse elusündmuste kronoloogilist järjestust, et teha järeldusi või anda hinnang lapse vanuse kohta. Kohalike ürituste kalender (kohandatud kalender, mis pakub konkreetse geograafilise piirkonna oluliste sündmuste kuupäevi) koos „enne ja pärast küsimustega“ (mille eesmärk on teha kindlaks kaks tuntud sündmust, üks enne ja üks pärast lapse sündi) võib aidata ametnikel, taotlejal või perekonnaliikmetel aidata määrata lapse ligikaudse sünnikuupäeva. Enne vestluse algust peab vestluse läbiviija andma lihtsas keeles asjakohast teavet (see tähendab vestluse eesmärk, kaasatud ja kohalolevate isikute roll ning põhjused, miks väidetav vanus on kaheldav). Kui hindamise tulemus ei vasta taotleja väidetavale vanusele, tuleb seda arusaadavalt selgitada tõlgi vahendusel ja lapse esindaja/eestkostja/advokaadi juuresolekul.

Kogu vanuse hindamise protsess tuleks läbi viia heas usus (varjupaigamenetluse direktiivi artikli 25 lõige 5) ning taotlejat tuleks käsitada ja kohelda lapsena seni, kuni tema vanus on ebaselge, sealhulgas vanuse hindamise protsessi ajal. Seega on heast usust lähtumine peamine menetluslik kaitsevahend, mida kohaldatakse võimalikult laialdaselt küsimustes, mis on seotud saatjata lastega, kelle vanuse kohta ei ole tõenäoliselt dokumentaalset tõendusmaterjali.

Tuvastamine, kas laps on saatjata

Lapse võib tunnistada saatjata lapseks tema enda ütluste alusel.

Teatud juhtudel, eriti inimkaubanduse puhul, võib laps olla saatjata ka siis, kui teda esitatakse perekonnaliikmena.

Kui lapse ja ametlikult vanemate või hooldajatena esitletud täiskasvanute vahelise suhte olemuses on kahtlusi, tuleks suhte kvaliteeti ja kestvust hoolikalt hinnata. See hindamine võib hõlmata lapse ja täiskasvanute eraldi küsitlemist lapse elukeskkonna kohta päritoluriigis või riigis, kus laps üles kasvas. Olenevalt lapse vanusest võib intervjuu sisaldada küsimusi näiteks selle kohta, millises koolis laps käib, millist värvi on tema magamistuba või millised on tema lemmikmänguasjad.

Seotud EASO abivahend

[„EASO praktiline juhend vanuse hindamise kohta“](#) (teine väljaanne) annab juhiseid lapse parimate huvide arvestamiseks vanusekontrolli vajaduse hindamisel. Selles antakse ka juhiseid ametnikele, kes koostavad ja viivad läbi vanuse hindamisi, tervikliku ja multidistsiplinaarse lähenemisviisi abil, pöörates erilist tähelepanu taotleja vajadustele ja asjaoludele. Juhend annab praktilist teavet asjaolude, menetluslike kaitsemeetmete ja vanuse hindamise meetodite kohta.

Juhendi tõlked on kättesaadavad [EASO veebilehel](#).

Seotud EASO abivahend

Vanuse hindamise praktilist juhendit täiendavad kaks animatsiooni vanuse hindamise kohta.

Animatsioon nimetusega **vanuse hindamine spetsialistidele** on mõeldud vastuvõtu- ja varjupaigaametnikele, rände- ja õiguskaitseametnikele, sotsiaaltöötajatele, radioloogidele, lastearstidele, prokuröridele ja teistele sidusrühmadele. See esitab juhiste põhielemendid ja vajalikud kaitsemeetmed kergesti arusaadaval viisil, et tagada nõuetekohane ja usaldusväärne vanuse hindamine. Video on paljudes eri keeltes saadaval [EASO veebilehel](#).

Animatsioon nimetusega **vanuse hindamise selgitamine lastele** on kavandatud, et selgitada lastele ja noortele, mida on oodata, kui neil palutakse läbida vanuse hindamine. Video on paljudes eri keeltes saadaval [EASO veebilehel](#).

Kuidas esitab taotluse saatjata laps ⁽³⁰⁾

Saatjata lastega töötavatel ametiasutustel peab olema asjakohane koolitus laste erivajaduste kohta. Hea tava on, et saatjata laste taotluste esitamistoiminguks on piisav arv spetsialiseerunud registreerivaid ametnikke. Saatjata lapse taotluse esitamise käigus tuleb kaaluda järgmisi meetmeid.

- Kui seda ei ole veel tehtud, korraldage liikmesriigi tava kohaselt esindaja määramine või andke juhtum üle pädevale kolleegile, kes annab sellise korralduse.

Teavitage last tema õigusest saada esindaja ja tutvustage esindaja rolli. See hõlmab lapse parimate huvide tagamist, sealhulgas seda, et tema õiguslikke, sotsiaalseid, meditsiinilisi ja psühholoogilisi vajadusi käsitletakse asjakohaselt kogu varjupaigamenetluse vältel või kuni lapse jaoks püsiva lahenduse leidmiseni. Kui tuvastate, et tegemist on saatjata lapsega, teavitage asjaomaseid asutusi liikmesriigi tava kohaselt, et taotlejale saaks võimalikult kiiresti määrata esindaja.

- Andke lapsele ja esindajale teavet varjupaigamenetluse ja kättesaadava toetuse kohta.

Teavet tuleb anda lapsesõbralikul viisil, võttes arvesse lapse küpsust. Need meetodid võivad hõlmata lihtsustatud keelekasutust, teabe kordamist teiste sõnadega, palvet, et laps kirjeldaks teile teie esitatud teavet, kinnitamaks, et ta on aru saanud, ja erinevate materjalide, näiteks koomiksrite ja videote kasutamist ⁽³¹⁾.

- Andke teavet selle kohta, kuidas saada kättesaadavat õigusabi riiklike suuniste kohaselt.

Teavitage last, et peale esindaja on tal võimalik saada õigusabi. Andke teavet selle kohta, kuidas võtta ühendust õigusabi pakkujatega, sealhulgas ÜRO pagulaste ülemvolinikuga ja asjaomaste kodanikuühiskonna organisatsioonidega.

⁽³⁰⁾ Lisateavet näitajate ja toetusmeetmete kohta leiate [EASO vahendi IPSN veebisaidilt](#).

⁽³¹⁾ Lisateavet rändes olevatele lastele lapsesõbraliku teabe andmise kohta leiate Euroopa Nõukogu käsiraamatust „[How to convey child-friendly information to children in migration: A handbook for frontline professionals](#)“, Strasbourg, 2018.

- Kutsuge last üles väljendama oma seisukohti mis tahes teda puudutavates küsimustes.

Julgustage taotlejaid väljendama oma arvamusi ja seisukohti oma sõnadega, tagamaks, et lapsed saavad oma seisukohti vabalt väljendada ja et nende seisukohti võetakse arvesse nende vanuse ja küpsuse kohaselt. Pidage meeles märkida üles, mida taotlejad ütlesid, ilma et püüaksite tõlgendada, mida nad võisid sellega mõelda. Kui julgustate lapsi menetluse alguses oma seisukohti vabalt väljendama, aitate luua usaldust varjupaigaasutuste vastu, mis hõlbustab ka läbivaatamismenetlust.

- Märkige menetleva asutuse jaoks ära vajadus menetlustagatiste järele.

Peale selle, et laps on saatjata, märkige ära ka kõik muud erilised menetluslikud vajadused, mida te märkate, näiteks viited vaimse tervise probleemidele või minevikus toimunud traumeerivatele sündmustele. Märkige oma tähelepanekud registreerimisvormile ja edastage need menetlevale asutusele.

- Suunake laps täiendavale spetsiaalsete menetluslike vajaduste hindamisele.

Selleks et teha lapse parimad huvid esmatähtsaks kõigis varjupaigamenetluse etappides, suunake laps täiendavale spetsiaalsete menetluslike vajaduste hindamisele. See täiendav hindamine toimub multidistsiplinaarselt, millesse on kaasatud spetsialistid, kes on saanud asjakohase koolituse, et töötada lastega menetleva asutuse juures või esindavad teisi asjaomaseid asutusi, olenevalt teie riiklikust praktikast.

- Suunake laps vastuvõtu erivajaduste hindamisele.

Veenduge, et laps on majutatud sobivasse asutusse. Sobivate võimaluste hulka võib kuuluda viibimine täiskasvanud sugulase või hooldusperekonna juures või viibimine majutuskeskuses, kus on erisätted alaealistele või muud alaealistele sobivad majutuskohad. Kui tuvastate peale selle, et laps on saatjata alaealine, ka muid haavatavusi, näiteks viiteid tervise- või vaimse tervise probleemidele või minevikus toimunud traumaatilistele sündmustele, suunake taotleja vastuvõtu erivajaduste hindamisele/jälgimisele ⁽³²⁾.

- Märkige üles kõik lapse perekonnaliikmed, kes viibivad mis tahes EL+ riigis.

Võtke arvesse võimalust, et saatjata lapsel võivad olla perekonnaliikmed või sugulased, kes juba viibivad riigis või mõnes teises EL+ riigis. Samuti kaaluge võimalust, et laps eraldati perekonnaliikmetest reisi ajal. Märkige need kaalutlused taotleja toimikusse ja edastage need menetlevatele ja vastuvõtivatele asutustele. Märkige need kaalutlused kindlasti üles ka riikliku Dublini üksuse jaoks, kui üksus ei kuulu menetleva asutuse koosseisu.

- Vajaduse korral suunake laps perekonnaliikmete otsimise menetlusse.

Kui registreerite perekonnaliikmete või sugulaste isikuandmeid, küsige ka nende kontaktandmeid ja praegust aadressi perekonnaliikmete otsimise eesmärgil. Kui laps esitab need andmed, siis võite selle liikmesriigi tava kohaselt märkida ära menetleva asutuse ja/või vastuvõtva asutuse jaoks. ⁽³³⁾.

⁽³²⁾ Lisateavet saab EASO juhendist „[Juhised saatjata laste vastuvõtutingimuste kohta: tegevusnõuded ja näitajad](#)“, Euroopa Liidu Väljaannete Talitus, Luxembourg, 2018.

⁽³³⁾ Perekonnaliikmete otsimise kohta lisateabe saamiseks vaadake EASO juhist „[Practical Guide on Family Tracing](#)“, Valleta, 2016.

- Võtke arvesse kõiki kaalutlusi, mis nõuavad viivitamatut suunamist.

Veenduge, et iga kiireloomulise vajaduse, näiteks tõsise tervises seisundi või otseste turvalisuskaalutluste, näiteks inimkaubanduse juhtumite korral, suunatakse taotleja riiklike tavade kohaste suunamisvahendite abil saama toetust, mida osutatakse vahetult pärast registreerimist.

Punktid, mida meeles pidada

Võimalikud Dublini määruse kohased juhtumid.

- Dublini III määrusega nähakse ette mehhanism, millega tagatakse, et rahvusvahelise kaitse taotluse vaatab läbi ainult üks EL+ riik. Selles sätestatakse kriteeriumid, mille alusel hinnatakse, kas taotleja vastab Dublini süsteemi kriteeriumitele.
- Teie ülesanne on aktiivselt otsida taotleja avaldustest, tõendavatest dokumentidest või erinevatest andmebaasidest kättesaadavat teavet mis tahes elementide kohta, mis on seotud Dublini III määru esitatud kriteeriumidega.
- Teie ülesanne on anda taotlejale põhiteavet Dublini kriteeriumide kohta, et aidata tal anda teile asjakohast teavet.
- Taotlejate juhtumid, mis võivad vastata Dublini süsteemi tingimustele – isegi kui näitajad ei ole selged või ilmsed – tuleks suunata võimalikult kiiresti Dublini üksusesse. Selle põhjus on asjaolu, et Dublini süsteemi tuleb varjupaigamenetluse alguses kasutada lühikese aja jooksul.

Haavatavad taotlejad

- Teie kui registreeriva ametniku roll on väga oluline, et võimalikult varakult tuvastada menetluslike ja/või vastuvõtu erivajadustega taotlejad. Seda on vaja selleks, et tagada taotlejatele piisav toetus, et nad saaksid kasutada oma õigusi ja täita oma kohustusi.
- Peaksite ennetavalt jälgima erivajadustele viitavaid asjaolusid, mis põhinevad taotleja ütlustel ja esitatud tõendavatel dokumentidel. Uurige kindlasti täiendavalt kaudseid viiteid, mis on seotud näiteks taotleja käitumise, emotsioonide või mõttekäikudega.
- Teie ülesanne on ka pakkuda taotlejale registreerimise ajal vahetut tuge, et hõlbustada taotleja jaoks asjakohase teabe esitamist. Nende meetodite hulka kuuluvad oma suhtlusstiili kohandamine olukorra järgi, kinnitamine, et toiming on konfidentsiaalne, teabe andmine erivajadusi arvestaval viisil, vajalike logistiliste korralduste tegemine ja registreerimisvestluse planeerimine koos spetsialiseerunud ametnikuga.
- Vajaduse korral peaksite registreerima taotleja toimikusse märked erivajaduste kohta ja edastama selle teabe asjaomastele sidusrühmadele, andma taotlejale teavet asjakohase kättesaadava abi kohta ning suunama taotleja toetuse saamiseks või erivajaduste täiendamaks hindamiseks.

Saatjata alaealised.

- Saatjata laps on laps, kes saabub EL+ riigi territooriumile tema eest asjaomase riigi õiguse või tavade kohaselt vastutava täiskasvanuta, niikaua kui selline täiskasvanu ei ole teda tegelikult oma hoole alla võtnud. See mõiste hõlmab ka alaealist, kes on jäänud saatjata pärast sisenemist liikmesriikide territooriumile.
- Konkreetsed tagatised kindlustavad, et saatjata alaealised saavad kasutada oma õigusi ja täita oma kohustusi.
- Pädev asutus peab võimalikult kiiresti nimetama esindaja, kes abistab ja esindab last varjupaigamenetluses, et tagada lapse parimate huvide kaitse ja kasutada lapse õigus- ja teovõimet.
- Väga oluline on olla eriti tundlik mis tahes täiendavate erivajaduste viitavate tunnuste suhtes.
- Olemasolevate tõendite (dokumentide ja avalduste) analüüsi põhjal on võimalik tuvastada, et taotleja on laps. Kui väidetava vanuse suhtes on tõsiseid kahtlusi, võib korraldada vanuse hindamise.
- Saatjata lapse taotluse esitamise käigus tuleb kaaluda järgmisi meetmeid:
  - o kui seda veel ei ole tehtud, korraldage esindaja määramine;
  - o andke lapsele ja esindajale teavet varjupaigamenetluse ja kättesaadava toetuse kohta;
  - o andke teavet selle kohta, kuidas saada kättesaadavat õigusabi riiklike suuniste kohaselt;
  - o kutsuge last üles väljendama oma seisukohti mis tahes teda puudutavates küsimustes;
  - o märkige menetleva asutuse jaoks ära vajadus menetlustagatiste järele;
  - o suunake laps täiendavale spetsiaalsete menetlusvajaduste hindamisele;
  - o suunake laps vastuvõtu erivajaduste hindamisele;
  - o märkige üles kõik lapse perekonnaliikmed, kes viibivad mis tahes EL+ riigis;
  - o vajaduse korral suunake laps perekonnaliikmete otsimise menetlusse;
  - o jälgige ja märkige ära kõik kaalutlused, mis nõuavad viivitamatut suunamist.

VI. Rahvusvahelise kaitse taotleja staatust tõendav dokument

A. Dokumendi andmed

Kolme päeva jooksul pärast taotluse esitamist tuleb taotlejale anda tasuta **dokument või varjupaigataotleja kaart**. Kõnealune kaart tõendab tema seisundit taotlejana või kinnitab, et tal on tema taotluse menetlemise või läbivaatamise ajal lubatud viibida EL+ riigi territooriumil (vt vastuvõtutingimuste direktiivi artikli 6 lõiget 1) ⁽³⁴⁾. Dokumendil võib isikutuvastamise eesmärgil olla taotleja näofoto. Pettuste vältimiseks, aga ka tagamaks, et taotleja näofoto on värske ja kvaliteetne, soovitatakse foto teha dokumendi väljastavas asutuses, selle asemel, et nõuda taotlejalt foto saatmist.

Dokument on ajutine tõend, mis annab taotlejale õiguse viibida EL+ riigi territooriumil ning kinnitab taotleja õigust kasutada teisi rahvusvahelise kaitse taotlejatele antud õigusi. Dokument ei tõenda siiski taotleja isikusamasust.

Dokument peab kehtima nii kaua, kui taotlejal on luba viibida EL+ riigis. Dokumendis märgitud kehtivusaeg ei pruugi hõlmata kogu läbivaatamisperioodi. Ametiasutused peavad kehtestama meetmed, mis võimaldavad taotlejal dokumenti hõlpsasti uuendada.

Dokumendi lisatav teave

Vastuvõtutingimuste direktiivi artikli 6 kohaselt peaks dokument:

- tõendama tema seisundit rahvusvahelise kaitse taotlejana;
- kinnitama, et tal on tema taotluse menetlemise või läbivaatamise ajal lubatud viibida liikmesriigi territooriumil;
- näitama taotleja nime;
- viitama vajaduse korral liikumispiirangutele riigi territooriumil.

Lisateave, mille võib dokumenti lisada

Liikmesriikide õigusaktide ja tavade kohaselt võib dokument sisaldada järgmist:

- individuaalne registreerimisnumber ja/või juhtumi number;
- näofoto;
- peale taotleja nime muud isikut tuvastavad andmed, näiteks sünniaeg ja -koht;
- elukoht ja kontaktandmed vastuvõttvas riigis;
- kehtivusaeg;
- saabumise ja/või taotluse registreerimise kuupäev;
- kordumatu dokumendi seerianumber;
- taotleja allkiri;
- taotleja valduses olevad isikut tõendavad dokumendid;

⁽³⁴⁾ Ametiasutused võivad taotlejakaardi väljastamisest loobuda, kui taotleja on kinni peetud, ja rahvusvahelise kaitse taotluse läbivaatamise ajal, kui see esitati piiril (vastuvõtutingimuste direktiivi artikli 6 lõige 2).

- teave perekonna või alaealiste laste kohta;
- menetluskeel või vajadus tõlkida teatavasse keelde;
- teave tööloa kohta;
- väljaandev asutus;
- väljaandmise kuupäev ja koht.

Dokumendi võltsimise vältimiseks on soovitatav, et igal kaardil oleksid **nähtavad ja konkreetsed turvaelemendid**.

Hea tava

Selleks, et taotlejad ja teenuseosutajad oleksid täielikult teadlikud taotlejate õigustest ja hüvedest, lisage dokumenti teave taotleja õiguste ja hüvede kohta.

Hea tava

Võtke kasutusele ajakavasüsteem, mis tagab, et taotlejaid teavitatakse nende isikliku vestluse toimumise kuupäevast taotluse esitamise etapi lõpus. Kohtumise kuupäeva, kellaaja ja koha võib esitada kirjalikult koos dokumendi või taotlejakaardiga.

Selline tava muudab varjupaigamenetluse taotleja jaoks läbipaistvamaks ja prognoositavamaks ning aitab säilitada sidet taotleja ja varjupaigaasutuse vahel selles mõttes, et taotleja ei lahku ametist teadmata järgmise etapi kuupäeva. See väldib ka probleeme kutsega isiklikule vestlusele, kui see saadetakse hiljem.

Kuna taotluse registreerimine ja läbivaatamine võib toimuda erinevates asutustes, ei pruugi isikliku vestluse korraldamine taotluse esitamise etapis olla alati võimalik. Isikliku vestluse täpse toimumisaja määramise asemel võib taotlejale anda ligikaudse ajavahemiku, millal isiklik vestlus eeldatavasti toimub, tuginedes menetleva asutuse hinnangutele. Igal juhul on äärmiselt oluline säilitada taotleja usaldus varjupaigamenetluse suhtes ja selle suhtes, et esitatud teave on usaldusväärne.

B. Dokumendi kehtivus

Enamik EL+ riike väljastab taotlejale kaardi teatavaks ajavahemikuks, mille järel seda uuendatakse, kui taotlejal on sel hetkel veel riigis viibimiseks luba. Taotlejaid tuleb teavitada dokumendi uuendamise tähtsusest ja vahenditest. Pikendamise suhtes ei tohiks kehtestada ebaproportsionaalseid haldusnõudeid, et mis tahes piirangud dokumendi kehtivusele ei mõjutaks negatiivselt ega lisaks täiendavaid etappe võimalusele kasutada teatavaid õigusi varjupaigamenetluse kestel. Olenevalt liikmesriikide suunistest võiks kaaluda järgmisi aspekte.

- Kui registreerimine ja taotluse esitamine toimuvad eraldi, võib registreerimise ajal väljastada sarnase dokumendi, mis kehtib kuni taotluse esitamise kuupäevani.
- Kehtivusaega võib kohandada läbivaatamismenetluse konkreetsete asjaolude järgi, näiteks Dublini III määruse kohaldamisalasse kuuluvate überpaigutamiste tähtaegade, kiirendatud kontrollimenetluste või tavapärase kontrollimenetluse raames rahvusvahelist kaitset käsitleva otsuse saamise eeldatavale aja kohaselt.

- Dokumendi uuendamine annab võimaluse võtta taotlejaga ühendust. See võib anda taotlejatele võimaluse ajakohastada oma aadressi ja kontaktandmeid, esitada taotluse toetuseks lisadokumente ja esitada menetluse kohta küsimusi.
- Dokumendi uuendamiseks kuluvat aega võiks kasutada näitajana selle kohta, kas taotleja võib tõenäoliselt põgeneda või mitte. Uuendamine võib olla ka võimalus parandada esitatud teavet või anda lisateavet taotlejale, kes temast endast sõltumatutel põhjustel ei jõudnud isikliku vestluse toimumiskohta. See teave võib hõlmata viise, kuidas taotleja saab väljendada oma jätkuvat huvi varjupaigamenetluse vastu.

C. Dokumendiga seotud teabe esitamine

Kui taotlejale antakse tema staatust tõendav dokument, tuleks teda teavitada järgmisest:

- dokumenti tuleb kanda kogu aeg kaasas;
- mida tuleb teha, kui dokument on kahjustatud või kadunud;
- millised on dokumendi siseriikliku tava kohaselt mõjuva põhjusega uuendamata jätmise tagajärjed.

Punktid, mida meeles pidada

- Iga taotleja peaks saama dokumendi või varjupaigataotleja kaardi 3 päeva jooksul pärast taotluse esitamist.
- Dokumendiga tõendatakse, et isik on rahvusvahelise kaitse taotleja ja et tal on lubatud viibida EL+ riigi territooriumil tema taotluse läbivaatamise ajal.
- Taotlejal peab olema kogu läbivaatamisperioodi jooksul kehtiv dokument. Olenevalt liikmesriigi tavast võib dokument olla antud ainult teatavaks ajaks, misjärel peab taotleja seda uuendama.
- Taotlejatele tuleks anda teavet nende kohustuse kohta hoida dokumenti kogu aeg kaasas, dokumendi kehtivusaja kohta ja selle võimaliku uuendamata jätmise tagajärgede kohta, kui seda nõutakse.

VII. Korduvate taotluste registreerimine

Korduvate taotluste määratlus (varjupaigamenetluse direktiivi artikli 2 punkt q)

„Korduv taotlus“ – täiendav rahvusvahelise kaitse taotlus, mis esitatakse pärast eelmise taotluse kohta lõpliku otsuse tegemist, sealhulgas juhud, mil taotleja on oma taotluse selgesõnaliselt tagasi võtnud, ja juhud, mil menetlev ametiasutus on taotluse pärast selle artikli 28 lõike 1 kohast kaudset tagasivõtmist tagasi lükanud.

Kui registreerite uue rahvusvahelise kaitse taotluse, vaadake alati andmebaasi, et teha kindlaks, kas taotleja on varem esitanud muid rahvusvahelise kaitse taotlusi.

Kui andmebaas näitab, et taotlus on juba esitatud ja menetlus on veel pooleli (st lõplikku otsust ei ole tehtud), ei tohiks uut taotlust registreerida. Selle asemel peaksite teavitama taotlejat võimalusest esitada uusi fakte või asjaolusid menetluses oleva taotluse osana, kui see on siseriiklike õigusaktide kohaselt võimalik. Need asjaolud võib esitada taotlust menetlevale asutusele (st kas menetlevale asutusele või kohtule).

Kui eelmise taotluse kohta on tehtud lõplik otsus (kas negatiivne otsus või otsus täiendava kaitse andmise kohta), registreeritakse uus taotlus korduva taotlusena.

Järgneva taotluse puhul viib tuvastav asutus läbi esmase kontrolli, et hinnata, kas on esitatud või ilmnenud uusi asjaolusid või leide ning kas need asjaolud suurendavad oluliselt tõenäosust, et taotleja vastab rahvusvahelise kaitse saamise tingimustele. Taotleja registreerimisel esitatud avaldused ja dokumentaalsed tõendid on olulised tegurid, mis aitavad kaasa taotluse esmasele kontrollile. Oluline on, et kõik uued asjaolud ja tõendavad dokumendid oleksid registreerimisetapis hästi registreeritud, sest on võimalik, et isiklikku vestlust korduva taotluse läbivaatamiseks enam ei korraldata ⁽³⁵⁾.

Esmase kontrolli tulemusena jõutakse järeldusele, kas korduvat taotlust peetakse vastuvõetavaks või vastuvõetamatuks. Kui uued dokumendid või muud tõendid suurendavad märkimisväärselt tõenäosust, et taotleja vastab rahvusvahelise kaitse saamise tingimustele, loetakse taotlus vastuvõetavaks ja läbivaatamismenetlus jätkub. Kui taotleja ei ole selliseid uusi dokumente esitanud või kui selliseid uusi tõendeid ei ilmnenud, loetakse taotlus vastuvõetamatuks ja uurimismenetlus lõpeb.

Võttes arvesse esmase kontrollimenetluse eripära, peaksite taotlejale esitama teabe järgmise kohta:

- mis on korduv taotlus (st et see ei ole võimalus vaidlustada eelmist otsust, vaid võimalus esitada asjakohaseid uusi dokumente);
- milline läbivaatamismenetlus (sealhulgas esmane kontroll) järgneb;
- mida tähendavad uued dokumendid ja tõendid;
- kuidas ja kuhu esitada uued asjaolud ja dokumendid ning mis ajaks need tuleb esitada;
- et taotleja peab esitama üksikasjaliku teabe selle kohta, miks uusi dokumente ei esitatud varem ja kuidas uued asjaolud on kohaldatavuse korral seotud varasema(te) taotlus(t)ega;

⁽³⁵⁾ Varjupaigamenetluse direktiivi artikli 42 lõike 2 punkti b kohaselt võivad „liikmesriigid siseriiklikes õigusaktides sätestada ... esmase kontrolli eeskirjad. Nende eeskirjadega võib muu hulgas: ... lubada teha esmast kontrolli ainult kirjaliku taotluse alusel ilma isikliku vestlusega“.

- võimalusest, et uut isiklikku vestlust ei toimu, olenevalt liikmesriigi õigusest;
- võimaluse korral läbivaatamismenetluse tähtaja liikmesriigi tava kohaselt.

Suuline tõlge võib toimuda registreerimisprotsessi ajal ja seda võib kasutada uute asjaolude esitamiseks kasutatavate vormide tõlkimiseks korduva taotluse osana, kui isiklikku vestlust ei korraldata.

Taotlejaid tuleb teavitada ka järgmistest esmase kontrolli ajal võimalikest kohaldatavatest õiguspiirangutest, mis võivad kehtida asjaomasel EL+ riigis.

- Õigus jääda EL+ riiki võib teatavatel tingimustel olla piiratud (varjupaigamenetluse direktiivi artikli 9 lõige 2, artikkel 41 ja artikli 46 lõiked 6–8). Õigus jääda läbivaatamismenetluse ajaks EL+ riiki on üldreegel, mida võib piirata, kui taotleja on juba saanud kasu vähemalt kahe rahvusvahelise kaitse taotluse läbivaatamisest (st tema esimene taotlus ja esimene korduv taotlus), kui need taotlused lükati tagasi. Kui riigis viibimise õigust piiratakse, peab menetlev asutus ka tagama, et väljasaatmisotsus ei rikuks *tagasi- ja väljasaatmise lubamatuse põhimõtet*. Otsuse, et taotlejal ei ole õigust jääda, võib teha taotluse registreerimise ajal.
- Õigust materiaalsetele vastuvõtutingimustele võib vähendada või tühistada (vastuvõtutingimuste direktiivi artikli 20 punkt c). EL+ riigid võivad vähendada või tühistada materiaalseid vastuvõtutingimusi (eluse, toit ja riided), kui taotleja on esitanud korduva taotluse. See tähendab, et taotlejal ei pruugi olla õigust majutusele või muule materiaalsele abile korduva taotluse läbivaatamise ajal.

Soovitav on kasutada spetsiaalselt korduvate taotluste jaoks mõeldud registreerimisvormi, milles taotlejal palutakse esitada nõude aluseks olevad uued asjaolud ja kõik ajakohastatud isikuandmed. Konkreetset väljad võiksid sisaldada teavet, millel esialgne läbivaatamine põhineb, sealhulgas uusi asjaolusid, mida varasem(ad) taotlus(ed) ei sisaldanud, kuidas need elemendid on seotud varasema(te) varjupaigataotlus(t)ega, kui see on asjakohane, ning vajaduse korral põhjuseid, miks neid asjaolusid varem ei mainitud.

Lisateavet varjupaigataotlusega seotud küsimuste kohta, mida saab esitada esitamise ajal, vt [1. lisast „Registreerimisväljad“](#).

Eriti keerulised on need olukorrad, kus korduv taotlus esitatakse tagasisaatmismenetluse käigus, eriti kui need taotlused esitatakse üksnes selleks, et lükata edasi või nurjata käimasolevat väljasaatmismenetlust. Kõigil neil juhtudel tuleb konsulteerida menetleva asutusega. Seetõttu on hea tava luua otsene suhtlus väljasaatmise eest vastutavate asutuste, registreerimise eest vastutavate asutuste ja menetleva asutuse vahel, et suunata kõik korduvad taotlused otse edasi enne tagasisaatmisotsuse jõustumist ja võimaldada esmase kontrolli viivitamatut menetlemist.

Seotud EASO abivahend

[„EASO praktiline juhend korduvate taotluste kohta“](#) pakub vahendeid korduvate taotluste läbivaatamiseks, kaasa arvatud aspektid, mida tuleb arvesse võtta korduvate taotluste tegemisel, registreerimisel ja esitamisel. Juhendis selgitatakse, mida kujutab endast korduv taotlus ja mida tähendavad „uued dokumendid“, mida saab esitada korduva taotluse toetuseks. Selles selgitatakse ka korduvate taotluste esialgse läbivaatamisega seotud spetsiaalseid menetluseeskirju ja uuritakse konkreetseid olukordi, mille puhul võib esitada korduva taotluse.

Juhendi tõlked on kättesaadavad [EASO veebilehel](#).

Punktid, mida meeles pidada

- Enne uue taotluse esitamist tehke alati andmebaasi otsingu abil kindlaks, kas taotleja on esitanud varasema taotluse.
- Korduva taotluse põhirõhk on uutel asjaoludel. Taotlejalt tuleks koguda andmeid uute asjaolude kohta, mida eelmis(t)es taotlus(t)es ei olnud, ning põhjused, miks neid varem ei esitatud.
- Peaksite andma taotlejale teavet selle kohta, mis on hilisem taotlus ja uued dokumendid, milline on järgitav menetlus, kuidas esitada uusi dokumente taotluse toetuseks esialgse läbivaatamise ajal ja millised on võimalikud talle kohaldatavad õiguspiirangud menetluse ajal.

VIII. Andmete tõendamine

[IV peatükk „Andmete kogumine ja registreerimine“](#) esitas andmed, mida tuleks koguda registreerimismenetluse käigus taotleja esitatud (suuliste ja kirjalike) avalduste ja dokumentide abil.

Selles peatükis keskendutakse erinevatele andmebaasidele ja vahenditele, millega saab registreerimismenetluse käigus tutvuda ja mida saab kasutada kogutud andmete kontrollimiseks. Registreeriva ametnikuna saate teha teatavat liiki kontrole, samas kui teiste puhul peate suunama toimiku spetsialiseerunud üksusele või asutusele. Olenevalt teie juurdepääsuõigustest erinevatele andmebaasidele saate enne registreerimisvestlust tutvuda Eurodaci andmebaasi ja politseiandmete tulemustega. Selle abil saab kindlaks teha, kas taotleja on varem taotlenud rahvusvahelist kaitset või sisenenud ebaseaduslikult mõnda teise EL+ riiki. Samuti saab selle abil teha kindlaks, kas taotleja on kriminaalkorras karistatud või kas tema suhtes on täitmata rahvusvaheline/Euroopa vahistamismäärus. Samuti võite konsulteerida VISiga, et näha, kas taotleja on esitanud viisataotluse Schengeni alale sisenemiseks. Registreerimisprotsessi käigus toimuva andmete kontrollimise muud vahendid hõlmavad isikut tõendavate dokumentide kontrollimist, keeleanalüüsi, perekondlike sidemete kontrollimist ja sotsiaalmeedia sisu otsinguid.

A. Euroopa varjupaigataotlejate sõrmejälgede andmebaas

Eurodac-süsteem on ELi varjupaigataotlejate sõrmejälgede andmebaas, mis on loodud Eurodaci määrusega. Selle andmebaasi abil on EL+ riikidel lihtsam määrata kindlaks, milline riik vastutab rahvusvahelise kaitse taotluse läbivaatamise eest.

Kui isik taotleb rahvusvahelist kaitset mis tahes EL+ riigis, võetakse temalt sõrmejäljed ja edastatakse need 72 tunni jooksul Eurodaci kesksüsteemi. Süsteem sisaldab iga vähemalt 14-aastase rahvusvahelise kaitse taotleja sõrmejälgede andmeid. Sõrmejälgede andmeid säilitatakse maksimaalselt 10 aastat. Kesksüsteem sisaldab ka andmeid vähemalt 14-aastaste isikute kohta, kelle sõrmejäljed on võetud seoses ELi välispiiride ebaseadusliku ületamisega, ning neid andmeid säilitatakse 18 kuud.

Süsteemi abil saab teha kindlaks, kas taotleja on varem taotlenud rahvusvahelist kaitset või on mõnes teises EL+ riigis kinni peetud seoses välispiiri ebaseadusliku ületamisega. Kui isiku sõrmejäljed leitakse süsteemist, on võimalik pääseda ligi ka järgmistele andmetele:

- EL+ riik, kuhu taotleja on varem sisenenud või kus ta on varem elanud;
- kinnipidamise koht ja kuupäev;
- taotleja sugu;
- EL+ riigi kasutatav viitenumber;
- sõrmejälgede võtmise kuupäev.

Rahvusvahelise kaitse taotlejate puhul võivad täiendavad andmed hõlmata järgmist:

- rahvusvahelise kaitse taotlemise koht ja kuupäev;
- vajaduse korral teave ühest riigist teise viimise kohta Dublini III määruse kohaselt ja täpsemalt saabumiskuupäev pärast kõnealust üleviimist;

- vajaduse korral teave EL+ riikide territooriumilt lahkumise kohta kas taotleja enda algatusel või väljasaatmiskorralduse alusel ning täpsemalt kõnealuse lahkumise kuupäev;
- kui EL+ riik otsustas võtta vastutuse taotluse läbivaatamise eest, kohaldades Dublini III määruse artikli 17 lõikes 1 sätestatud kaalutlusklaustrit, siis kuupäev, mil võeti vastu otsus taotluse läbivaatamise kohta.

EL+ riik määrab pädevad asutused, kellel on õigus taotleda Eurodaci andmete võrdlemist ja kellel on juurdepääs süsteemis salvestatud sõrmejälgede andmetele. Pädevate asutuste nimekirja avaldab Euroopa Komisjon ⁽³⁶⁾. Kui te ei ole volitatud andmeid taotlema, võiks kasutusele võtta viitemehhanismi, mis võimaldab teil näha, kas taotleja on varem esitanud taotluse või kas ta on kinni peetud mõnes teises EL+ riigis.

B. Viisainfosüsteem

VIS asutati nõukogu 2004. aasta otsusega ⁽³⁷⁾; sellega loodi süsteem otsuste tegemiseks seoses lühiajaliste viisade taotlustega Schengeni ala külastamiseks või läbimiseks. Süsteem sisaldab teavet lühiajaliste viisade taotluste kohta Schengeni riikidesse. Andmed pikaajaliste viisade või mis tahes viisade kohta Schengeni lepinguga hõlmamata ELi riikidesse – Bulgaariasse, Horvaatiasse, Küprosele, Iirimaaale ja Rumeeniasse – ei ole kättesaadavad. Viisainfosüsteemi määruuses ⁽³⁸⁾ täpsustatakse viisaandmete vahetamise kohustused ja reeglid.

Viisainfosüsteemi eesmärgid

VISi eesmärgid on järgmised:

- hõlbustada piirivalveametnike kiiremat ja täpsemat viisakontrolli ning ilma dokumentideta Schengeni territooriumil viibivate isikute tuvastamist;
- hõlbustada võitlust pettuste vastu ja ennetada soodsama viisakohtlemise otsimist;
- hõlbustada rahvusvahelise kaitse taotluse läbivaatamise eest vastutava EL+ riigi määramist ja taotluse läbivaatamise protsessi;
- aidata ennetada EL+ riikide sisejulgeolekut ähvardavaid ohtusid.

⁽³⁶⁾ [Komisjonile edastatud pädevate asutuste loetelu](#) vastavalt artiklile 43 määruuses (EL) nr 603/2013, millega luuakse sõrmejälgede võrdlemise Eurodac-süsteem määruse (EL) nr 604/2013 (millega kehtestatakse kriteeriumid ja mehhanismid selle liikmesriigi määramiseks, kes vastutab mõnes liikmesriigis kolmanda riigi kodaniku või kodakondsuseta isiku esitatud rahvusvahelise kaitse taotluse läbivaatamise eest) tõhusaks kohaldamiseks ning mis käsitleb liikmesriikide õiguskaitseasutuste ja Europoli taotlusi sõrmejälgede andmete võrdlemiseks Eurodac-süsteemi andmetega õiguskaitse eesmärgil ning millega muudetakse määrust (EL) nr 1077/2011, millega asutatakse Euroopa amet vabadel, turvalisusel ja õigusel rajaneva ala suuremahuliste IT-süsteemide operatiivjuhtimiseks (ELT C 45/1, 8.2.2021).

⁽³⁷⁾ [Nõukogu 8. juuni 2004. aasta otsus](#), millega luuakse viisainfosüsteem (VIS), 2004/512/EÜ, ELT L 213/5, 15.6.2004.

⁽³⁸⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 9. juuli 2008. aasta [määrus \(EÜ\) nr 767/2008](#), mis käsitleb viisainfosüsteemi (VIS) ja liikmesriikidevahelist teabevahetust lühiajaliste viisade kohta (VIS määrus), ELT L 218/60, 13.8.2008.

Viisainfosüsteemis kättesaadavad andmed

Süsteem sisaldab andmeid ja otsuseid, mis on seotud Schengeni ala lühiajaliste viisade taotlustega.

VIS hõlmab järgmisi andmekategooriaid:

- tähtnumbrilised andmed taotleja ja taotletud, väljastatud, tagasilükatud, tühistatud, kehtetuks tunnistatud või pikendatud viisade kohta;
- fotod;
- sõrmejäljeandmed;
- lingid varasematele registreeritud taotlustele ja lingid nende isikute taotlustoimikutele, kellega koos taotleja reisib (kui taotleja reisib rühma liikmena).

Menetlev asutus võib tutvuda VISis salvestatud konkreetsete andmetega. See, millist liiki andmeid võib kasutada, sõltub sellest, kas asutuse eesmärk on määrata kindlaks taotluse läbivaatamise eest vastutav EL+ riik või vastutab ta ise taotluse läbivaatamise eest.

Andmete kohta päringute tegemine VISis, et määrata kindlaks varjupaigataotluse läbivaatamise eest vastutav EL+ riik ⁽³⁹⁾

Kui päringu tulemused viitavad, et viisa on välja antud mitte rohkem kui 6 kuud enne taotluse esitamise kuupäeva ja/või viisat pikendati kuni 6 kuud enne taotluse esitamise kuupäeva, saab taotleda järgmisi andmeid:

- taotluse number,
- asutus, kes väljastas või pikendas viisat, ja kas asutus väljastas selle mõne teise EL+ riigi nimel;
- taotleja põhilised isikuandmed (perekonnanimi, eesnimi, sünniaeg, sugu, sünnikoht, praegune kodakondsus ja sünniaegne kodakondsus);
- reisidokumendi (reisidokumentide) liik ja number ning reisidokumendi (reisidokumentide) väljastanud riigi kolmetäheline kood;
- viisa liik;
- viisa kehtivusaeg;
- kavandatava viibimise kestus;
- fotod;
- seotud taotlusfailide põhilised bioloogilised andmed abikaasa ja laste kohta.

Andmete kohta päringute tegemine VISis taotluse läbivaatamiseks ⁽⁴⁰⁾

Kui päringu tulemused viitavad, et väljastatud viisa on VISis registreeritud, saab taotleda järgmisi andmeid:

- taotluse number,
- taotleja põhilised isikuandmed (perekonnanimi, eesnimi, sünniaeg, sugu, sünnikoht, praegune kodakondsus ja kodakondsus sünniajal);

⁽³⁹⁾ VIS määruse artikkel 21.

⁽⁴⁰⁾ VIS määruse artikkel 22.

- reisidokumendi (reisidokumentide) liik ja number ning reisidokumendi (reisidokumentide) väljastanud riigi kolmetäheline kood;
- reisidokumendi (reisidokumentide) kehtivusaja lõppemise kuupäev, reisidokumendi (reisidokumendid) väljastanud asutus ja dokumendi (dokumentide) väljastamise kuupäev;
- fotod;
- andmed, mis on sisestatud mis tahes väljastatud, tühistatud või kehtetuks tunnistatud viisa kohta või mille kehtivusaega on pikendatud;
- seotud taotlusfailide põhilised bioloogilised andmed abikaasa ja laste kohta.

Kuidas saaks andmebaasis olevat teavet kasutada registreerimismenetluse käigus?

VISi eesmärk on muu hulgas rahvusvahelise kaitse taotluse läbivaatamine ja taotluse läbivaatamise eest vastutava EL+ riigi määramine. Pädevatel varjupaigaasutustel on juurdepääs VISi sõrmejälgede andmetele nendel kahel eesmärgil.

Päringu käigus võrreldakse peamiselt rahvusvahelist kaitset taotlenud isiku sõrmejälgede andmeid nende isikute sõrmejälgede andmetega, kes on taotlenud viisat. Seega on võimalik leida sõrmejälgede andmete vaste isiku tuvastamise ja kontrollimise eesmärgil. Kui taotleja sõrmejälgi ei saa kasutada või sõrmejälgede andmete põhjal päring nurjub, võib päringu teha ka järgmiste andmetega:

- taotleja perekonnanimi või sünnijärgne perekonnanimi, eesnimi (nimed), sugu või sünniaeg, -koht ja/või -riik;
- taotleja praegune kodakondsus või kodakondsus sünnihetkel;
- reisidokumendi liik ja number, väljastav asutus, väljastamise kuupäev ja/või kehtivusaeg.

Peale isiku tuvastamise võib VIS aidata kindlaks teha võimalikke varasemaid reisimisi Schengeni riikidesse, koguda teavet saadud viisa kohta (väljastanud asutus, viisa tüüp, kehtivusaeg, kavandatud viibimise kestus jne), tuvastada viisa taotlemiseks kasutatud dokumente või tuvastada võimalikke kaasasolevaid perekonnaliikmeid. Seetõttu peetakse heaks tavaks teha VISi päring enne taotluse esitamist, et saada juurdepääs võimalike viisataotlustega seotud andmetele.

Varjupaigataotluse läbivaatamise eest vastutava EL+ riigi kindlaksmääramise kontekstis võivad VISis olevad andmed näidata, et muu EU+ riik peaks olema vastutav taotluse läbivaatamise eest, kui viisa on väljastanud või seda on pikendanud teatav Schengeni riik. Kui teatav Schengeni riik lükkas viisataotluse tagasi, tühistas selle või tunnistas selle kehtetuks, võib see viidata ka võimalikele seostele kõnealuse EU+ riigiga, mida võiks Dublini III määruse kontekstis põhjalikumalt uurida.

Viisa taotlemisel ja viisaga Schengeni alale reisimisel on nõutav reisidokument või pass. VISi andmebaas sisaldab teavet taotlejate passinumbrite ning passi kehtivuse ja kehtivusaja kohta. Kui taotleja väidab registreerimisel, et tal ei olnud kunagi passi, kuid VISi andmebaasis olevast teabest selgub, et ta andis passi üle viisataotluse esitamisel, peaksite täpsustamiseks esitama lisaküsimusi.

VISi andmebaas seob viisataotluste jaoks kogutud sõrmejälgede andmed isikuandmetega, mida kontrollitakse isikut tõendava dokumendi alusel. Võib juhtuda, et taotleja saab viisa ja reisib seaduslikult teatavasse riiki, kuid taotleb seejärel samas või mõnes teises riigis rahvusvahelist kaitset teise nime all. Kui

VISI andmebaasis sisalduvad isikuandmed ei vasta taotluse esitamisel ja registreerimisel taotleja esitatud andmetele, tuleb ära kuulata taotleja põhjendused lahknevuste kohta.

VISI andmebaas võib anda teavet varasemate reise kohta Schengeni alale või viidata piirkonnas viibimisele enne rahvusvahelise kaitse taotluse esitamist. See teave koos passi sisenemistemplete ja võimalike väljumistempletega aitab teha kindlaks, kas taotleja on taotlenud rahvusvahelist kaitset niipea kui võimalik pärast riiki saabumist. Taotluse läbivaatamisel võib olla oluline ka teave varasemate Schengeni alal viibimiste kohta.

Viisa taotlemisel tehakse ka digitaalne foto. Tähelepanu võiks pöörata taotleja välimusele fotol, sest teatavatel asjaoludel, näiteks võimaliku inimkaubanduse korral, võivad registreerimisandmed olla võltsitud. Samuti võib juhtuda, et laps püüab end viisataotluse ajal registreerida täiskasvanuna, et ta saaks reisida Schengeni territooriumile täiskasvanuna.

C. Dokumentide kontrollimine

Registreerimismenetluse käigus palutakse taotlejatel esitada nende valduses olevad dokumendid, näiteks isikut ja kodakondsust tõendavad dokumendid, aga ka muud liiki dokumendid, mis võivad olla varjupaigataotluse seisukohast olulised. Nende hulka võivad kuuluda ametialased dokumendid, kohtu- või vahistamismäärused, erakonna liikmekaardid ja sõjaväe teenistusraamatud.

Teie ülesanne on koguda ja salvestada ⁽⁴¹⁾ taotleja esitatud teavet ja mitte hinnata taotleja esitatud dokumentide usaldusväärsust või autentsust, kui liikmesriigi õigusaktid või tava ei näe ette teisiti. Kui märkate siiski, et esitatud dokumentide autentsusega on probleeme, on hea seda failis märkida.

Teie jaoks võib olla oluline saada dokumendi autentsuse hindamisel tehtud järeldused enne läbivaatamisfaasi algust. Hea tava on luua registreerimisetapis suunamismehhanism, mille kaudu saate esitatud dokumendid saata dokumentide autentsuse kontrollimise eest vastutavale eriuksusele või asutusele (nt politsei). Olenevalt liikmesriigi suunistest võib üleandmismehhanismi kohaldada süstemaatiliselt kõigi esitatud dokumentide suhtes või piirduda teatavat liiki dokumentidega (nt isikut ja kodakondsust tõendavad dokumendid või turvaelementidega dokumendid) või dokumentidega, mille autentsuse kohta tekib esialgu kahtlusi.

Spetsialiseerunud töötajad hindavad dokumente tehnilise uurimise käigus, et näha, kas dokumendid on ehtsad. Seda tüüpi uurimine võib koosneda näiteks võrdlemisest dokumentide andmebaasis olevate võrdluskäsitluste või kohtuekspertiisist.

Kui jõutakse järeldusele, et taotleja esitas vale või võltsitud dokumendi, tuleb ära kuulata taotleja seisukoht tulemuste kohta. Olenevalt siseriiklikes õigusaktides sätestatud tingimustest ei pruugi olla võimalik vale- või võltsitud dokumenti taotlejale tagasi anda. Võltsitud dokumentide esitamine ei tähenda iseenesest alati, et taotleja püüab varjupaigamenetlust kuritarvitada. Taotlejad võivad olla kasutanud oma päritoluriigist põgenemiseks võltsitud dokumente, mis on saadud inimkaubitsejalt või muul viisil, või neid võidakse valesti teavitada vajadusest esitada varjupaigataotlejatele teatavaid dokumente. Seetõttu on oluline kuulata taotleja seisukohti dokumentide kontrollimistulemuste kohta, mis võib toimuda isikliku vestluse käigus.

⁽⁴¹⁾ Täpsemat teavet taotleja esitatud dokumentide kogumise ja salvestamise kohta saate [IV peatükist „Andmete kogumine ja registreerimine“](#).

D. Politseiandmed

Varjupaigamenetluse kontekstis võivad nii riikliku politsei kui ka Interpoli andmed olla oluline teabeallikas mitmel juhul. Kui taotleja nimi sisaldub politseiregistris, võib politsei toimik anda kasulikku teavet mitte ainult taotleja karistusregistri kohta, vaid ka taotleja identiteedi ja varasema elukoha erinevate aspektide kohta. Varjupaigamenetluse kontekstis võivad politseiandmed olla teabeallikas reisimarsruudi, ELi sisenemise koha ja taotleja viibimise kohta teatavas riigis teataval hetkel.

Hea tava on võrrelda äsja registreeritud taotlusi riiklike, Euroopa (nt Schengeni infosüsteemi) või rahvusvaheliste politseiregistrite (nt Interpol) andmetega.

Politseiandmetega tutvumine on rangelt reguleeritud ja juurdepääs neile on ainult pädevatel riiklikel asutustel. Kui registreerimismenetlusele on kaasatud politseiasutus, võib turvakontrolli teha nende osalemise etapis. Kui aga politseiasutus ei osale registreerimismenetluses, võib luua suunamismehhanismi, mis võimaldaks registreerimisasutusel taotlusi edasi suunata. See võimaldab registreerimisasutusel kontrollida ka seda, kas taotleja on politseiregistris olemas.

Olenevalt liikmesriigi suunistest võib turvakontrolli kohaldada kõigi uute registreeritud taotluste suhtes või ainult konkreetselt määratletud taotluste suhtes, mis põhinevad teatavatel kriteeriumidel (nt teatavatest päritoluriikidest pärit isikute või teatavat liiki taotluste puhul).

E. Peresidemete kontrollimine

Registreerimisetapis võib osutada vajalikuks kontrollida taotleja väidetavat perekonna koosseisu. Kontrollimine võib puudutada taotlejaga registreerimise ajal kaasas olevaid perekonnaliikmeid või isikuid, kes ei olnud registreerimise ajal taotlejaga koos.

Viimane juhtum võib tekkida olukorras, kus äsja registreeritud taotleja tugineb perekondlikule sidemele isikuga, kes on varem taotlenud rahvusvahelist kaitset, ja/või isikuga, kellele on antud rahvusvaheline kaitse.

Perekondlikke sidemeid saab kontrollida erinevate meetoditega.

- Üksikasjalike andmete kogumine taotleja perekonnaliikmete kohta. Taotlejalt kogutakse iga perekonnaliikme olulised isikuandmed, nagu nimi, sünniaeg ja -koht, praegune amet, perekonnaseis, abielu sõlmimise aeg ja koht, vanemate ja õdede-vendade nimed, samuti nende praegune asukoht ja nende taotlejast lahusoleku asjaolud. Seda teavet saab hiljem võrrelda asjaomaste perekonnaliikmete taotluses esitatud teabega. See näitab uuesti, kui oluline on usaldusväärne ja täielik andmete kogumine registreerimise ajal.
- Kõikide perekonna koosseisuga seotud dokumentide, sealhulgas sünni- ja abielutunnistuste ning võimalike perekonnaraamatute hankimine ja läbivaatamine.
- Andmete kogumine iga perekonnaliikme varasema kooselu kohta ja selle kohta, millal perekonnaliikmed koos elasid.
- Olenevalt kontekstist ja oluliste kahtluste korral DNA-testi tegemine. Teatavates riikides võib DNA-testi kasutada perekondlike sidemete kontrollimiseks, näiteks olukordades, kus esineb perekondlike sidemetega seotud ebakindlust. Ebakindlus võib tuleneda kolmandate isikute erinevatest avaldustest või tõenditest, perekondliku seose olemasolu tõendavate dokumentide

või muude tõendite puudumisest või väidetavate perekondlike sidemete kontekstis esinevatest inimkaubandusele viitavatest asjaoludest.

EL+ riigid võivad peale intervjuude ja dokumentaalsete tõendite abil andmete kogumise kontrollida perekondlikke sidemeid DNA-testide abil. DNA-testi võib pidada otstarbekohaseks, kui puuduvad vähem piiravad vahendid perekondlike sidemete kindlakstegemiseks, näiteks dokumentaalsed tõendid. Samuti soovitatakse, et ametiasutused tasuksid DNA-testide kulud või ei kehtestaks DNA-testide eest ebaproportsionaalseid tasusid, mis takistaksid taotlejate juurdepääsu õigustele.

F. Sotsiaalmeedia

Sotsiaalmeedia kaudu loovad kasutajad virtuaalkogukondi, et jagada teavet, ideid, isiklike sõnumeid ja muud sisu internetis. See suhtlus toimub sageli sotsiaalvõrgustike või mikroblogide veebisaitide, näiteks Facebooki, Twitteri, Instagrami ja blogide jaoks ette nähtud platvormide kaudu.

Sotsiaalmeediat kasutatakse laialdaselt kogu maailmas. Olenevalt sotsiaalmeediavõrgustikust ja isiklikust kasutamiskiisist võib avaldatud teave olla kättesaadav ainult väikesele rühmale valitud inimestele või olla avalikult kättesaadav. Taotleja võib olla avaldanud sotsiaalmeedias teavet väga erinevatel teemadel. Selline teave võib olla asjakohane ja kasulik taotleja kohta teabe kontrollimiseks.

Hea tava on küsida taotlejalt taotluse esitamise etapis, kas nad kasutavad sotsiaalmeediat ja/või kas neil on isiklikud veebisaidid või blogid. Samas on juurdepääs sotsiaalmeediale piiratud sel määral, et selline avalikustamine ei rikuks taotleja õigust eraelu puutumatusse. Näiteks kui siseriiklikes õigusaktides ei ole konkreetsetel eesmärkidel ja kindlaksmääratud tingimustel sätestatud teisiti, ei tohiks taotlejat kohustada või panna teda tundma kohustust esitada oma sotsiaalmeediakonto parool või anda juurdepääsu parooliga kaitstud teabele.

Sotsiaalmeediast leitud teavet tuleks kasutada ülimalt ettevaatusega, sest sellise teabe usaldusväärsust on eriti raske hinnata, kui see üldse võimalik on.

Sotsiaalmeedias leiduva teabe erinevate aspektide autentsust võib olla raske kindlaks teha. See hõlmab allikat või autori identiteeti (kuna inimesed võivad kasutada hüüdnimesid või kasutada kellegi teise identiteeti), teabe kuupäeva (mis erineb teabe avaldamise kuupäevast) või sisu ennast, kuna sotsiaalmeedia sisu on sageli reguleerimata ja toimetamise tõenäosus on väiksem kui tavapärase meediakanalite puhul.

G. Keeleanalüüs ja keeleoskuse näitamine

Taotleja kõnekeele, aga ka kirjaliku keele analüüs on meetod, mis aitab tuvastada taotleja rahvast, päritolupiirkonda või etnilist päritolu⁽⁴²⁾. Enamasti analüüsitakse taotleja kõnet, et teha kindlaks, kas see näitab omadusi, mida oodatakse konkreetses päritolukohas üles kasvanud või sotsialiseerunud inimeselt.

⁽⁴²⁾ Siin kasutatakse päritolu määramiseks Euroopa rändevõrgustiku (EMN) keeleanalüüsi definitsiooni (vt nt [EMN sõnastik](#), versioon 7.0, juuli 2020).

Keeleanalüüsi peaks tegema koolitatud ja pädev keeleteadlane (st spetsialist, kes on saanud koolituse ja kellel on keeleanalüüsi kohta teadmised), mitte pelgalt isik, kes kõneleb kõnealust keelt emakeelena ⁽⁴³⁾. Keeleteadlase rolli varjupaigamenetluses reguleerivad konfidentsiaalsuse ja erapooletuse põhimõtted.

Keeleanalüüs eeldab usaldusväärseid andmeid, näiteks piisava pikkuse ja kvaliteediga helisalvestust. Keeleanalüüs koosneb aktsendi, grammatika, sõnavara ja laenusõnade uurimisest taotleja kõnes.

Keeleanalüüs on kulu- ja ressursimahukas protsess. Otsus selle kohta, kas teha keeleanalüüs või mitte, võidakse teha üksikute detailide alusel, näiteks kui on kahtlusi taotleja väidetava identiteedi detailide suhtes (nt tema päritoluriik või peamine elukoht), või süstemaatilisemalt eelnevalt määratletud kriteeriumide alusel (nt taotlejate puhul, kes väidavad, et nad on pärit konkreetsest päritoluriigist).

Keeleanalüüsi põhjal järelduste tegemisel tuleb olla ettevaatlik. Kodakondsus ja rahvus ⁽⁴⁴⁾ on tegelikult õiguslikud nimetused, mis ei ole tingimata seotud keel(t)ega, mida kodanik räägib. Näiteks taotleja, kes on elanud kogu oma elu väljaspool oma kodakondsusjärgset riiki, ei pruugi selle riigi keelt üldse osata või ta võib kodakondsusjärgse riigi keelt rääkida võõrkeelse aktsendiga.

Seetõttu tuleks keeleanalüüsi tulemust alati kasutada koos teiste näitajatega ja võtta arvesse taotleja avaldusi. Keeleanalüüsi aruannet võib kasutada täiendava võimalusena taotleja esitatud teabe kontrollimiseks (nt päritoluriik, taust, väidetavad elukohad ja koolid).

Peale täiemahulise keeleanalüüsi on olemas ka teisi meetodeid, milles on rohkem piiranguid ja mida sageli nimetatakse keeleoskuse näitamiseks. Keeleoskuse näitamine on lühike kontroll, mille korraldab keeleteadlane ja/või keelt emakeelena kõneleja, et teha kindlaks, kas on kahtlusi või viiteid selle kohta, et taotleja ei räägi selle piirkonna keelt, kust ta väidab end pärit olevat. Hiljuti on välja töötatud meetodid tehisintellekti kasutamiseks, mille puhul arvuti suudab üsna kindlal tasemel näidata, kust kõneldav keel võib pärineda.

Kui keeleoskuse näitamise tulemusel selgub, et taotleja päritolu suhtes on kahtlusi, võib kaaluda täiemahulise keeleanalüüsi algatamist. Keeleoskuse näitamine võib olla kasulik, kui taotlejal puudub dokument või kui ta on pärit riigist, kus võltsitud isikut tõendavaid dokumente saab hõlpsasti hankida mustalt turult. Keeleoskuse näitamine võtab vähem aega kui keeleanalüüs, sest analüütik ei pea kirjutama täielikku aruannet, vaid võib lihtsalt märkida, et taotleja kas on või tõenäoliselt ei ole pärit märgitud päritoluriigist. Seega ei ole keeleoskuse näitamine enam kui nimest võib järeldada, see tähendab see on „näitamine“ ega saa olla ainus alus, mille alusel seada kahtluse alla taotleja päritoluriiki käsitleva väite usaldusväärsust. Taotlejale võidakse siiski esitada küsimusi, mis puudutavad võimalikke vastuolusid avalduste ja keeleoskuse näitamise vahel, mille käigus uuritakse täiendavalt taotleja tausta. Kuigi keeleoskuste näitamist kasutatakse peamiselt suunamisvahendina, peavad ametiasutused ja kohtud tõenditeks keeleanalüüsi aruandeid.

⁽⁴³⁾ Language and National Origin Group, „[Guidelines for the use of language analysis in relation to questions of national origin in refugee cases](#)“, *International Journal of Speech Language and the Law*, 11 kd, nr 2, 2004, lk 2.

⁽⁴⁴⁾ Rändestatistikat käsitleva määruse artikli 2 punktis d määratletakse kodakondsus kui „eriline õiguslik side üksikisiku ja tema riigi vahel, mis on omandatud sünnijärgselt või naturalisatsiooni korras kas avalduse või valiku alusel, abielludes või mõnel muul viisil siseriiklike õigusaktide kohaselt“.

Punktid, mida meeles pidada

- Eurodac on üleeuroopaline andmebaas, mis sisaldab sõrmejälgi, mis on võetud kolmandate riikide kodanikelt, kes on taotlenud rahvusvahelist kaitset teistes EL+ riikides või kes on kinni peetud ELi välispiiride ebaseadusliku ületamise tõttu. See teave võib olla abiks taotluse läbivaatamise eest vastutava riigi määramisel.
- VIS on keskne infosüsteem Schengeni ala külastamiseks või läbimiseks mõeldud lühiajaliste viisade taotlustega seotud otsuste tegemiseks, mida saab kasutada varasemate Schengeni riikides viibimiste kontrollimiseks, taotluse läbivaatamise eest vastutava riigi määramiseks ja taotluse läbivaatamise toetamiseks.
- Sotsiaalmeedia võib pakkuda avalikult kättesaadavat teavet, mis võib aidata kontrollida taotleja esitatud väiteid. Sellesse teabesse tuleks suhtuda ettevaatlikult, sest selle usaldusväärsust on raske kindlaks teha.
- Keeleanalüüs või keeleoskuse näitamine toimub helisalvestiste põhjal ja see võib aidata kindlaks teha taotleja kodakondsust, päritolupiirkonda või etnilist päritolu.

IX. Registreerimisandmete tähtsus läbivaatamisetapis

Registreerimisandmeid saab kasutada korralduslikel ja kavandamise eesmärkidel (vt [jaotis A „Korraldamine ja kavandamine“](#)), suunata taotlus kõige sobivamasse varjupaigamenetlusse või töövoogu (vt [jaotis B „Juhtumite edasisuunamine“](#)) ning ressursivajaduste kindlakstegemiseks ja prognoosimiseks (vt [jaotis C „Ressursivajaduste kindlakstegemine“](#)).

A. Korraldamine ja kavandamine

Registreerimisandmed juhivad isikliku vestluse planeerimisprotsessi. Registreerimisandmed näitavad, kui palju aega tuleb eraldada isiklikuks vestluseks, kas tuleb kutsuda tõlk, kas enne vestlust tuleb anda või kehtestada eritagased ja millised menetlejad oleksid juhtumi käsitlemiseks kõige sobivamad. Konkreetse menetleja ja/või tõlgi määramine põhineb erinevatel teguritel, näiteks:

- menetleja kogemus teatava keerukusega taotluste käsitlemisel;
- juhtumikorraldaja asjatundlikkus seoses konkreetse päritoluriigi või -piirkonna, nõude liigi või konkreetse teemaga (nt väljajätmine);
- menetleja (ja/või tõlgi) spetsialiseerumine teatavate erivajadustega taotlejate käsitlemisel;
- menetleja ja/või tõlgi sugu, kuna menetleja ja tõlk võiksid olla eelistatavalt samast soost kui taotleja, kui see on võimalik ja kui taotleja seda soovib (välja arvatud juhul, kui menetlev asutus leiab, et taotlus põhineb põhjustel, mis ei ole seotud taotleja raskustega taotluse esitamisel);
- seos perekonnaliikmete ja seotud juhtumite vahel;
- menetleja ja tõlgi kättesaadavus (eelkõige juhul, kui intervjuu toimub haruldases keeles);
- võimalikud huvide konfliktid, eelkõige juhul, kui menetleja ja/või tõlk tunneb taotlejat muus kontekstis.

B. Juhtumite edasisuunamine

EL+ riigid võivad võtta kasutusele suunamissüsteemi, mida nimetatakse ka triaazisüsteemiks, mille kaudu uued registreeritud juhtumid eristatakse ja suunatakse läbivaatamisetapis erinevatesse kategooriatesse. Selline suunamine toimub registreerimisfaasis kogutud teabe põhjal. Suunamissüsteemi eesmärk on ühtlustada ja tõhustada läbivaatamisprotsessi.

Suunamissüsteemi suunad võivad olla kavandatud mitmel viisil, olenevalt menetletavatest juhtumitest, olemasolevatest ressurssidest ja menetleva asutuse strateegilistest valikutest. Suunamissüsteem võib hõlmata näiteks alljärgnevat suundi.

- **Eelisjärjekorras menetlemise suund** Olenevalt liikmesriigi suunistest võib eelisjärjekorras menetlemist kasutada muu hulgas järgmistes olukordades:
  - o kui taotleja on haavatav isik või vajab spetsiaalseid menetluslikke tagatisi;
  - o kui individuaalsete registreerimisandmete põhjal on juhtum tõenäoliselt hästi põhjendatud või vastupidi – kui juhtum on tõenäoliselt ilmselgelt põhjendamatu (kui see mõiste on liikmesriigi tavas olemas), näiteks tunnustamismäärade põhjal.
- **Kiirendatud menetluste suund.** Kiirendatud menetluste lühemate tähtaegade tagamiseks võib kasutada spetsiaalset suunda, et vältida kiirendatud menetluste aeglustumist teiste „tavajuhtumite“ tõttu. Kiirendatud menetlusi kasutatakse sageli turvaliste päritoluriikide puhul või siis, kui taotluses ei ole tõstatatud rahvusvahelise kaitse seisukohast olulisi küsimusi.
- **Teatud päritoluriigi konkreetsele juhtumite arvule pühendatud suund.** Seda tava võib rakendada näiteks siis, kui juhtumite arvu poolest on tegemist olulise koormusega ja/või kui asutusel on selle juhtumiga tegelemiseks spetsialiseerunud töötajad.
- **Vastuvõetavusmenetlusele keskendunud suund.** Seda saab rakendada näiteks taotlejate puhul, kes on juba saanud rahvusvahelist kaitset mõnes muus liikmesriigis, või korduvate taotluste puhul.

Registreerimisandmed on suunamissüsteemi arendamisel ja rakendamisel võtmetähtsusega.

Koostatud registreerimisandmete analüüs on lähtepunkt, mille abil saab otsustada, kas praegust ja prognoositavat juhtumite arvu arvestades parandaks suunamissüsteemi kasutuselevõtt läbivaatamisetapi tõhusust või mitte.

Peale selle võimaldab registreerimisandmete pidev jälgimine tuvastada võimalikku vajadust ajakohastada või kohandada suunamissüsteemi, et reageerida uutele registreeritud juhtumitele.

C. Ressursivajaduste kindlakstegemine

Päritoluriiki käsitlev teave

Registreerimisandmete suundumused võivad näidata, et varjupaigataotlejaid hakkab tulema uuest päritoluriigist (või olemasolevast päritoluriigist tulevate taotlejate hulk suureneb järsult või kiiresti). See tähelepanek võib tekitada vajaduse, et päritoluriigi teabeüksus teeks uuringuid selle päritoluriigi kohta.

Õiguslikud ja poliitilised suunised

Samuti võivad registreerimisandmete suundumused näidata uut tüüpi nõuete või uue õigusküsimuse tekkimist, mis tingib vajaduse töötada kõnealuses küsimuses välja konkreetsed riiklikud suunised või õpetavad ja õiguslikud suunised.

Suuline tõlge

Konkreetses töömahu ilmnemine või suurenemine võib samuti tekitada vajaduse täiendavate tõlketeenuste järele konkreetses keeles.

Inimressursid

Registreeritud juhtumite arvu suurenemise või keeruliste juhtumite arvu suurenemise tõttu võib osutuda vajalikuks võtta tööle rohkem menetlejaid.

Punktid, mida meeles pidada

- Registreerimisandmete analüüs ja jaotus võimaldavad tuvastavale asutusele tõhusalt ette valmistada oma lühiajalisi ja keskpikki tegevusi, näiteks vestluste kavandamist.
- Menetlemissuutlikkuse parandamiseks ja menetluste sujuvamaks muutmiseks võivad EL+ riigid võtta kasutusele suunamissüsteemi, mille kohaselt jagatakse juhtumid registreerimisel erinevatesse kategooriatesse. Registreerimisandmed on suunamissüsteemi arendamisel ja rakendamisel võtmetähtsusega.
- Registreerimisandmed võivad tuua esile võimalikud ressursivajadused näiteks seoses päritoluriiki käsitleva teabe, õiguslike juhiste, suulise tõlke ja inimressurssidega.

Lisad

1. lisa. Registreerimisväljad

Vastutuse välistamine Käesolevas lisas antakse ülevaade registreerimisväljadest, mille jaoks nõutakse taotlejalt registreerimisetapis regulaarselt andmeid. Ülevaade hõlmab andmeid, mida käesolevas praktilises juhendis soovitatakse registreerimisetapis koguda, teavet, mis tuleb esitada, ning viiteid sellele, millal peaksid registreerivad ametnikud teatava teabe ära märkima spetsialiseerunud kolleegide, üksuste või teiste asutuste jaoks ja/või juhtumi edasi suunama. Ülevaates ei kavatseta pakkuda standardset registreerimisvormi, eelkõige seetõttu, et mis tahes registreerimisvormi tuleks kohandada riikliku konteksti järgi, olenevalt sellest, kes milliseid andmeid kogub ning millal ja milliste menetluste jaoks andmeid kasutatakse. Ülevaadet võib kasutada võrdlusedokumentina, kui hinnatakse riiklikul tasandil kasutatavaid registreerimisvorme.

Andmed, mida Euroopa ühise varjupaigasüsteemi direktiivide ja määruste kohaselt tuleb registreerida varjupaigamenetluse varajases etapis, on rasvases kirjas, koos joonealuste märkustega, mis viitavad kõnealuste direktiivide ja määruste konkreetsetele artiklitele. Samamoodi on sinisega esile toodud teave, mis tuleb taotlejatele esitada Euroopa ühise varjupaigasüsteemi direktiivide ja määruste kohaselt, ning asjakohased viited on esitatud joonealustes märkustes.

Registreerimisandmed: esimene rahvusvahelise kaitse taotlus

REGISTREERIMISANDMED

- Registreerimisnumber**
- Juhtumi number**
- Taotluse esitamise kuupäev** ⁽⁴⁵⁾
- Koht, kus taotlus on esitatud** ⁽⁴⁶⁾
- Taotleja liik (täiskasvanu, saatjata alaealine või ülalpeetav)** ⁽⁴⁷⁾
- Taotluse tüüp (esmane taotlus, korduv taotlus või taasavatud taotlus)** ⁽⁴⁸⁾

Suuline tõlge

- Kasutatakse tõlgi teenuseid (vajaduse korral)** ⁽⁴⁹⁾
  - Tõlgitav keel
  - Tõlgi identifitseerimisnumber
  - Taotleja kinnitab, et saab tõlgi kõnest aru

⁽⁴⁵⁾ Vaata Dublini III määruse artikli 34 lõike 2 punkti g.

⁽⁴⁶⁾ Vaata Dublini III määruse artikli 34 lõike 2 punkti f.

⁽⁴⁷⁾ Vaata rändestatistikat käsitleva määruse artikli 3 lõike 1 punkti a.

⁽⁴⁸⁾ Vaata Dublini III määruse artikli 34 lõike 2 punkti g.

⁽⁴⁹⁾ Vaata varjupaigamenetluse direktiivi artikli 12 lõike 1 punkti b.

Taotlejate teavitamine

- Taotlejale antakse teavet registreerimise korra ja pärast registreerimist järgitava korra kohta ⁽⁵⁰⁾
- Taotlejale antakse teavet tema õiguste ja kohustuste kohta varjupaigamenetluse ajal ⁽⁵¹⁾
- Taotleja kinnitab, et talle esitatud teave on talle arusaadav

Kontaktandmed

- Address** ⁽⁵²⁾
- Telefoninumber
- Taotlejale antakse teavet, kuidas registreerida kontaktandmete muudatused ⁽⁵³⁾

Biomeetrilised andmed

- Fotod
- Sõrmejäljed** ⁽⁵⁴⁾
- Allkiri

Muud üksikasjad

- Taotleja sotsiaalmeediakasutus
  - Sotsiaalmeediaplatvorm(id)
  - Lisateave, näiteks kasutajanimi (-nimed), isiklikud veebisaidid või blogid (kui see on asjakohane).

Ülalpeetav täiskasvanu

- Ülalpeetavat täiskasvanut teavitatakse tema nimel avalduse esitamise tagajärgedest ⁽⁵⁵⁾
- Ülalpeetavat täiskasvanut teavitatakse tema õigusest esitada eraldi avaldus ⁽⁵⁶⁾
- Tema nimel koostatud avalduse esitamiseks küsitakse ülalpeetava täiskasvanu nõusolekut** ⁽⁵⁷⁾

Ülalpeetav täiskasvanu peab esitama nõusoleku taotluse kirjalikult ja see lisatakse selle taotleja toimikusse.

⁽⁵⁰⁾ Vt varjupaigamenetluse direktiivi artikli 12 lõike 1 punkt a.

⁽⁵¹⁾ Vaata varjupaigamenetluse direktiivi artikli 12 lõike 1 punkt a.

⁽⁵²⁾ Vaata varjupaigamenetluse direktiivi artikli 13 lõike 2 punkti c.

⁽⁵³⁾ Vaata varjupaigamenetluse direktiivi artikli 12 lõike 1 punkt a.

⁽⁵⁴⁾ Vaata Eurodaci määruse artikli 11 punkti a.

⁽⁵⁵⁾ Vaata varjupaigamenetluse direktiivi artikli 7 lõige 2.

⁽⁵⁶⁾ Vaata varjupaigamenetluse direktiivi artikli 7 lõige 2.

⁽⁵⁷⁾ Vaata varjupaigamenetluse direktiivi artikli 7 lõige 2.

ISIKUANDMED

Nimi ja sugu

- Täisnimi** ⁽⁵⁸⁾
- Eesnimi (-nimed)
  - Perekonnanimi (-nimed)
  - Neiupõlvenimi (vajaduse korral)
- Sugu** ⁽⁵⁹⁾
- Eelistatud soolised asesõnad
- Isa nimi
- Ema nimi

Sünniaeg

- Sünniaeg** ⁽⁶⁰⁾
- Sünniaeg, mis põhineb taotleja päritoluriigis kasutataval kalendril (vajaduse korral)
  - Märge selle kohta, kas sünniaeg on hinnanguline või täpne
  - Selgitus selle kohta, kuidas hinnanguline sünnikuupäev määrati (vajaduse korral)

Sünnikoht

- Sünniriik** ⁽⁶¹⁾
- Sünnikoht** ⁽⁶²⁾
- Provintsi/piirkond/ringkond
  - Küla/omavalitsus/allpiirkond ⁽⁶³⁾
- Põhjused, miks taotleja ei tea sünnikohta (vajaduse korral)

Kodakondsus

- Kodakondsus** ⁽⁶⁴⁾
- Märge selle kohta, kas kodakondsus on kindlaks tehtud või väidetud/eeldatav
  - Viited põhjustele, miks kodakondsus on ebaselge (vajaduse korral)
- Muud kodakondsused** ⁽⁶⁵⁾
- Kodakondsusetus
- Märge selle kohta, kas kodakondsusetus on kindlaks tehtud või väidetud/eeldatav
  - Viited põhjustele, miks taotlejat peetakse kodakondsusetuks (vajaduse korral)

⁽⁵⁸⁾ Vaata Dublini III määruse artikli 34 lõike 2 punkti a ja vastuvõtutingimuste direktiivi artikli 6 lõiget 1.

⁽⁵⁹⁾ Vaata migratsioonistatistikat käsitleva määruse artikli 4 lõiget 1 ja Eurodaci määruse artikli 11 punkti c.

⁽⁶⁰⁾ Vaata migratsioonistatistikat käsitleva määruse artikli 4 lõiget 1 ja Dublini III määruse artikli 34 lõike 2 punkti a.

⁽⁶¹⁾ Vaata migratsioonistatistikat käsitleva määruse artikli 3 lõike 1 punkti a ja Dublini III määruse artikli 34 lõike 2 punkti a.

⁽⁶²⁾ Vaata Dublini III määruse artikli 34 lõike 2 punkti a.

⁽⁶³⁾ Vaata miinimumnõuete määruse artikli 4 lõikeid 1 kuni 2 ja vastuvõtutingimuste direktiivi artikli 13 lõiget 1.

⁽⁶⁴⁾ Vaata migratsioonistatistikat käsitleva määruse artikli 4 lõiget 1 ja Dublini III määruse artikli 34 lõike 2 punkti a.

⁽⁶⁵⁾ Vaata Dublini III määruse artikli 34 lõike 2 punkti a.

Varjunime üksikasjad

Termin „varjunimi“ viitab isikuandmetele, mis erinevad oluliselt muudest isikuandmetest, näiteks neiu põlvnime (-nimed), mitteametlikes funktsioonides kasutatavad nimed või andmebaasides registreeritud isikuandmed.

- Eesnimi (-nimed)
- Perekonnanimi (-nimed)
- Sünniaeg
- Sünnikoht
- Kodakondsus
- Täiendav teave, näiteks varjunime üksikasjade teabeallikas ja varjunime kasutamise eesmärk

EELMINE ELUKOHARIIK

Varasema elukoha all mõeldakse kõiki riike väljaspool päritoluriiki, kus taotleja on kavatsenud kaitset kasutada või püsivalt elama jääda ⁽⁶⁶⁾.

- Eelmine elukohariik** ⁽⁶⁷⁾
- Eelmine elukoht** ⁽⁶⁸⁾
  - Provintsi/piirkond/ringkond
  - Küla/omavalitsus/allpiirkond
- Viibimisaeg
- Viibimise põhjus
- Elamisloa eelmises elukohariigis
  - Elamisloa tüüp
  - Kehtivusaeg

DOKUMENDID

Isikut tõendavad dokumendid

- Pass** ⁽⁶⁹⁾
  - Märge selle kohta, et taotlejal on praegu pass või et taotlejal on pass, mis ei ole praegu tema valduses
  - Passinumber
  - Kehtivusaeg
  - Väljastamise kuupäev
  - Väljastanud ametiasutus
  - Väljastamiskoht
  - Ametiasutused on passi oma valdusesse võtnud selle ehtsuse kontrollimiseks või taotleja püüab esitada passi menetlevale asutusele.

⁽⁶⁶⁾ Varasem elukoht ei tähenda juhuslikke külastusi või läbisõite taotleja päritoluriigist erinevast riigist.

⁽⁶⁷⁾ Vaata migratsioonistatistikat käsitleva määruse artikli 3 lõike 1 punkti a alapunkti iii ja Dublini III määruse artikli 34 lõike 2 punkti d.

⁽⁶⁸⁾ Vaata Dublini III määruse artikli 34 lõike 2 punkti d.

⁽⁶⁹⁾ Vaata varjupaigamenetluse direktiivi artikli 13 lõike 2 punkti b ja Dublini III määruse artikli 34 lõike 2 punkti b.

Muud isikut tõendavad dokumendid ⁽⁷⁰⁾

Muud isikut tõendavad dokumendid on muud dokumendid peale passi, mis võivad tuvastada taotleja isikusamasuse, näiteks riiklik ID-kaart, isikutunnistus või sünnitunnistus.

- Märge selle kohta, et taotlejal on muu isikut tõendav dokument või et taotlejal on dokumendid, mis ei ole praegu tema valduses
- Dokumendi tüüp
- Dokumendi number
- Ametiasutused on isikut tõendava dokumendi selle ehtsuse kontrollimiseks enda valdusesse võtnud või taotleja püüab esitada tuvastavale asutusele muid isikut tõendavaid dokumente.
- Isikut tõendavad dokumendid puuduvad
  - Märge selle kohta, et taotlejal ei ole kunagi olnud passi ja/või muid isikut tõendavaid dokumente.
  - Täiendav teave, näiteks põhjused, miks puudub pass või muud isikut tõendavad dokumendid.

Tõendavad dokumendid

Tõendavad dokumendid on kõik dokumendid, mida taotleja esitab rahvusvahelise kaitse taotluse põhjendamiseks, sealhulgas abielutunnistused, sõjaväe teenistusraamatud või muud dokumendid, mis põhjendavad varjupaigataotlust.

 Dokumendi tüüp ⁽⁷¹⁾

- Märge selle kohta, kas taotleja valduses olev dokument on originaal või koopia.
- Lisateave, näiteks dokumendi põhiteema, väljaandev asutus, väljaandmise kuupäev ja see, mida taotleja soovib dokumendi esitamisega tõendada

TAUSTTEAVE

- Etniline päritolu
- Usutunnistus
- Keeled, millest taotleja aru saab** ⁽⁷²⁾
  - Emakeel
  - Keeleoskus
  - Keeleoskuse tase
- Haridus, sealhulgas koolis käidud aastad ja/või koolide tüübid, kus on käidud
- Elukutse, sealhulgas teave endise töökoha kohta

⁽⁷⁰⁾ Vaata varjupaigamenetluse direktiivi artikli 13 lõike 2 punkti b ja Dublini III määrus artikli 34 lõike 2 punkti b.

⁽⁷¹⁾ Vaata varjupaigamenetluse direktiivi artikli 13 lõike 2 punkt b.

⁽⁷²⁾ Vaata varjupaigamenetluse direktiivi artikli 12 lõike 1 punkti a ja vastuvõtutingimuste direktiivi artikli 5 lõiget 2.

PEREKOND

Perekonnaseis (vallaline/abielus/lahutatud/lesk)

Perekonnaliikmed

Abikaasa/seaduslik partner

Eesnimi (-nimed)

Perekonnanimi (-nimed)

Sünniaeg

Sünnikoht

Kodakondsus

Praegune asukoht

Abielu sõlmimise kuupäev

Lisateave, näiteks üksikasjad abielu kohta, mis ei ole seaduslikult tõestatud

Endine (endised) abikaasa(d)/seaduslik(ud) partner(id)

Eesnimi (-nimed)

Perekonnanimi (-nimed)

Sünniaeg

Sünnikoht

Kodakondsus

Praegune asukoht/surmakuupäev

Kui taotleja on abikaasast lahutatud või on abielus rohkem kui ühe abikaasaga:

Abielu sõlmimise/lahutamise kuupäev

Lisateave, näiteks üksikasjad abielu sõlmimise/lahutamise kohta, mis ei ole seaduslikult tõestatud

Lapsed

Eesnimi (nimed)

Perekonnanimi (-nimed)

Sünniaeg

Sünnikoht

Kodakondsus

Praegune asukoht

Lapse ema

Eesnimi (-nimed)

Perekonnanimi (-nimed)

Kodakondsus

Lapse isa

Eesnimi (-nimed)

Perekonnanimi (-nimed)

Kodakondsus

Muud perekonnaliikmed

Muude perekonnaliikmete hulka kuuluvad alljärgnevad sugulased, kes elavad erinevates riikides või kes võivad olla surnud.

- Vanem(ad)
  - Eesnimi (-nimed)
  - Perekonnanimi (-nimed)
  - Sünniaeg
  - Kodakondsus
  - Praegune asukoht/surmakuupäev
- Õed-vennad
  - Eesnimi (-nimed)
  - Perekonnanimi (-nimed)
  - Sünniaeg
  - Kodakondsus
  - Praegune asukoht/surmakuupäev
- Muu perekonnaliige / muud perekonnaliikmed
  - Eesnimi (-nimed)
  - Perekonnanimi (-nimed)
  - Sünniaeg
  - Kodakondsus
  - Praegune asukoht/surmakuupäev

Perekonnaliikmed, kes viibivad teistes EL+ riikides

Kui mõni eespool nimetatud perekonnaliikmetest viibib mõnes teises EL+ riigis, tuleks iga perekonnaliikme kohta koguda järgmised andmed.

- Perekonnaliikme isikuandmed (nagu eespool loetletud) ⁽⁷³⁾**
  - Suhted perekonnaliikmega
  - Elukohariik
  - Elukohajärgne staatus
  - Kontaktandmed
  - Märge selle kohta, et taotleja on perekonnaliikmest sõltuv.
    - Täiendavad üksikasjad sõltuvuse kohta, näiteks tegu on lapse või eakaga, puude või raske haiguse olemasolu.
  - Märge selle kohta, et perekonnaliige on taotlejast sõltuv.
    - Täiendavad üksikasjad sõltuvuse kohta, näiteks lapse või vanaduse, puude või raske haiguse olemasolu.

⁽⁷³⁾ Vaata Dublini III määruse artikli 34 lõike 2 punkti a.

Perekonnaliikmete otsimine

Kui taotleja on saatjata laps, tuleb registreerida vanemate kontaktandmed. Kui lapsel on (täiendavad) peamised hooldajad, tuleks registreerida ka nende kontaktandmed ja teave nende suhte kohta lapsega ⁽⁷⁴⁾.

- Suhe lapsega
- Eesnimi (-nimed)
- Perekonnanimi (-nimed)
- Aadress
- Telefoninumber

SEOTUD JUHTUMID

- Märge varjupaigariigis registreeritud sugulaste toimiku numbrite kohta
- Märkige nende taotluste toimikunumbrid, mis on muul viisil taotleja juhtumiga seotud (nt taotlejad, kes põgenesid koos samal põhjusel)

REISITEEKOND

- Reisiteekond ⁽⁷⁵⁾**
  - Reisimiseks kasutatud transport
  - Päritoluriigist lahkumise kuupäev
  - Vastuvõtvasse riiki saabumise kuupäev

HAAVATAVUSED

Haavatavused viitavad erilistele menetlus- ja/või vastuvõtuvajadustele, mis taotlejal võivad olla. Teie ülesanne on tuvastada haavatavuse tunnused ja juhtida sellele varjupaigaasutuse tähelepanu, pakkuda kohe abi, mis on kättesaadav registreerimisetapis, ning suunata taotleja edasise hindamise või toetuse saamiseks.

- Haavatavuse tunnused, mis viitavad erivajadustele ⁽⁷⁶⁾**
  - Lisamärkused nende haavatavuse tunnusemärkide kohta, näiteks konkreetsete viidete kirjeldus
- Taotlejat teavitatakse tema olukorras asjakohasest saadavast abist, sealhulgas õigusabist ning psühhosotsiaalsest ja meditsiinilisest abist ⁽⁷⁷⁾
- Taotleja on suunatud järgmise abi saamiseks (taotleja nõusolekul)
- Märkused edasis(t)e suunamis(t)e vajaduse kohta, näiteks erivajaduste hindamine, lapse parimate huvide hindamine, esindaja määramine (kui on märke, et taotleja on saatjata alaealine, vaimupuudega või raskelt psüühikahäirega)

⁽⁷⁴⁾ NB! Miinimumnõuete direktiivi artikli 31 lõike 5 kohaselt tuleb enne perekonnaliikmete otsimise alustamist hinnata lapse parimaid huve.

⁽⁷⁵⁾ Vaata Dublini III määruse artikli 34 lõike 2 punkti d.

⁽⁷⁶⁾ Vaata varjupaigamenetluse direktiivi artikli 24 lõike 1 punkti a ja vastuvõtutingimuste direktiivi artikli 22 lõiget 1.

⁽⁷⁷⁾ Vaata varjupaigamenetluse direktiivi artikli 24 lõige 3.

DUBLINI SÜSTEEM

- Taotlejale antakse põhiteavet Dublini süsteemi kohta, sealhulgas kriteeriumid, mille alusel määrata, milline EL+ riik vastutab rahvusvahelise kaitse taotluse läbivaatamise eest ⁽⁷⁸⁾
- Taotlejale antakse põhiteavet sõrmejälgede võrdlemise kohta Eurodaci süsteemis ⁽⁷⁹⁾
- Eurodaci päringu tulemus (kui on saadaval)
- Schengeni infosüsteemi päringu tulemus (kui on saadaval)
- VISi päringu tulemus (kui on olemas)

Märge sidemete kohta mõne teise EL+ riigiga

- Märge elukoha/viibimise kohta teises EL+ riigis** ⁽⁸⁰⁾
  - Lisateave teise EL+ riigi väljastatud elamisloa, viisa või muude dokumentide kohta, sealhulgas väljastanud riik, dokumendi liik, potentsiaalne väljastamise kuupäev ja kehtivusaeg (vajaduse korral)
- Märge, et isik taotles rahvusvahelist kaitset mõnes muus EL+ liikmesriigis** ⁽⁸¹⁾
  - Täiendavad üksikasjad taotluse kohta, näiteks riik, kus taotlus esitati, ja tulemus (vajaduse korral)
- Taotleja on suunatud (suunatakse) Dublini üksusesse (võttes arvesse kõiki viiteid perekonnaliikmete elukoha, taotleja elukoha/viibimise ja/või rahvusvahelise kaitse taotluse kohta teises EL+ riigis või riikides).

VARJUPAIGATAOTLUS

- Rahvusvahelise kaitse taotlemise põhjuste lühikirjeldus** ⁽⁸²⁾

Korduvad taotlused

Kui taotleja esitab korduva taotluse, tuleks koguda ka järgmised andmed.

- Uued dokumendid või tõendid, mida varjupaigaasutusele varem ei ole esitatud (üksikasjalik kirjeldus)** ⁽⁸³⁾
  - Põhjused, miks uusi dokumente või tõendeid pole varjupaigaasutusele varem esitatud
  - Kuidas uued dokumendid või tõendid võivad olla seotud eelmis(t)es taotlus(t)es esitatud varjupaigataotlus(t)ega
- Muud põhjused rahvusvahelise kaitse taotlemiseks

⁽⁷⁸⁾ Vaata Dublini III määruse artikli 4 lõiget 1.

⁽⁷⁹⁾ Vaata Eurodaci määruse artikli 29 lõiget 1.

⁽⁸⁰⁾ Vaata Dublini III määruse artikli 34 lõike 2 punkti d.

⁽⁸¹⁾ Vaata Dublini III määruse artikli 34 lõike 2 punkti g.

⁽⁸²⁾ Vaata miinimumnõuete direktiivi artikli 4 lõiget 2.

⁽⁸³⁾ Vaata varjupaigamenetluse direktiivi artikli 40 lõige 2.

LISATEAVE

- Taotlusega seotud lisateave, mida eespool ei ole mainitud, näiteks teave, mis tuleb ära märkida varjupaigaasutuse jaoks, tehtud täiendavad suunamised või märged varjupaigamenetlusega seotud vajaduste kohta.

KOKKUVÕTE

- Registreerimisvormile kantud teave loetakse taotlejale ette.
- Taotleja kinnitab, et registreerimisvormi sisu kajastab registreerimisvestlust
- Taotlejale antakse teavet varjupaigamenetluse järgmiste etappide kohta ⁽⁸⁴⁾
- Taotlejale antakse teavet selle kohta, kuidas ta isiklikule vestlusele kutsutakse, ja isikliku vestluse (hinnangulise) kellaaja/kuupäeva kohta (võimaluse korral) ⁽⁸⁵⁾

Andmed taotluse esitamise ajal kohalviibivate isikute kohta

- Registreeriv ametnik
- Tõlk
- Õigusnõustaja
- Esindaja/eestkostja

Allkirjad

- Taotleja
- Registreeriv ametnik
- Tõlk
- Esindaja/eestkostja/õigusnõustaja (vajaduse korral)

⁽⁸⁴⁾ Vaata varjupaigamenetluse direktiivi artikli 12 lõike 1 punkti a.

⁽⁸⁵⁾ Vaata varjupaigamenetluse direktiivi artikli 12 lõike 1 punkti a.

2. lisa. Esitatud teabe kontrollnimekiri

Varjupaigamenetluse direktiivi artikli 12 lõike 1 punkti a kohaselt tuleb rahvusvahelise kaitse taotlejale anda teavet vähemalt allpool loetletud teemade kohta. Iga punkti all taotlejale esitatava teabe täpsema kirjelduse leiate [III peatükist „Teabe esitamine“](#).

Järgitav menetlus

- Registreerimise eesmärk
- Registreerimisprotsessi käigus läbitud praktilised etapid
- Menetlus taotluse läbivaatamise eest vastutava EL+ riigi määramiseks
- Konfidentsiaalsus varjupaigamenetluse ajal
- Registreerimismenetlus on tasuta
- Teave dokumendi kohta, mis tõendab isiku staatust rahvusvahelise kaitse taotlejana

Kui registreerimine ja esitamine toimuvad eraldi:

- Kuidas ja kus saab taotluse esitada
- Tagajärjed taotluse esitamata jätmise korral

Kui taotleja on laps:

- Õigus esitada taotlus enda nimel (kui lapsel on siseriikliku õiguse kohaselt selline õigus- ja teovõime)
- Õigus esitada avaldus oma vanemate, teiste perekonnaliikmete, vastutava täisealise isiku või esindaja kaudu

Kui taotleja on ülalpeetav täiskasvanu:

- Õigus esitada taotlus enda nimel
- Enda nimel avalduse esitamata jätmise tagajärjed

Õigused ja kohustused menetluse ajal

Õigused

- Õigus jääda riiki kuni taotluse läbivaatamiseni
- Õigus materiaalsetele vastuvõtutingimustele, mis tagavad piisava elatustaseme
- Õigus kasutada tõlgi abi
- Õigus õigusabile ja esindamisele varjupaigamenetluses
- Õigus suhelda UNHCRi ja muude juriidilist või muud nõustamisteenust pakkuvate organisatsioonidega

Kui taotleja on haavatav isik:

- Vajalik toetus oma õiguste kasutamiseks ja kohustuste täitmiseks varjupaigamenetluse ajal
- Piisav tugi seoses vastuvõtutingimustega seotud vajadustega

Kui taotleja on kinnipeetav:

- Kinnipidamise põhjused
- Kinnipidamismääruse vaidlustamismenetlus
- Võimalus küsida tasuta õigusabi ja esindust

Kohustused

- Teha koostööd ametiasutustega
- Ilmuda ametiasutustesse isiklikult
- Anda üle taotleja valduses olevad läbivaatamismenetluse seisukohast olulised dokumendid
- Järgida taotlust toetavate dokumentide esitamise tähtaegu
- Teatada ametiasutustele oma kontaktaadress ja sellest, kui aadress muutub
- Anda oma sõrmejäljed

Võimalikud tagajärjed kohustuste täitmata jätmise või ametiasutustega koostööst keeldumise korral

- Läbivaatamismenetlus võidakse lõpetada
- See võib mõjutada varjupaigataotluse oluliste asjaolude hindamist
- Varjupaigamenetlust võidakse kiirendada
- Isikusamasuse, kodakondsuse või muude taotlusega seotud asjaolude kindlakstegemiseks võidakse kohaldada kinnipidamist
- Materiaalseid vastuvõtutingimusi võidakse vähendada või erandjuhtudel tühistada.

Läbivaatamismenetluse tähtaeg

- Läbivaatamine lõpetatakse niipea kui võimalik 6 kuu jooksul (olenevalt liikmesriigi suunistest võivad kehtida ka muud tähtajad).
- Läbivaatusperioodi võib spetsiaalsetel põhjustel pikendada kuni 21 kuuni.

Taotleja käsutuses olevad vahendid taotluse põhjendamiseks vajalike asjaolude esitamiskohustuse täitmiseks

- Võimalus esitada dokumentaalseid ja muid tõendeid taotluse toetuseks
- Vahendid dokumentaalsete tõendite esitamiseks
- Aeg, mil dokumentaalseid tõendeid saab esitada

Avalduse otsese või kaudse tagasivõtmise tagajärjed

Otsene tagasivõtmine

- Läbivaatamismenetlus lõpeb
- Rahvusvahelise kaitse taotleja õigusi enam ei kohaldata

Kaudne tagasivõtmine

- Läbivaatamismenetluse võib katkestada või taotluse tagasi lükata
- Olenevalt liikmesriigi tavadest võib läbivaatamismenetlust teatava aja jooksul uuesti alustada

Õigusviited

Käesolev jaotis sisaldab üksikasjalikke viiteid õigusaktidele ja asjakohasele kohtupraktikale.

Alljärgnev õigusviidete ülevaade ei ole ammendav viitematerjal. Selle ainus eesmärk on anda ametnikule praktiline juhend, milles viidatakse olulisematele sätetele.

Õigusaktid	Teema	Asjakohased artiklid
Varjupaigamenetluse direktiiv (direktiiv 2013/32/EL)	Juurdepääs menetlusele Ülalpeetavate või alaealiste nimel esitatavad taotlused Tagatised taotlejatele Taotlejate kohustused Spetsiaalseid menetlustagatise vajavad taotlejad Tagatised saatjata alaealisele Teabe kogumine üksikjuhtumite puhul Konfidentsiaalsus	Artikkel 6 Artikkel 7 Artikkel 12 Artikkel 13 Artikkel 24 Artikkel 25 Artikkel 30 Artikkel 48
Miinimumnõuete direktiiv (direktiiv 2011/95/EL)	Faktide ja asjaolude hindamine	Artikkel 4
Vastuvõtutingimuste direktiiv (direktiiv 2013/33/EL)	Teave Dokumendid Haavatavate isikute vastuvõtu erivajaduste hindamine Saatjata alaealsed	Artikkel 5 Artikkel 6 Artikkel 22 Artikkel 24
Dublini III määrus (määrus (EL) nr 604/2013)	Õigus saada teavet Menetluse algus Teabe jagamine	Artikkel 4 Artikkel 20 Artikkel 34
Eurodaci määrus (määrus (EL) nr 603/2013)	Sõrmejälgede võrdlemine ja edastamine Andmete registreerimine Andmesubjekti õigused	Artikkel 9 Artikkel 11 Artikkel 29
Rändestatistikat käsitlev määrus (määrus (EL) 862/2007 ja muutmismäärus (EL) 2020/851)	Rahvusvahelise kaitse statistika	Artikkel 4
Viisainfosüsteem (määrus (EÜ) nr 767/2008)	Andmete kohta päringute tegemine VISis, et määrata kindlaks taotluse läbivaatamise eest vastutav EL+ riik Andmete kohta päringute tegemine VISis taotluse läbivaatamiseks (artikkel 22)	Artikkel 21 Artikkel 22

VÕTA ÜHENDUST ELiga

Isiklikult

Kõikjal Euroopa Liidus on sadu Europe Directi teabekeskusi. Teile lähima keskuse aadressi leiate: https://europa.eu/european-union/contact_et

Telefoni või e-postiga

Europe Direct on teenus, mis vastab Teie küsimustele Euroopa Liidu kohta. Teenusega saate ühendust võtta:

– helistades tasuta numbril: 00 800 6 7 8 9 10 11 (mõni operaator võib nende kõnede eest tasu võtta),

– helistades järgmisel tavanumbril: +32 22999696 või

– e-posti teel: https://europa.eu/european-union/contact_et

ELi KÄSITLEVA TEABE LEIDMINE

Veebis

Euroopa Liitu käsitlev teave on kõigis ELi ametlikes keeltes kättesaadav Euroopa veebisaidil: https://europa.eu/european-union/index_et

ELi väljaanded

Tasuta ja tasulisi ELi väljaandeid saab alla laadida või tellida järgmisel aadressil: <https://op.europa.eu/et/publications>

Suuremas koguses tasuta väljaannete saamiseks võtke ühendust talitusega Europe Direct või oma kohaliku teabekeskusega (vt https://europa.eu/european-union/contact_et).

ELi õigus ja seonduvad dokumendid

ELi käsitleva õigusteabe, sealhulgas alates 1952. aastast kõigi ELi õigusaktide konsulteerimiseks kõigis ametlikes keeleversioonides vt EUR-Lex: <http://eur-lex.europa.eu>

ELi avatud andmed

ELi avatud andmete portaal (<http://data.europa.eu/euodp/et>) võimaldab juurdepääsu ELi andmekogudele. Andmeid saab tasuta alla laadida ja taaskasutada nii ärilisel kui ka mitteärilisel eesmärgil.

Euroopa Liidu
Väljaannete Talitus